

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LA VIDA ESPIRITUAL

59964

NOVEMBER 1954

K sliki na levi: Pod tišino zapušče-
nih ruš snivajo ob zidu pokopališča
cerkvice telesa neznanih. Bolj kot
krizantem in lučk njihove duše po-
trebujejo naših rešilnih molitev,
kajti brez ozira na čas in kraj smo
z njimi združeni, če so umrli v
prijateljstvu, z Dobroto, Lučjo in
Veseljem. — *Spodaj:* Kanalska
dolina, ki zemljepisno in etnograf-
sko leži na slovenskem ozemlju, a
so se je krivično prilastili Italijan-
i, je polna lepote. Na sliki vidimo
Belopeško jezero z Mangartom
(2678 m), čigar vrh pripada danes
Jugoslaviji

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LA VIDA ESPIRITUAL

V MARIJANSKEM LETU 1954

L. XXII.

NOVEMBER

ŠTEV. 11

LEPA SI, LEPA SI ROŽA MARIJA

ALOJZIJ KOŠMERLJ

V Argentino prihaja pomlad. Osmega novembra se začne Marijin mesec, mesec naših šmarnic. Marijini oltarji bodo bogato okrašeni z dehtečim cvetjem, ljudstvo pa bo pelo milo šmarnično pesem: „Venid y vamos todos con flores a porfía, con flores a María que Madre nuestra es.“ Pri nas bi ji odgovarjala ona lepa, v blagoglasni melodiji p. Hugolina: „S cveticami te venčamo.“

Letošnje šmarnice na jugu bodo posebno pomenljive. Pripravili se bomo z njimi na slovesno proslavo stoletnice proglasitve verske resnice o brezmadežnem spočetju Device Marije, ki se bo obhajala na njen praznik, 8. decembra. Ves verni svet se že celo leto pripravlja

na ta veliki dan, se ga veseli in stavi vanj svoje posebne upe.

Naj se te zadnje tedne Marijinega leta tudi naše misli in vsa čustva naših src v ljubezni obračajo k premili nebeški Materi. Občudujmo in slavimo bogastvo vzvišenih darov, s katerimi jo je Bog blagoslovil bolj kakor vsako drugo ustvarjeno bitje, od prvega trenutka njene spočetja do dneva, ko jo je vzel v nebesa in kronal za kraljico vesoljstva (Pij XII.).

O materi, njeni lepoti in veličini, se otroci nikoli ne naveličajo govoriti in poslušati. O Mariji in o bogastvu njenih milosti in njene slave se nikdar zadosti ne pove. Saj nam da to občutiti tudi

Naslovna stran: Skozi meglo in medlo luč jesenskega sonca se kaže obraz naše domovine; tiha Gradaščica je obdana z vrbami žalujkami, za tančicami jesenskih meglic pa komaj vidna trnovska cerkev. — To je novemberska idila nekdanje Ljubljane in del podobe „najlepše fare“, kakor poje pesem

maša mila pesem, ki se je ne naveličamo peti, v kateri Marijo tako navdušeno slavimo: „Lepa si, lepá si, roža Marija.“

MATI BOŽJA

Temeljni vir vse Marijine veličine je v tem, da je bila izbrana za Mater božjega Sina. Dostojanstvo božjega materinstva Marijinega je tako veliko, da si za Bogom kaj večjega ne moremo predstavljati. Sveti Anzelm pravi: „Mariji ni nič enakega; nič ni večjega od Marije kot samo Bog.“ Naša stara pesem je to misel svetega cerkvenega učenika povzela, ko poje: „Lepa si, Marija, ni je tebi par, si za Bogom prva, si najlepša stvar.“ Veličina Marije božje Matere, je tako velika, da je po nauku svetih učiteljev Cerkve njeno popolno spoznanje pridržano edinole Bogu.

Po božjem materinstvu je stopila Marija v izredno tesne odnose do treh božjih oseb v presveti Trojici, tako da pravi sveti Tomaž Akvinski, da se je po tej časti dvignila do meje samega božanstva.

Marija se imenuje prvorojena hči Boga Očeta, ker je od vekomaj, pred vsemi ljudmi, izbrana za Mater Kristusu, ki ga imenuje sveto pismo prvorojenca vsega stvarstva. Tudi je Marija prva v redu milosti, ki jo je prejela v vsej polnosti in ne da bi preje šla skozi temo greha. Na čudovit način jo veže z Bogom Očetom rojstvo druge božje osebe, Sina božjega, ki ga Oče od vekomaj rodi kot Boga, pa ga je, istega, v času rodila Marija kot človeka. Jezus Kristus, učlovečena božja Beseda, je v eni osebi Sin Boga Očeta in Device Marije. Kakšna tesna, sorodstvena vez veže torej Marijo s prvo božjo osebo, ki je Bog Oče!

Druga božja oseba, Bog Sin, se je iz Marije učlovečil, to je, si je iz nje privzel človeško telo. Božja Beseda je v Mariji meso postala. Kot človek je Jezus, Sin božji, sin Marijin, je meso od njenega mesa in kri od njene krvi. Žena v evangeliju je to zaslutila, ko je Jezusu rekla: „Blagor telesu, ki te je nosilo,

in prsim, ki so te dojile“ (Lk 11, 27). Kot najboljši Sin Jezus svojo Mater spoštuje, jo ljubi in ji je pokoren. Na križu umirajoč jo v ljubeči skrbi izroča ljubljenemu učencu Janezu.

Z ozirom na tretjo božjo osebo, Svetega Duha, je Marija, vsa sveta in polna milosti, njegovo izbrano svetišče in bivališče. Kot Mati božja se lahko imenuje njegova brezmadežna nevesta, saj je spočela Jezusa v svojem deviškem telesu od Svetega Duha, čigar moč jo je obseščila.

Ta čudovita povezanost Device in božje Matere Marije s troedinim Bogom je izražena v pomenljivih besedah svetega nadangela Gabrijela, ki Marijo pozdravlja: „Gospod je s teboj.“ Sveti Bonaventura pravi k temu pozdravu: „Z Marijo je Bog Oče, čigar najplemenitejša hčerka je; z njo je Bog Sin, ki mu je najvrednejša Mati; z njo je Bog Sveti Duh, ki je Marija njegova presveta in prečista nevesta.“

BREZ MADEŽA SPOČETA

Iz nedoumljive časti božjega materinstva izvirajo vse izredne prednosti in vsi čudoviti darovi, s katerimi je Bog Marijo obdaruil. Med te izredne prednosti spada na prvem mestu njeno brezmadežno spočetje. Je to tista izredna, edinstvena odlika, ki jo je Bog le Mariji podelil. Vsi Adamovi potomci se rodimo na svet z izvirnim grehom. Je to naša žalostna dedščina po naših prvih starših, ki so z grehom v raju zapravili božje prijateljstvo in božje otroštvo zase in za svoje potomce. Tudi Marija je Adamova potomka. A radi časti božjega materinstva je Bog pri njej napravil izjemo. Temna, blatna reka izvirnega greha se je po božji volji pred Marijino dušo ustavila in se je ni dotaknila. Nikdar, niti za en hip ni Marija stala pod oblastjo kneza teme, marveč mu je strla peklensko glavo že v prvem trenutku brezmadežnega spočetja. Vse to pa po zasluženju Jezusa Kristusa, ki je svojo

Mater odrešil na najpopolnejši način prav s tem, da jo je obvaroval vsakega madeža izvirnega greha. Marija je tako prvi in najdražji sad Jezusove odrešilne smrti. Bog je storil na Mariji ta čudež, ker se je tako spodobilo za Mater božjega Sina in ker je v svoji vsemogočnosti in neskončni modrosti to tudi storiti mogel.

Ker je bila Marija obvarovana izvirnega greha, je bila prosta tudi vseh njegovih zlih posledic. V njeni, že po naravi najplemenitejši duši ni bilo nikdar grešnega poželenja, ki v nas tudi po krstu še ostane in je vir neštetihi skušnjav in duhovnih bridkosti. V presveti Devici Mariji je cvetela vedno najpopolnejša in nedotaknjena nedolžnost in čistost duše in telesa. Ne ene same slabe misli ne želje ni nikdar občutilo njeno brezmadežno Srce. Nikdar niso prodrle v njeno dušo satanove skušnjave, ampak so ostale zunaj. Vsi njeni čuti so bili neprenehoma usmerjeni v Jezusa, njenega Sina, kakor to govorniško riše njen častilec Rihard od sv. Lovrenca: „Bila je v vsem popolnoma predana službi svojega Sina, kateremu je služila z vsakim svojim udom: njene noge in kolena so ga vzdrževale, njeno telo ga je nosilo, njene prsi so ga dojile, njene roke so ga objemale, njena usta so se mu nasmihala in ga poljubovala, njen jezik mu je govoril, njena ušesa so ga poslušala, njene oči so ga gledale, njena glava ga je molila.“

Marija, brez madeža izvirnega greha spočeta, je bila v vsem življenju prosta tudi vsakega osebnega greha, tudi malega. Sveti tridentinski zbor uči, da je človeku, tudi potem, ko je bil opravičen, brez posebne milosti božje nemogoče varovati se vseh, tudi malih grehov. Mariji pa je bila ta posebna milost prav po brezmadežnem spočetju dana in je ona tudi v tem svetla in čudovita izjema med vsemj človeškimi otroki.

Brezmadežna Devica Marija je bila prosta tudi vsake moralne nepopolnosti,

ki obstoja v tem, da človek ne sledi božjim svetom in navdihom. Zopet je sveti Bernard njen veliki zagovornik: „V Mariji — pravi — ne smemo sumiti ne nič temnega ali manj čistega, ampak sploh nič nepopolnega.“ Marija je vedno in v vsem zvesto sledila vsakemu božjemu navdihu in vsaki milosti, ki jo je prejela od Boga. „Nikdar ni Marija izbrala kaj drugega kot to, kar ji je božja Modrost pokazala in vedno je Boga ljubila iz vseh svojih moči,“ uči sveti Bernardin Sienski.

Še višje se lahko dvignemo v premišljevanju Marijine svetosti. Prosta vsakega, tudi najmanjšega greha, vsake, tudi najmanjše nepopolnosti, je bila Marija po posebni božji dobroti sploh negrešljiva, to se pravi, da grešiti sploh ni mogla. Samo po sebi je to samo Bogu lastno, ki je svetost sama in vir vse popolnosti in pravičnosti. Mariji pa je bila po Bogu dodeljena ta izredna prednost radi njenega božjega materinstva. Sveti Peter Damijan govori o tem takole: „Kaj je moglo manjkati na pravičnosti, zvestobi in popolnosti tej Devici, ki je bila polna vse božje milosti? Kakšen greh ali katera napaka je mogla najti mesto v Njej, ki je bila kakor kakšno nebo svetišče vsega božanstva?“ Svetniki in angeli v nebesih so negrešljivi, ker se zamaknjenim v Boga in uživajočim ga v večni ljubezni njih volja več ne more odvrniti od najvišje dobrote. Marija pa je, tako uče bogoslovni učitelji, že na zemlji ljubila Boga bolj, kot ga ljubijo vsi angeli in svetniki v nebesih. Zato je bilo nemogoče, da bi kakršnakoli stvar Marijo odtegnila od Boga, s katerim je bila po ljubezni najtesneje in za vedno združena.

Kakor čisto zlato je presveta in brezmadežna Devica Marija, brez vsake pege in okrnitve. In čudež je v tem, da je živeła v slabotnem telesu in v umazanem in grešnem svetu, kakor mi, pa se je ni prijel niti prašek grešnega blata. Z bogoslovnim pisateljem Barradasom se

moramo strinjati, ko piše: „Vsi se moramo temu čuditi. Ali ni res občudovanja vredno, da se pri Mariji v tako dolgem življenju, v tolikih delih, v tolikih besedah, v tolikih željah in mislih, ki jih ni mogoče prešteti, ne more odkriti ne ena sama misel ali beseda, ki bi se oddaljila ali odklonila od božje volje in postave?“

MILOSTI POLNA

Marijina nedolžnost in brezgrešnost je pa le ena stran njene svetosti, negativna stran, kot pravijo teologi, ker nam na brezmadežni Devici odkriva to, česar na njej ni bilo. V pozitivnem smislu pa je bila Marija že od prvega početka svojega življenja polna milosti.

Sveti nadangel Gabrijel jo pozdravlja ob oznanenju: „Zdrava, milosti polna, Gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami.“

Sveti očetje, zvesti glasniki in tolmači krščanskega razodetja, proslavljajo na Mariji to polnost milosti z navdušenimi slaspevi. Sveti Epifanij kratko izrazi ta verski nauk z besedami: „Marija je v vseh ozirih polna milosti.“ In sveti Peter Krizolog pravi: „Vsakemu se da milost po meri, Mariji pa je bila vlita v vsej polnosti.“

Papež Pij IX. je ta vzvišeni nauk ob proglasitvi Marijinega brezmadežnega spočetja takole izrazil: „Od začetka in preden se je čas začel, je Bog izbral in določil za svojega edinorojenega Sina Mater, iz katere naj bi se ob dopolnjenju časov kot človek rodil, in jo je ljubil bolj kot vse druge stvari, tako da je imel nad njo največje veselje. Zato jo je tudi napolnil z obiljem vseh nebeških darov, veliko bolj kot vse angelske duhove in vse svetnike v nebesih...“

Ta polnost milosti je bila v Mariji že v prvem trenutku njenega spočetja velika, da je po mnenju teologov že tedaj presegala vse milosti, ki jih je Bog dal angelom in svetnikom in ki jih ti sploh morejo prejeti. Bogoslovni pisatelj Con-

tenson lepo piše o tem: „Prva milost Marije se je začela tam, kjer se milosti vseh drugih končajo, tako da je prvotna stopnja milosti pri Mariji bila še večja, popolnejša in trdnjša, kot milosti vseh angelov in vseh ljudi, kolikor jih je živelo od začetka sveta in jih bo živelo do njegovega konca.“

Polna milosti že v svojem brezmadežnem spočetju pa je Marija v milosti le še rasla in napredovala v neznane in nedosegljive višine svetosti — tako uči katoliški nauk o Mariji. Vsakemu vernemu človeku je namreč dano, da v življenju raste v milosti, ako z njo sodeluje. Veča se njegova svetost, večja njegovo zaslužnje. Marija glede tega ni mogla biti v slabšem položaju kot drugi zemljani. Moti pa nas tu sledeči problem: Kako je mogla Marija še rasti v milosti, če pa je bila že v začetku svojega življenja vse milosti polna? Lepo nam pojasni in razloži to težavo bogoslovni učenjak Dominik Soto, ki pravi: „Marija je bila res že od početka polna milosti, da je bila tako pripravljena za Mater božjega Sina; vendar ta njena začetna polnost milosti ni bila najvišja, tako da ne bi mogla biti pomnožena po zasluženju.“ In Marijino zaslužnje je bilo nepretrgano. Saj učijo mnogi teologi in svetniki, kot sveti Alfonz v svoji knjižici: „Marijina slava“, da je Marija celo v spanju telesa s svojo dušo ljubeče z Bogom občevala. Tako o njej velja, kar pravi nevesta v Visoki pesmi (5, 2): „Spim, a moje srce čuje.“

Kakšna je bila tedaj dokončna stopnja milosti, ki jo je Marija dosegla? Bila je, pravijo bogoslovni učitelji, skoraj neizmerna, prekašajoč daleč milost vseh drugih ustvarjenih bitij. Sveti Bonaventura piše o tem: „Ker je bila kakor neizmerna globina Marijine duše, je bilo primerno, da je bila neizmerna tudi milost, ki jo je napolnila. Ni si mogoče za Bogom misliti večje svetosti kot je svetost Marijina.“ Sveti Tomaž iz Villanueve govorniško lepo razlaga to dejstvo

Marijine nedosegljive svetosti, ko pravi: „Pusti prosto pot svojim mislim, razširi meje svojega razuma; predstavi si, kar le moreš, dodaj toliko, kolikor ti je v domišljiji mogoče: večja je presveta Devica, odličnejša, vzvišenejša... V njej ni manjkalo nobene milosti, nobene popolnosti, nobene slave, ki jo je duša zmožna doumeti v ustvarjenem bitju; kar je še več, Marija prekaša v resnici vsako spoznanje ustvarjenega uma.“

V NEBESA VZETA — PROSI ZA NAS

Najlepši zaključek in predragocena krona čudovitega Marijinega življenja je njeno slavno Vnebovzetje s telesom in dušo v nebesa, od začetka verovano po Cerkvi, kot verska resnica pa proglašeno po svetem očetu Piju XII. na praznik Vseh svetnikov, v svetem letu 1950, ob ogromni udeležbi cerkvenih knezov, duhovnikov in vernega krščanskega ljudstva.

Po lepi primeri Pija XII. v njegovi okrožnici „Blesteča krona“ je Brezmadežno Spočetje kakor jutranja zarja Marijine zemeljske poti, Vnebovzetje pa prekrasna večerna zarja ob zatonu njene ga življenja. Popolni nedolžnosti njene duše, proste vsakega madeža, odgovarja na primeren in čudovit način naj-sijajnejše poveličanje njenega deviškega telesa. Združena s svojim božjim Sinom v boju zoper peklensko kačo je z Njim tudi deležna njegove zmage nad grehom in njegovimi žalostnimi posledicami.

Kronana po troedinem Bogu za Kraljico nebes pa Marija v svoji neizmerni slavi in veličini ne pozablja na nas, radi katerih je postala Mati božja in dosegla svoje nepopisno poveličanje. Marija je in ostane naša premila, predobra, presladka Mati, ki nas v Bogu vidi in pozna, ki vedno z ljubeznijo na nas misli in neprenehoma za nas posreduje in prosi.

V dno duše nas mora v tem oziru pretresti in ganiti misel svetega papeža Pija X., ki jo je izrazil v svoji pre-

lepi okrožnici, objavljeni ob 50-letnici proglasitve Marijinega brezmadežnega spočetja (12. 2. 1904). Sveti papež tam razlaga videnje svetega Janeza iz Skrivnega razodetja (12, 1): „Prikazalo se je veliko znamenje na nebu: žena, obdana s soncem in luna pod njenimi nogami in na njeni glavi venec iz dvanajstih zvezd. Bila je noseča in je vpila v porodnih bolečinah in mukah...“ Sveti Pij X. to prikazen takole razloži: „Vsakdo ve, da je ta žena predstavljala Devico Marijo, ki je brezmadežna rodila Njega, ki je naša glava. V nebesih je videl sveti Janez presveto Mater božjo, v večni blaženosti, in vendar jo gleda v mukah in stiski skrivnostnega poroda. Kakšen porod naj bi to bil? Brez dvoma je tu mišljen naš porod, ki se, izgnani v solzni dolini, še moramo roditi za popolno ljubezen božjo in za večno blaženost. Stiske tega poroda predstavljajo ono silno ljubezen in hrepenenje, s katerim presveta Devica iz nebeških višav čuje in prosi, da bi se dopolnilo število izvoljenih.“

Čudovita misel, polna neizmerne tolažbe. Ognjenordeči zmaj iz pekla, ki ima sedem glav in sedem kron na njih, nas zalezuje na zemlji. Marija, Brezmadežna, pa je naša duhovna Mati, ki rešuje svoje otroke, da pridejo k Bogu in njegovemu prestolu (prim. Raz. 12, 4–5). V njenem varstvu in pod njenim plaščem se nam ni treba ničesar bati. Marija, brezmadežna Devica, je in ostane naše sveto, sladko upanje.

Zaključujem te skromne misli o Marijini lepoti in veličini s srčno željo, da bi veljalo o nas vseh to, kar pravi Pij IX. v svoji okrožnici o proglasitvi Brezmadežnega Spočetja in kar navaja tudi Pij XII. v okrožnici „Blesteča krona“: „Ne za pastirje duš ne za vse vernike ni nič slajšega, nič prijetnejšega kot častiti, slaviti in na pomoč klicati ter z vso gorečnostjo in ljubeznijo na vseh krajih proslavljati Devico Mater božjo, spočeto brez madeža izvirnega greha.“

EL DÍA DE LOS DIFUNTOS

Una vez al año solamente, para la fiesta de Todos los Santos y para el Día de los Difuntos todos los vivos, aún los sin fe y religión forzosamente se llenan de recuerdo de sus parientes, amigos y conocidos que les han precedido a la eternidad y que ya no vuelven más. Largas caravanas de hombres, mujeres y niños viajan entonces hacia los cementerios para ahí poner una ofrenda floral y recordar la memoria de los que dejaron de existir para este mundo. Por desgracia la mayor parte de los sobrevivientes no quiere discurrir sobre la vida de más allá. Se contentan con rendir homenaje a los cadáveres descompuestos sin llegar a colegir las conclusiones correspondientes.

Todo lo dicho vale para el hombre moderno que se desprendió de la Iglesia y se entregó al materialismo práctico de la vida cotidiana. Pero hay todavía individuos y pueblos enteros que viven de sus tradiciones religiosas y para las cuales las fiestas eclesiásticas constituyen siempre un acontecimiento grato y de mucho alcance espiritual y social. Uno de ellos es también el pueblo esloveno.

A la tarde de la fiesta de Todos los Santos las iglesias parroquiales se visten de luto. También los filegreses vienen a los santuarios en los vestidos lugubres. Primero se rezan las letanías de todos los santos y a continuación uno de los sacerdotes pronuncia el sermón de muerte. Terminado el sermón los fieles salen en procesión al cementerio. El triste repique de las campanas acentúa en los presentes sus sentimientos tristes y les hace recordar la memoria de sus seres queridos. Muchos ojos se ponen húmedos y de los pechos

salen gemidos penetrantes y conmovedores.

Al regresar del cementerio y al cubrir el crepúsculo los hogares eslovenos, todos los miembros de la familia se reúnen en la pieza principal para rezar las tres partes del santo rosario. Hay algo misterioso en la dicha oración. Desde lejos se oye la voz de las campanas; toda la naturaleza guarda un silencio absoluto; en las almas nacen y se producen las imágenes de los difuntos; y a todo esto se asocia la pregunta: ¿Cuándo llegará para mí el día de la muerte?

Penetrado de tales afectos piadosos y saludables el pueblo esloveno llega a celebrar el Día de los difuntos. La fiesta no es de precepto, pero los fieles la celebran como si fuese tal, asisten por la mañana a las misas y vuelven a visitar los sepulcros de sus allegados. Las velas se consumen ardiendo sobre los restos de los que a su tiempo fueran hombres como nosotros y que ahora ya no son más que polvo y ceniza. En verdad, el hombre en cuanto a su cuerpo no es nada; todo el valor le da el alma inmortal. El pueblo esloveno lo sabe muy bien y por tanto no exagera con el culto externo de los difuntos. En vez de gastar inutilmente en flores, coronas y velas encarga misas por las almas de los muertos y ofrece por ellos sus oraciones, especialmente las indulgencias que se pueden lucrar desde el mediodía del día primero de noviembre hasta la media noche del día dos. Y lo hace muy bien. Las almas, libradas por nuestras oraciones y mortificaciones del purgatorio serán en el cielo nuestras abogadas eficacísimas. ¿Y quien de nosotros no tuviera necesidad de tales intercedores?

J. J.

SEGE NA DOMAČIH TLEH

JOŽA KMETOV

V mesecu novembru zaključimo cerkveno leto. Tudi v naših ljudskih običajih nas to in ono spominja na zaključek, konec in zahvalo.

Na praznik Vseh svetnikov se spominimo vseh tistih svetih pri Bogu, katerim med letom nismo posvetili posebne pozornosti. Na Vernih duš dan poskrbi naše ljudstvo, da ne ostanejo pozabljene duše rajnih in ne zapuščeni njih grobovi. Ker se že bliža resni adventni čas, je treba ob sv. Martinu ob dobri pijači in jedači izrabiti še zadnjo priliko za telesno razveseljevanje. Zahvalna nedelja pa nas spominja, da se je treba Bogu pobožno zahvaliti za ves blagoslov in pomoč pri delu.

VSİ SVETNIKI

Prvotno je Cerkev praznovala le spomin svetih mučencev. Ko pa je njih število tako narastlo, da se ni bilo več mogoče spominjati vsakega posebej, je papež Bonifacij IV. (608—615) 13. maja 609 ali 610 posvetil rimski tempelj „pantheon“, ki mu ga je podaril cesar Fokas, preb. Devici Mariji in vsem mučencem. Semkaj so vsako leto 13. maja romale velike množice vernikov. Ker spomladi ni bilo mogoče prehraniti toliko ljudi, je papež Gregorij IV. (828—844) baje zato ta praznik preložil na jesen (na 1. november), ko so žitnice polne. Tako se je na dan 1. novembra kmalu po vsem katoliškem svetu uvedel praznik Vseh svetnikov.

Cerkev že od nekdaj kliče na pomoč božje svetnike v litanijah vseh svetnikov, ki so prvi izvor skupnega svetniškega češčenja.

Ljudsko izročilo na Gorenjskem pravi, da ob godovih svetnikov letijo podobe v vas k cerkvi sosednjega svetnika. Tako si namreč razlagajo razne utrinke zvezd. Izročilo ve tudi povedati, da se svetniki ponoči med seboj pogovarjajo.

Praznik Vseh svetnikov je stopil v vrsto najodličnejših cerkvenih praznikov, ko je Cerkev uvedla vigilijo, vsenočno bedenje, in zapovedan post. Pravo „vse-svetsko“ ubranost pa daje prazniku spomin vseh vernih duš.

VERNE DUŠE

Praznik vernih duš je eden najbolj občutenih v cerkvenem letu. Verska resnica o trpljenju duš v vicah nas tako rekoč prisili, da se jih na ta dan spomnimo in molimo zanje.

Dan pred Vsemi svetimi ali pa še nekaj dni prej je na pokopališču polno ljudi, ki skrbno čedijo in popravljajo grobove. Gospodinje imajo te dni marsikje na Slovenskem veliko dela s peko.

„Vahči“

Na Beneškem, Primorskem in tudi Notranjskem namreč vsaka hiša, razen ubogih, speče čim več hlebkov kruha, ki jim v teh krajih pravijo „vahči“ ali „vahtiči“. Te hodijo „brat“ dečki in deklice revnih staršev. Včasih jih nabirajo tudi odrasli siromaki. Na Vipavskem pridejo otroci v gručah pred hišo in vpijejo: „Smo prišli božje hlebčke brat“. Razen kruha dobe tudi jabolk ali kostanja in še kaj drugega. Hlebčki kruha, ki jim pravijo ponekod tudi „prešce“, so ali iz koruzne ali pa iz ajdove moke. Otroci se pri vsakem da-

ru zahvalijo: „Bog se usmilj duš v vi-
cah!“ Ponekod zraven tudi molijo.

Prešce so znane tudi na Gorenjskem,
na primer v Gorjah pri Bledu. Dobe jih
otroci koledniki. V Cerkljah pri Kranju
so jih deležni predvsem berači, da bi
molili za duše v vicah. V Tržiču, Sta-
nežicah pri št. Vidu in v Mengšu jih
delijo revežem, ki se skušajo zanje od-
dolžiti z molitvijo za ranjke. Tudi na
Koroškem in v Benečiji je v navadi
obdarovanje revežev za vernih duš dan.

Na Vse svete popoldne

Na praznik Vseh svetnikov popoldne
se cerkve zavijejo v črnino. Tudi lju-
dje se oblečejo v žalne obleke. Venci
za rajne so že pripravljeni, da jih po-
nesejo na pokopališče.

Po litanijah vseh svetnikov je v cer-
kvi po navadi pridiga, nato molitve za
rajne in procesija na pokopališče. Ta
procesija je globoko doživljena. Tožno
zvonjenje zvonov budi spomine na drage
svojce, ljubo mater in očeta, sestre in
brate, ki jih krije črni grob na božjem
vrtu. Nekoč so ob raznih priložnostih
zelo pogosto peli pesem „o žegnanem
brtofu“. Pesem konča tako:

„Skrbimo za tisti čas,
ko nas bodo pokopali,
da bi na trobente glas
veselo gori vstali;
da bi na sodnji dan
prišli tam
na desno stran.“

Po nekaterih krajih v Slovenskih go-
ricah imajo navado, da z grobov dvig-
ajo prst, jo poljubljajo in polagajo
nazaj na grob. To pač velja dragim
rajnim v grobu. Le rahel šepet gre lju-
dem od ust do ust. Marsikatero oko je
solzno in iz prsi se trgajo tožni vzdih.

Na večer pred praznikom Vernih duš
se po slovenskih domovih veliko moli
za rajne. Ta večer je ves posvečen spo-
minu umrlih. Skrivnosten je. Tudi mi
v tujini ne opustimo te lepe verske na-
vade. Spomnimo se svojih dragih raj-
nih. Ko že ne moremo na njih grobove
v domovini in jih okrasiti s cvetjem,
pa molimo toliko bolj za njih! Nobeno
naše delo ni bolj dobičkanosno kot mo-
litev za rajne. Duše, rešene iz vic po
naših molitvah, so v nebesih naše naj-

boljše priprošnjice. Teh pa v nebesih
vsi zelo potrebujemo!

SV. MARTIN

Njegov god obhajamo 11. novembra.
Posvečenih mu je veliko slovenskih žup-
nih in podružničnih cerkva.

Podobno 40 dnevni postni dobi pred
veliko nočjo so se svoje dni tudi na bo-
žič pripravljali s 40 dnevnim postom. A
ker ob nedeljah ni bilo posta, se je pred
veliko nočjo pričel post s pepelnico, pred
božičem pa takoj z dnem po sv. Martinu.
Zato je bil dan sv. Martina nekaj podob-
nega kot dananji pust pred pepelnico.
Ljudje si na dan sv. Martina še danes
privoščijo v obilni meri dobrine tega sve-
ta. Povsod mora biti na mizi gos ali
purman. Zaliti je treba z dobro novo je-
sensko vinsko kapljo, ki do tedaj že za-
vire in se izčisti.

V Vavti vasi na Dolenjskem je še
danes navada, da za Martinovo zakoljejo
gos ali kokoš, spečejo potico ali pogačo
in povabijo znance in prijatelje. V sta-
rih časih so za ta praznik zaklali celo
vola...

V Beli Krajini so na Martinovo zi-
danice polno gostov in prijateljev. Miza
se kar šibi pod težo raznovrstnih dobrot.
Ta dan krstijo vino, kakor poje narodna
pesem:

„Kadar dojde sv. Martin,
on ga bo krstil, da bode vin.“

V Slovenskih goricah pravijo Marti-
novi gostiji „pašnik“. To bo verjetno za-
to, ker so se svojčas k tej gostiji shajali
očetje gospodarji in obravnavali račune
o letni ali jesenski paši. Premožnejši
kmetje dajo po pospravljeni otavi neka-
tere travnike v najem svojim delavcem ali
najemnikom. Obračun pride pred zimo,
najrajši o Martinovem, ko gre paša proti
koncu.

Tudi na Primorskem zelo praznujejo
sv. Martina. V starih časih so bile tukaj
poroke samo dvakrat na leto, v predpu-
stu in o Martinovem (adventnem pred-
pustu). Pa tudi sicer so se o sv. Marti-
nu z gostijami krepko podprli za ad-
ventni čas. Tudi na ples niso pozabili.

Na Martinovi gostiji se mošt prekrsti
v vino. Slovenski vinogradnik, ki je imel
med letom toliko dela in skrbi z vinsko
trto, tedaj svojim gostom rad zapoje:

„Na svetu lepše rožce ni,
kot je ta vinska trta.
Po zimi spi,
po let' sveti;
jesen' nam vince daje...
Da b' mi še dolgo vince pil'
Boga častili vselej,
to voščimo in prosimo,
dodeli, Bog, nam sveti rej!“

Martinovo je tudi veseli dan pastirjev. Ta dan je slovo od paše. V Poljanski dolini na Gorenjskem so se v sredi 19. stoletja pastirji zvečer pred Martinjem zbrali na griču zunaj vasi in zažgali grmado. Ko so pri cerkvi zapeli večerni zvonovi, je vsak pastir hitro nažgal smolnato bakljo, po starosti so se zvrstili v sprevod in kres nekajkrat obkrožili. Ko je zvonjenje ponehalo, je vsak pastir ostanek svoje baklje vrgel v ogenj.

V Kotalah na vzhodnem Koroškem so do nedavnega pastirji zaključili jesensko pašo z mašo, ki je bila na Martinovo. Na Gorenjskem zaključijo pašo s posebnim „Martinovo kašo“. Popoldne se zberejo na kakem travniku, zakurijo ogenj in skuhamo „kašo“, do katere imajo pravico samo tisti, ki so pasli vse leto. V Zilji si pastirji namesto kaše spražijo cvrtje, ki ga dobro zalijejo z moštom sadjcem.

Sv. Martin je ponekod tudi vremenški prerok. Pravi, če je sv. Martin lep, da čez tri dni pada sneg.

ZAHVALNA NEDELJA

Slovensko ljudstvo se živo zaveda prevažne resnice, da je vse stvarstvo izšlo iz božjih rok, da Bog ohranja svet in da ima vse dogajanje v naravi svoj izvor v Bogu, Stvarniku vesoljstva. Zato se ljudstvo vsak čas zaupno zateka k Bogu za pomoč in varstvo. O tem smo se mogli še posebej prepričati, ko smo tekom celega leta prebirali na tem mestu popis naših ljudskih verskih običajev. Zlasti prosí naše ljudstvo blagoslova božjega v času, ko na polju raste kruh. Ko pa pride kruh pod streho, se slovenska srca Bogu z veliko hvaležnostjo zahvalijo. To se zgodi proti koncu cerkvenega leta na zahvalno nedeljo, ko so enkrat že vsi poljski pridelki pod streho.

Grob prelata dr. Odarja na pokopališču Chacarita v Buenos Airesu

In pride noč, in kmalu morebiti,
ko trupla naša bodo zakopali
grobovi tihi, temno mahoviti.

In pride dan! — In spet bomo vstali.
Nemara grozni? Ali vsi častiti?...
Tako — kot smo v minljivosti sejali!

S. Sardenko, iz soneta „V katakombah“

Zahvalna procesija

Marsikje, zlasti na slovenskem Koroškem, je na zahvalno nedeljo velika procesija z Najsvetejšim preko polja. Pred duhovnikom gredo deklice, oblečene v belo, ki resejo na krožnikih pridelke zemlje. Po procesiji postavijo vse krožnike okrog oltarja in je nato zahvalna pesem in blagoslov.

V jeseni povsod na Slovenskem poleg običajne bire darujejo ljudje za hišo

božjo nekaj poljskih pridelkov. V Istri na zahvalno nedeljo spečejo posebno „pogačo semenáč“, v zahvalo Bogu, da je blagoslovil vsa semena, vse vrste žita, in dal svoj blagoslov, da so vse srečno spravili v shrambe. Na Krasu so svoj čas v jeseni oltarje v cerkvi krasili z vinskimi trsi, polnimi najzlahtnejših grozdov.

Mislimo na konec

Na zadnjo in prvo nedeljo cerkvenega leta nam Cerkev pri maši bere evangelij o poslednji sodbi. S tem nas opominja, naj bi vedno mislili, kako minljivo in kratkotrajno je vse na tem svetu; kmalu bo prišel konec življenja, ob koncu smrt, po smrti sodba, nato pa večnost. Treba bo dati Bogu račun o oskrbovanju vsega, kar nam je dal za to zemeljsko življenje. Če svojih talentov nismo prav vnovčili, če svojih misli nismo prav obvladali, če ene same besede nismo s pravim namenom izgovorili, smo s tem že rušili božji načrt in bomo o tem sojeni.

Beneški Slovenci so na glas kot zelo verno ljudstvo. Nedavno so tam večerno molitev po družinah peli. Oče ali mati naprej, drugi za njim. Poleg molitev so peli še sledečo pesem, ki je tukaj samo nekaj priobčam, ker je zelo dolga:

„O kaj čakaš, človek grešni,
ne zapustiš grešni stan?
Predomisli, te čaka
grozoviti sodni dan!
Dan te čaka, glej,
v kateri strašno rajtingo.
ti boš dal od življenja tvojega!“

Tako in podobno se je, in se še naše verno ljudstvo spominjalo Boga in poskrbelo, da bi jih smrt ne presenetila nepripravljenih. Tudi mi vedno mislimo na svoj življenjski konec in storimo z Bogom vsak dan natančen obračun o svojih delih! Dober konec, vse dobro! Ker pa ne vemo, kdaj ta konec za koga pride, je treba biti nanj vedno pripravljen.

NEZAŽELENA

Vidno slabe volje je Boštjanovec hodil po hiši. Od časa do časa je pogledal skozi okno. Gledal je na uro na steni in vlekel še svojo iz telovnikovega žepa.

„Tine že spet misli, da ga moramo vsi čakati. Ti preklemski fant, da nikolj ne ve, koliko je ura.“

Tona, ki je sedela pri peči in brala, je pogledala iznad knjige: „Pa že spet tiči pri tisti Ruparjevi nastavi. Nič več ni z njim, odkar ga je ujela; no, saj postavljati se mu je znala. Hvala Bogu, da bom prej šla od hiše; jaz se ji že ne bom priklanjala, če pride k hiši; saj človeka še pogleda ne, če jo sreča.“

Boštjanovec je dobro čutil, kam najstarejša hči meri. Dobro je čutil, da v hiši ni več tako, kot je bilo, preden je Tine začel hoditi z Ruparjevo, ki je od hiše nihče ni mogel videti, posebno še, ker je najstarejša Tona ni mogla.

„Jaz mu je ne bom branil; če pa za hišo ne bo, bo pa Tine šel, kakor ga bo

škoda za hišo. Doma hočem razumevanje in mir in to bom uredil.“

Odprl je vrata v veži: „Mati, s Francsko kar pripravita za kosilo, dosti smo že čakali.“ Potem je skozi okno poklical: „Alo, Peter pa Janez, jest!“

Mati in Francna sta prišli s kosilom. „Pa bi morebiti le še malo počakali, da bi bili vsi skupaj,“ je prigovarjala mati. „Bomo preveč lačni, mati, saj veste, da ne more tako kmalu od tam,“ se je namuzal Peter.

„Kar molili bomo,“ je odsekal oče, „drugič naj pa bolje na uro gleda; ne moremo vsi čakati, kdaj se bo naveličal sedeti pri tisti oné tam.“

Molče so pokosili, videlo se je, da je oče slabe volje. Prav kmalu je vstala od mize mati; ni mogla več. Čutila je, da pada na hišo senca nesporazuma med otroki, pa še vsak dan bolj slabo se je počutila. V kuhinji se je usedla za mizo in si z rokami podprla osivelo glavo.

Kmalu potem je v vežo stopil Tine. Ves nasmejan je bil in dobre volje. „Sem malo zamudil, mati, kajne? Če vam je kaj ostalo, mi kar tukajle dajte, mati, da drugih ne bom motil pri jedi!“

Trudno je vstala in ga otožno pogledala: „Še bo, Tine, še; samo oča so spet slabe volje, ko te od nikoder ni, saj veš, da hoče, da smo vsi skupaj.“ Še bliže k njemu je stopila: „Tine, ali res ne bi mogel prebrati, ko vidiš, da ni vseč Toni in drugim, tudi očetu ne? Zame bi že bilo vseeno. Jaz bom rada imela vsako, katero boš vzel; raje bi pa videla, da bi tako zbral, da bi bili vsi prijatelji; ali res ne moreš nobene druge, Tine?“

Tinetu je bilo nerodno; mati se mu je smilila, ker je videl, kako jo skrbi.

„Kar nič ne imejte skrbi, mati! Ančka še od daleč ni taka, kot pravi naša Tona, ki je ne more in za njo drugi naši. Saj ne more sama nič zato, če ni tako zgovorna in tako za družčino, da bi z vsakim poklepotala. Sami boste videli, mati, da jo čisto napak sodijo. Dogovorila sva se pa že in jaz besede ne bom nazaj jemal. Je tudi nimam zakaj, ker je dobra in poštena.“

V hiši je oče odmolil. Francka je prinesla v kuhinjo posodo. „Seveda, ti moraš pa posebej, ali ti ona tam ni nič skuhala?“ se je obregnila v Tineta.

„Zdaj še ne, Francka, bo že še prišel čas tudi zato,“ se ji je nasmehnil. „Tokrat bom pa še tebe povabil.“

„Le, samo jaz prišla ne bom, če bo ona kuhala; če bi ti, bi še prišla.“

„No bom pa zate jaz skuhal, da boš le prišla,“ jo je naprej dražil Tine.

„Prismoda, tebi nobeden ne pride do konca.“ Začela je pomivati. Iz hiše sta prišla Peter in Janez s suknjiči ognjenimi preko ramen in pomežiknila Tinetu. Janez se mu je posmejal: „Si lačen, kaj, ko si imel tako težko delo?“

„Še kar,“ se je posmejal Tine, „drugeče bi še jesti ne mogel, če bi bil preveč sit in spočit.“ Brata sta zavila po stezi od hiše navzdol, Tona je takoj za njima šla v hlev, da bi pomolzla.

„Dosti imam, mati,“ je Tine porinil krožnik, „pa ne držite se tako žalostno, saj ni nič hudega.“

„Saj ne veš, Tine! Nič kaj zdrava ni-

sem, pa še bojim se, da ne bi bilo miru v hiši, za to mi je najbolj hudo.“

Vrata v hišo so se napol odprla. Oče je pogledal v kuhinjo in poklical: „Tine, če si že pojužinal, notri stopi.“ Takoj je spet vrata zaprl.

„Pa mirno in lepo se pogovorita, Tine, čeprav je bolj slabe volje,“ je prosila mati.

„Nič se ne bojte, mati, že vem, kako moram govoriti s svojim očetom.“ Vstal je in stopil v hišo. Mati je zaskrbljena gledala za njim.

„Sem za mizo se usedi, Tine, da se pogovoriva,“ mu je z roko pomignil oče. Tine je videl, da ima obraz zelo resen. Usedel se je in mirno odgovoril: „Kar povejte, oča, kar mislite!“

„Tako pravim,“ je res začel Boštjanovec, „dobro smo se razumeli do zdaj v hiši in lep mir smo imeli. Rad bi videl, da bo zanaprej tudi tako, pa se že vidi, da to ne bo šlo, če boš k hiši pripeljal Ančko, ki je drugi ne marajo; pravijo, da je previsoka in zelo častivna. Pogledj, Tine, vsi smo te radi imeli; še besede ne bi nobeden žugnil, če bi ti danes prepisal, če bi tako vzel, ki bi bila za našo hišo. Tine, če te ni še čisto vjela, pusti jo, da bo spet mir v hiši!“

Glas se mu je tresel, ko je nehal. Uprl je oči v Tineta in čakal.

„Prav je, oča, da ste mi naravnost povedali, kako mislite. Jaz bom tudi naravnost povedal, kako mislim. To vedite, da me Ančka ni prav nič lovila, je prepoštena in grdo krivico ji dela, kdor jo tega dolži. Če se jim zdi visoka, je zato, ker je noben od hiše noče pogledati, zato se jim najraje umika. Da bi pa za dobro besedo beračila, je pa zares previsoka. Jaz bi bil tudi na njenem mestu tak. Midva sva si besedo dala in vzel jo bom; mislim, da bi tudi vam ne bi bilo prav, če bi eden Boštjanovčevih besedo pojedel, samo radi izgovor drugih. Miru pa ne bom kalil doma, ne bojte se, prijatelji bomo ostali, sem tudi jaz preveč navezan na ta mir in sporazumnost v hiši. Pogledite, oča! Kržiška bajta na koncu vasi je na prodaj, kupiti jo mislim, malo predelati, pa počasi na svoje začeti mizariti; tako sem premislil in boste videli, da se bomo vseeno dobro razumeli in blizu skupaj bomo ostali.“

Boštjanovcu se je vidno jasnil obraz, le oči so mu bile še zmeraj otožne.

„Prav, Tine, če drugače ne gre, ne gre. Le to mi je težko, da boš šel od hiše ti; vse drugo bi preje prenesel, pa mati in drugi tudi. Vendar bo za sedaj tako najbolj prav, čas bo pa že svoje prinesel. To pa vedi, da ti bomo vsi radi pomagali, kar boš rabil.“

„Bog lonaj, oče, saj sem vedel, da se bova razumela,“ se je toplo zahvalil Tine.

„Je že dobro, Tine; naj pa bo tako, če že mora biti.“ Odšel je v kamro, ne da bi se ozrl. Tine je dobro čutil, da mu je hudo, pa da noče, da bi to kdo videl.

Boštjanovčeva hiša se je začela prazniti. Prva je odšla najstarejša, Tona. Vsi so težko občutili to slovo, zlasti oče in bratje, ker jim je bila dobra in skrbna kot mati. Za njo je šel Peter in kmalu še najmlajša Francka. V pozni jeseni se je potem oženil še Tine. Svatba je bila tiha in žalostna. Čeprav so Tineta tako radi imeli, so odšli iz cerkve naravnost domov. Tona z možem, Peter in Francka, Janez je le mimogrede pogledal, oče pa je tudi kmalu odšel z izgovorom, da ga skrbi, kako je doma. Matji bi še rada ostala, pa je morala radi drugih domov. Tineta je bolelo, čeprav se je delal vselega, še težje pa je čutila Ančka.

„Le poglej, čemu si me vzel, ko me pa nihče od vaših noče videti. Čisto tuja sva jim.“ Skoro solzne oči je imela.

„Nič ne maraj, Ančka! Saj sem te jaz vzel, ne domači. Te bom pa za vse druge jaz rad imel; ko te bodo pa drugi toliko poznali kot jaz, te bodo pa tudi radi imeli. še žal jim bo, da so zdaj taki.“ Delal se je vedrega in zadovoljnega, da je dal poguma Ančki in v sebi potlačil trpkost in ponižanje, ki ga je doživel.

Preselila sta se v nanovo preurejeno Kržiško bajto. Tako jo je uredil, da se je zdelo, da stoji majhna vila sredi sadnega vrtička. Ančka je kmalu pozabila na žalostno gostovanje: mislila sta oba, da bolj srečnega in zadovoljnega življenja ne moreta imeti, kot sta ga imela v tej svoji bajtici. Od časa do časa jih je obiskovala Tinetova mati; vselej je težko odhajala domov.

„Tako sem sama,“ je tožila po vseh

svetih Ančki. „Vsak dan sem slabša, ne vem, kaj bo z menoj, dolgo ne bom več mogla riniti, je pretežko za me.“

„Saj se vam samo zdi, mati, ker preveč mislite na to; nič se ne bojte, navadili se boste, na spomlad, ko se bo ugrelo, boste pa še k moči spet prišli, pa bo spet vse prav.“

Vendar je prišlo vse drugače. Sredi adventa sta Tine in Ančka dobila čisto nepričakovan obisk. Oče je ves bled in preplašen stopil v bajto, da sta se oba ustrašila.

„Mater je zadelo,“ je s težavo spravil iz sebe in še zastokal: „Bog pomagaj, kako je hudo!“

Tine in Ančka sta takoj odšla z njim. Doma sta ob postelji na kolenih jokali Tona in Francka; Peter in Janez sta komaj zadrževala solze.

Zdravnik, ki so ga klicali, je ob odhodu, ko je vse potrebno naročil očetu in Janezu, zmignil z rameni in rekel: „Upanja in poguma ni treba zgubiti, čeprav je hudo in nevarno za njena leta; skrbne postrežbe bo rabila.“

Mati se je počasi prebujala in začela spoznavati vse okrog postelje. Govorila je malo, pa še tisto skoraj nerazumljivo in z veliko težavo.

Čez polnoč je že šlo, ko se je umirila in zaspala. Kmalu potem je odšel Peter. Obsedeli so pri postelji le še oče, Tine, Ančka, na Tona in Francka.

„Najlaže bom jaz obstala pri materi.“ je zašepetala Ančka Toni. „Vidve se bosta težko za cele noči in dneve odtrgali od hiše.“ Tona je obrisala solze in jo hvaležno pogledala: „Bog loraj, Ančka, nikoli ti tega ne bom pozabila: saj bova me dve tudi, kolikor bova pač moči.“

Odšli sta, oče jima je nemo pokimal v slovo. Tine se je zleknil na klop ob peči; Ančka je menjala materi obkladke.

„Oča, utrujeni ste, ali ne bi šli malo spat, bom že jaz pokonc celó noč, pa še Tineta lahko zbudim, če bo treba.“

Boštjanovec je odkimal z glavo: „Že prav, Ančka, vendar jaz spati ne bom mogel, čeprav se vležem; bom kar tukaj.“ Raz stene je snel rožni venec in se usedel nazaj k vzglavju. Negibno je sedel, strmel v ženin obraz; le ustnice so se mu gibale v molitvi.

Bolezen se je vlekla. Obiskovali so jo vsi, vsi so jo obdajali z ljubeznijo in skrbjo, v hiši pa je ostala kot dobri angel varuh ob bolnici Ančka. Popolnoma na njeni skrbi je bila bolnica in cela hiša; najboljša hči bi ji ne mogla tako streči. Lica so ji obledela in obraz se ji je zožil. Po enem mesecu je mati spet naredila prve korake po hiši.

Na svečnico so bili popoldne spet vsi doma. Takrat jim je že spet prvič po bolezni prinesla mati sama malico in jo s tresočo roko postavila na mizo. Veselje je vsem sijalo z obraza.

„Kako dobro ste se popravili, mati,“ jo je pohvalil Peter. „Le tako naprej, da boste spet, kakor včasih; le kaj bi počeli brez vas.“

„Peter, nikoli več,“ ga je pogledala mati, „veš to je bil opomin, da se pripravim; le poglej, kako se mi tresejo roke.“ Pa vendar ni bilo žalosti na njenem obrazu.

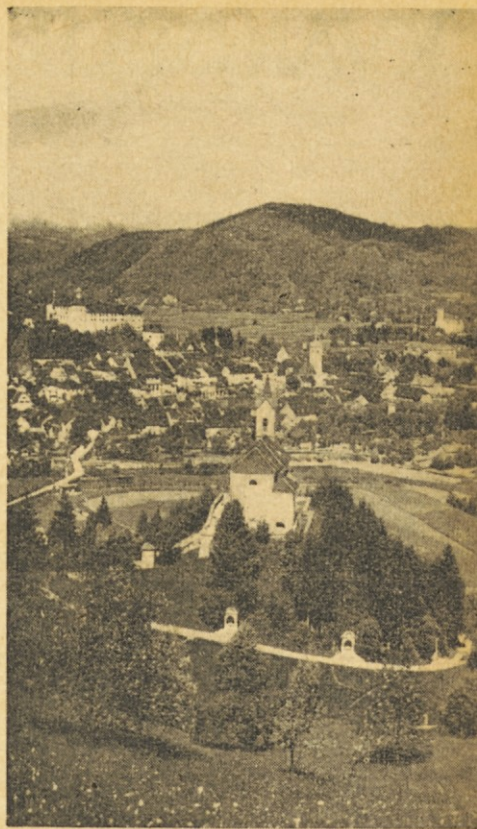
„Tako menim,“ se je resno oglasil Boštjanovec, „mati ima prav, sama ne bo mogla več toliko; zato pa, če vam je vsem prav, ali če komu tudi ne, jaz tukajle našo Ančko prosim, da res postane čisto naša, da pri nas ostane. Mater nam je s svojo skrbjo spravila spet na noge, tega, Ančka, ti ne bom nikoli pozabil. Tine, ti boš seveda prišel z njo, takoj po veliki noči bomo pisma naredili. Ančka, ti boš pa še toliko dobra, da boš pozabila, kar je bilo, ko nismo bili s teboj tako, kakor bi morali biti.“

Ančka je rdelo od zadrege; skoro ni upala pogledati po drugih.

„Oh, ne bodite no, oča, saj ni bilo nič hudega, ali je vredno besed. Materi sem pa rada postregla, mi vsaj dolg čas ni bilo, ko sem bila pri njej.“

„Veš, Ančka,“ se je oglasil Janez, „jaz sem vse videl, koliko si imela opravka in skrbi, pa mislim, da je vredno besede, da se vse počisti, da bomo bolj prijatelji potem; ko sem te gledal, me je bilo večkrat sram, da smo preje na te tako bolj od strani gledali; zdaj bo pa drugače; Bog ti daj srečo, naša Ančka!“

Tudi Peter in Tona sta ji iskreno stisnila roko, da je čutila, da je zares v ljubezni zrasla v Boštjanovčevo hišo.

Častljivo in starodavno mesto Škofja Loka, kjer je preživel svojo mladost pesnik Jeremija Kalin — dr. Tine Debeljak

Ko sta bila s Tinetom sama, se je naslonila nanj in od veselja zaihtela: „Tine, danes sem bolj srečna, kot takrat, ko sva se vzela; hvala Bogu, da se je vse tako lepo izteklo.“

„Pa tebi tudi, moja Ančka; vse, prav vse to si morala trdo zaslužiti.“

Po tistih dneh je Boštjanovčeva hiša nanovo oživela. Senca je izginila iz nje, spet se je kopala v soncu sreče in miru kot prejšnje dni; spet je postala dom, ki je vedno vlekel nase vse, ki so iz njega prišli.

Nj.

EVANGELIJ po *sv. Luku...*

RAZLAGA DR. MIRKO GOGALA

JEZUS JE GOSPOD SOBOTE

Prvim trem javnim spopadom med Jezusom in farizeji sta sledila še četrti in peti. Tudi ta dva so izzvali farizeji, ki so po krivici obdolžili Gospoda in njegove učence, da kršijo sobotni počitek. Najprej so se spravili nad učence, ker so v soboto smukali klasje:

Drugo prvo soboto je šel skozi setve in njegovi učenci so smukali klasje, ga meli z rokami in jedli. Nekateri izmed farizejev so jim rekli: „Kaj delate, kar ni dovoljeno v soboto?“ Jezus jim je odgovoril: „Ali še niste tega brali, kar je storil David, ko je bil lačen sam in kateri so bili z njim: kako je stopil v hišo božjo in vzel posvečene hlebe in jih jedel ter dal tistim, ki so bili z njim — ko jih ni dovoljeno jesti drugim kakor samo duhovnikom?“ In govoril jim je: „Sin človekov je Gospod tudi sobote“ (Lk 6, 1—5; prim. Mt 12, 1—8; Mk 2, 23—28).

Izraz „druga prva“ sobota povzroča razlagalcem nemajhne preglavice. V nekaterih najboljših grških rokopisih teh besed ni. Poleg tega je njih pomen zelo nejasen, ker tudi sicer teh besed ne srečamo nikjer drugje ne v verski ne v svetni književnosti. Zato se zlasti sodobni pisatelji nagibajo k mnenju, da Luka tega izraza ni zapisal. Zašel naj bi v sveto pismo po pomoti prepisovalcev, ki so robne pripombe vnesli v besedilo. Vendar pa je tudi res, da se ta izraz nahaja v večini grških rokopisov

in v najboljših starih prevodih sv. pisma. Omenjajo ga tudi cerkveni očetje. Zato mnogi zagovarjajo njegovo pristnost in trdijo, da je po pomoti izpadel iz nekaterih rokopisov. Ker ga prepisovalci niso razumeli, so ga enostavno izpustili, čeprav tega ne bi smeli storiti.

Pomen teh besed pa razlagajo na najrazličnejše načine. Vendar je še najbolj splošno mnenje, da je to sobota po velikonočni osmini. Prav zato pa tudi vprašanje o pristnosti tega izraza nima posebne važnosti. Iz vsega opisa se namreč razvidi, da gre za neko soboto v povelikonočnem času. Da so učenci lahko jedli klasje, je moralo biti že precej blizu žetve. In v okolici Kafarnauma, kjer se je vse to verjetno dogajalo, žito dozoreva koncem maja ali v začetku junija.

Postava o sobotnem počitku pri Judih je bila že sama na sebi zelo stroga. Tako na pr. niso smeli v soboto zakuriti ognja ali kuhati itd. Farizeji pa so jo še bolj otežili s svojimi dodatnimi predpisi. Učili so, da v soboto ni dovoljeno napraviti vozlja ali ga razvezati, da je prepovedano osoliti jedila, ugasniti svetilko, narediti dva vboda, napisati dve črki itd. Na podlagi teh svojih pretiranih navad so večkrat dobili priliko, da so Jezusu lahko očitali kršitev sobote. Če gremo na naš slučaj, je po postavi ob sobotah bila zabranjena žetev. Farizeji pa so dodali, da tudi smukati

klasje ni dovoljeno, češ da je to žetev. Ko so torej videli, da so učenci Gospodovi mimogrede po polju smukali klasje, ga meli z rokami in ga jedli, so jih takoj napadli: „Kaj delate, kar ni dovoljeno v soboto?“ Farizeji niti ne bi pojedli jajca, ki ga je kokoš znesla v soboto, ali sadu, ki je v soboto sam padel z drevesa, ker so v obojem videli kršitev sobotnega počitka. Učenci pa so si upali čisto namerno trgati klasje in ga jesti! Farizeji jih seveda niso prijemali zaradi kraje; zakaj Mojzesova postava je izrečno dovoljevala, da si vsakdo tudi na tuji njivi lahko teši glad s smukanjem klasja (5 Moz 23, 25).

Da bi Jezus opravičil svoje učence, je farizejem na Davidovem zgledu pokazal, da njih ravnanje ni proti postavi. Saj si je David, ki je pri Judih veljal za vzor pravičnega moža, še veliko več dovolil: „Ko je bil lačen, ... je stopil v hišo božjo in vzel posvečene hlebe in jih jedel“ (prim. 1 Kralj 21, 1 sl.). V svetem šotoru in pozneje v templju je bilo na pozlačeni mizi vedno dvanajst hlebov kruha, šest na eni strani in šest na drugi. Z njimi so hoteli počastiti Boga v imenu dvanajsternih izraelskih rodov. Vsako soboto so jih morali premenjati s svežimi. Stare hlebe pa ni bilo dovoljeno jesti drugim kakor samo duhovnikom, ki so jih morali použiti na svetem kraju. In vendar takratni veliki duhovnik Ahimelek ni grajal Davida in mu je dovolil jesti posvečene hlebe, ker si ta drugače ni mogel utešiti lakote. Kako si torej farizeji upajo kaj očitati njegovim učencem, ki so smukali klasje, ker so bili lačni? Če so David in njegovi spremljevalci iz upravičenega razloga smeli prestopiti postavo, imajo Jezusovi učenci še toliko več pravice, da v slučaju potrebe ne izpolnijo farizejskih navad; saj je Jezus vendar veliko več kot David (prim. Mt 22, 42 sl) in njegovi učenci več kot Davidovi spremljevalci.

Marko pravi, da je David jedel posvečene hlebe v času velikega duhovni-

ka Abjatarja, dočim je dejansko bil še veliki duhovnik njegov oče Ahimelek. Ker je Abjatar bil pač takrat tudi v templju in ker je bil v zgodovini nepri- merno bolj poznan kot njegov oče, je ljudsko izročilo opisani dogodek združilo z njegovim imenom (Mk 2, 28).

Luka je Jezusov zagovor nekoliko okrajšal. Matej nam je zapisal še drug razlog, s katerim se je Jezus branil pred farizeji: „Ali niste mar brali v postavi, da ob sobotah duhovniki v templju sobotni počitek prelamljajo in so brez krivde“ (Mt 12, 5)? Tudi v sobotah so duhovniki v templju klali daritvene živali, jih devali s kože, pripravljali drva in kurili žrtveniški ogenj, obrezovali otroke itd. Vsa ta opravila so bila v zasebnem življenju na sobotni dan strogo prepovedana. Duhovniki pa so kljub temu bili brez krivde, ker so delali za čast božjo. Iz tega se vidi, da postava o sobotnem počitku le dopušča nekatere izjeme.

Farizeji bi lahko ugovarjali, češ duhovniki lahko vršijo tempeljska opravila, ker so bila sveta in potrebna za bogočastje, učenci Gospodovi pa vendar ne služijo templju. Zato zanje opravičilo ne velja. Jezus pa jih je prehitel s svojim odgovorom: „A povem vam: Tukaj je nekdo, ki je večji ko tempelj“ (Mt 12, 6). Tempelj ni drugega kot hiša božja, dočim v Jezusu „prebiva vsa polnost božanstva telesno“ (Kol 2, 9), ker je v njem po učlovečenju božja narava združena s človeško. Če so torej sveta opravila duhovnikov, ker z njimi služijo templju, je bila še toliko bolj sveta in vzvišena služba Jezusovih učencev; saj je Jezus veliko „večji ko tempelj“. Na tem mestu nam je Jezus spet zelo jasno razodel svoje božje dostojanstvo.

Tretji dokaz v obrambo svojih učencev pa je Jezus vzel iz preroka Ozeja (6,6), o čemer nam spet samo Matej poroča: „Če bi pa vedeli, kaj se pravi: ‘Usmiljenja hočem in ne daritve’, — bi ne bili obsodili nedolžnih“ (Mt 12, 7).

Pri Bogu več velja delo usmiljenja, n. pr. nasititi lačnega, kot pa daritve in sploh vse spolnjevanje zunanjih predpisov. Če bi farizeji prav razumeli duha postave, pač ne bi obsojali njegovih učencev, če so v soboto smukali klasje, ker jih je k temu prisilila lakota.

Marko pa nam je v svojem evangeliju ohranil še četrti razlog: „Sobota je ustvarjena zaradi človeka in ne človek zaradi sobote“ (Mk 2, 27). Sobotni počitek ni samemu sebi namen. Uveden je bil zato, da bi bil ljudem v duhovno pa tudi v telesno korist. Vsaj v soboto naj bi imel človek čas, da zadosti svojim verskim dolžnostim in s tem poskrbi za svojo dušo. Pa tudi telo naj bi se po tedenskem delu v soboto odpočilo. Torej ni človek zaradi sobote ampak sobota zaradi človeka. Zato je sobotni počitek treba držati tako, da ni na škodo ne dušnemu ne telesnemu zdravju. Pravični možje so postavili vedno tako razlagali, kot beremo v svetem pismu. Sicer je res, da so se v preganjanju Antioha IV. Epifana nekateri Izraelci dali raje pobiti, kot da bi se sobotni dan branili pred sovražniki (prim. 1 Mak 2, 31—38). Vendar pa so tisti, ki so nevarnost preživeli, bolje razumeli postavlo in so uveljavili načelo, da se je v slučaju nevarnosti tudi v soboto dovoljeno braniti z orožjem v roki (1 Mak 2, 40 sl). In že veliko prej je podobno ravnal Jozue, ko je zavzemal sveto deželo (Joz 6, 15 sl). Dosledno temu bi bilo nesmiselno, če bi Jezusovi učenci trpeli lakoto samo zato, da ne bi kršili sobotnega počitka. Torej so imeli čisto prav, če so smukali klasje, ker so bili lačni.

Farizeji so si domišljali, češ kako dobro da poznajo postavlo. Jezus pa jim je dokazal, da so bili zelo nevedni v njej, zlasti, ker niso razumeli njenega duha. Če pa jim vse to le še ne bi bilo zadosti, jim pove še zadnji in nad vse važen razlog, ki jih je moral prisiliti k molku. Slovesno je izjavil: „Sin človekov je Gospod tudi sobote.“ Kot tak ima torej

pravico razlagati postavlo o sobotnem počitku, in če treba, dajati od nje tudi spregled. Ker so učenci z njegovim privoljenjem smukali klasje, potem pač nihče nima pravice, da bi jih zaradi tega obsojal.

Jezus je v tem razgovoru podal načela za pravilno praznovanje Gospodovih dni. Uči nas, da se tudi postavla o prazničnem počitku ne sme izroditi v praznoverje. Obveznost nekaterih zakonov preneha, če bi nam njih izpolnjevanje moralo biti v škodo. Sobotne obveznosti so farizeji razlagali zgolj po črki. Jezus pa je naredil konec njihovi ozkosrčnosti in tudi tej postavi dal novo vsebino. Mrtvo črko je oživil z duhom ljubezni in usmiljenja. Še več! Jezus kot Gospod sobote je imel pravico, da praznovanje judovske sobote sploh v celoti odpravi. In res je kasneje nedelja izpodrinila soboto. Nov dan z novo vsebino! Na tem temelju so narejeni krščanski predpisi za posvečevanje Gospodovih dni.

Ko je Jezus razodel, da ima oblast, grehe odpuščati, je svoje besede takoj potrdil s čudežem. Sedaj je dal podobno izjavo, da je namreč Gospod sobote, vidnega dokaza pa ni bilo. Vendar ni dolgo trajalo, ko je tudi za to prišel dokaz:

Drugo soboto je šel v shodnico in je učil. In bil je tam človek, čigar desna roka je bila suha. Pismouki in farizeji so pazili, če bo ozdravljaj v soboto, da bi kaj našli, če sar bi ga tožili. On pa je vedel za njih misli in je rekel možu, ki je imel suho roko: „Vstani in stopi v sredo!“ Ta je vstal in stopil. Jezus jim je rekel: „Vprašam vas, če se sme v soboto dobro storiti ali hudo storiti, življenje rešiti ali pogubiti?“ In ozrl se je po vseh naokoli ter mu rekel: „Stegni roko!“ Ta jo je stegnil in roka je ozdravela. Te pa je prevzela nespamet in so se med seboj pogovarjali, kaj bi Jezusu storili (Lk 6, 6—11; Mt 12, 9—14; Mk 3, 1—6).

Le če kratko razčlenimo ta kratki prizor, bomo lahko prav cenili njegovo silno dramatično moč in dobro razumeli ves njegov globoki pomen.

Kakšen je bil začetni položaj? Bilo je v soboto, ko je vsako telesno delo moralo počivati. V shodnici, kamor je šel Jezus je bil tudi človek z ohromelo desnico. Ker ni bil sposoben za delo, je bil zapisan revščini. Ta nesrečnejš se je kar naenkrat znašel v navzočnosti tako dobrega čudodelnika, kot je bil Jezus: pro-seča beda je stala pred dobrodušnim usmiljenjem. Rešitev se je vsiljevala kar sama od sebe. Če bi ne bilo drugega, bi ga Jezus enostavno takoj čudežno ozdravil. Pa se je položaj zapletel! V shodnici so bili tudi pismouki in farizeji, ki so zlohotno opazovali Jezusa, „če bo ozdravil v soboto“. Radi „bi kaj našli, česar bi ga tožili“: pokvarjenost je stala nasproti pravičnosti.

In kaj je storil Jezus? Pred seboj je videl ohromelega, vedel pa je tudi za skrite misli svojih nasprotnikov. Zato je postopal naglo. Najprej je rekel možu, ki je imel suho roko: „Vstani in stopi v sredo!“ S tem se je položaj zaostрил.

Potem pa je obračunal s svojimi nasprotniki. Farizeji so ga spraševali, „če se sme v soboto ozdravljati“ (Mt 12, 10). Po njihovem je bila samo v slučaju smrtni nevarnosti dovoljena v soboto zdravniška pomoč. Če pa bolezen trenutno ni ogrožala življenja, je bilo tudi najmanjše dejanje zdravljenja prepovedano, češ da bi se z njim kršil sobotni počitek. Zato n. pr. v soboto niso smeli naravnati zlomljeno nogo ali položiti mrzel obkladek na otekline. Bolnikom je bila v soboto dovoljena samo postrežba, ki ni namenjena izključno le zdravljenju, temveč je tudi zdravim ljudem potrebna kot hrana itd. V našem primeru pa ni šlo za smrtno nevarnost. In karkoli bi Jezus storil v prid suhe roke, bi bilo zgolj samo za ozdravljenje bolezni. Kako se je Jezus rešil iz težave?

Da bi bolj učinkovito zavrnil svoje

Meja našega narodnega ozemlja na Koroškem teče čez Osojsko jezero. Na sliki vidimo vas Sedlo (Sattendorf) z jezerom v smeri proti Beljaku

nasprotnike, je Jezus spor glede ozdravljanja v soboto hipoma prenesel na višjo raven. Rekel je farizejem: „Vprašam vas, če se sme v soboto dobro storiti ali hudo storiti, življenje rešiti ali pogubiti?“ Tak je hebrejski način izražanja, ki pomeni: če se sme dobro storiti ali ne, če se sme življenje rešiti ali ne?

Jezusovo vprašanje je bilo zelo spretno nastavljeno. Farizeji mu niso mogli nič odgovoriti. Če bi rekli, da se v sobotah sme dobro storiti, bi Jezus lahko zaključil, da ne krši postave, če v soboto ozdravlja. Če pa bi dejali, da se v soboto ne sme dobro storiti, bi jim Jezus lahko dokazal, da v mnogih slučajih ne

storiti dobrega, pomeni storiti hudo. In brez dvoma so tudi farizeji morali priznati, da se v sobotah ne sme storiti hudega.

Matej nam v svojem evangeliju poroča, da je Jezus isti dokaz ponazoril z zgledom iz vsakdanjega življenja: „Kdo izmed vas, ki bi imel ovco, bi je, če bi mu v soboto padla v jamo, ne prijel in ne izvlekel? In koliko je človek več vreden ko ovca! Torej se sme v soboto dobro delati“ (Mt 12, 11 sl). Farizeji „pa so molčali“ (Mk 3, 4), ker jim je po eni strani vsakdanja izkušnja dokazovala, da ima Jezus prav, po drugi strani pa so se krčevito držali svoje razlage glede sobotnega počitka. Po pravici se je Jezus z nejevoljo ozrl po njih in bil žalosten nad slepoto njih srca (Mk 3, 5).

Potem pa je rekel bolniku: „Stegni roko!“ Pri čudežih je Jezus svoje besede večkrat spremljal s kakim dejanjem. Videli smo že, kako je gobavca ozdravil z dotikom (Lk 5, 13). To pot pa je vsako takšno dejanje opustil. Izgovoril je samo dve besedi. S tem je izbil svojim nasprotnikom tudi najmanjšo pretvezo za obtožbo. Farizeji pač niso mogli reči, da je govorjenje delo, ki krši sobotni počitek. Jezus je ozdravil suho roko, ne da bi jo zdravil! S tem je znova dokazal, da je „Sin človekov Gospod tudi sobote“.

Kako čudovit je ta dogodek! Že sam zase je dovolj jasen dokaz za zgodovinsko verodostojnost evangelijev. Takih krasot si evangelisti pač niso mogli izmisliti. Nam pa daje zelo važen pouk. Pismoukom in farizejem, ki so se gibali na ravni človeške ozkosrčnosti, se je zdelo, da je med ozdravljenjem bolnika in posvečevanjem sobote nerešljivo nasprotje. Za Jezusa pa takšnega nasprotja sploh ni bilo, ker je na sporno vprašanje gledal z višje ravni božje širokosrčnosti. Koliko človeških nasprotij, bi se ugodno rešilo oziroma bi sploh izginito, če bi se ljudje znali iz človeške ravni dvigniti na božje višine (pr. Bover).

In kakšne so bile posledice čudeža?

Roka je ozdravela. Pismouke in farizeje „pa je prevzela nespamet in so se med seboj pogovarjali, kaj bi Jezusu storili“. Zoper njega so se posvetovali tudi s herodovci, t. j. pristaši Heroda Vel. in njegovih potomcev. Skupno so kovali načrte, „da bi Jezusa pogubili“ (Mk 3, 6; Mt 12, 14). Jezusova smrtna obsodba je bila v načelu že tedaj izrečena.

Čim bolj se je Jezus pokazal usmiljenega do ljudi, tem bolj so ga farizeji sovražili. Kakšna slepota! In isto se ponavlja preko stoletij s Cerkvijo, ki je „skrivnostni Kristus“. Samo nespamet, ki človeka popolnoma oslepi, nam more razložiti sovraštvo do Cerkve, dasi je leta prva dobrotnica ljudi.

Jezus je zvedel za naklepe svojih nasprotnikov. Vendar njegova ura še ni prišla. Zato „se je s svojimi učenci umaknil k morju“ (t. j. h Genezareškemu jezeru) in spremljala ga je velika množica iz Galileje in iz Judeje in iz Jeruzalema in iz Idumeje in iz one strani Jordana; tudi iz okolice Tira in Sidona je prišla k njemu velika množica“ (Mk 3, 7 sl). „In ozdravil je vse ter jim zabičal, naj ga ne razglašajo, da se je spolnilo, kar je bilo povedano po preroku Izaiju, ki pravi (42, 1—4): ‘Glej, služabnik moj, ki sem ga izvolil, moj ljubljeneč, ki ga je vzljubila moja duša! Dal mu bom svojega duha in oznanil bo pravico narodom: Ne bo se prepiral in ne bo vpil in nihče ne bo slišal na ulicah njegovega glasu. Nalomljenega trsta ne bo prelomil in tlečega stenja ne bo ugasnil, dokler pravice ne dovede do zmage: in vanj bodo upali narodi’“ (Mt 12, 16-21).

Do grešnikov, ki so kot nalomljen trst in tleči stenj, je bil Jezus do skrajnosti dober in usmiljen. Dokler je bila le še iskrica upanja, da se spreobrnejo, jih ni zavrnil. Kako lahko bi se svojim nasprotnikom s silo uprl in jih ponižal. Pa se je raje sam ponižno umaknil. Tudi nje bi rad rešil. Krotkost in dobrota polna usmiljenja sta bili orožje, s katerim je svoj evangelij privedel do zmage!

MARIJINE BOŽJE POTI V DOMOVINI

IZ BELE KRAJINE

MARIJAN MAROLT

Za zgodovino Slovencev, posebej še za zgodovino kranjske dežele v visokem srednjem veku je zelo pomembna rodbina grofov Andechs-Meran. Porekla je sicer bavarskega, toda v slovenskih deželah je izvajala politiko, ki je bila usmerjena v pridobivanje vedno novih predelov na jugovzhodu h kranjski andeški posesti; v manjšem to, kar so v večjem obsegu v poznem srednjem veku počenjali celjski grofje. Ni bila to kakšna slovenska narodnostna politika, toda za Slovence je bila vendar važna in prav Andečsi so soodločili bodočnost slovenske Bele krajine, ki so jo koncem 12. stoletja osvojili njihovi zavezniki, višnjegorski gospodje, ko so jo odtrgali od Hrvaške zase, s tem pa jo vključili v deželo Kranjsko. Delež oglejskega očaka Bertolda iz andeške rodovine je bil pri tej stvari največji, ker je Belo krajino tudi vključil v svojo, oglejsko škofijo. Prej je namreč spadala pod jurisdikcijo zagrebških škofov, bila pa je tam cerkveno zelo zanemarjena. Bertold je to deželico versko prenovil in njeno cerkveno življenje šele postavil na trdne temelje. Pri tem mu je vneto pomagala njegova svakinja Zofija Višnjegorska, s tem da je prevzela vse gospodarske skrbi, ki so bile

združene z ustanovitvijo cerkvene organizacije v Beli krajini. (Višnjegorci so bili slovenskega porekla, iz rodu sv. Heme, po kateri so svojčas tudi dedovali znaten del njene posesti.)

Bertolda poznamo že iz članka o Velešovem in smo ga morda omenili še kje drugod. V mladih letih je bil precej vihrav in za tiste čase kar preveč posveten. S prihodom na prestol oglejskih patriarhov se je zresnil. V sporu med papežem in cesarjem Friderikom II. je sicer stopil na cesarjevo stran, česar kot visok cerkveni dostojanstvenik ne bi smel storiti, a je to napako pozneje popravil. Pa že prej jo je odtehtal z mnogimi za versko življenje zaupanih mu ovčic zelo koristnimi ukrepi. Med temi ukrepi je bila tudi ustanovitev belokranjske župnije, ki je prej tam ni bilo.

To se je zgodilo leta 1228. Sedež belokranjske pražupnije je bil Črnomelj, ki so mu bile dodeljene podružnice Semič, Vinica, Podzemelj in

TRI FARE

pri Metliki. Takrat je torej na tem mestu že stala vsaj ena cerkev. Danes stojijo tri, vse v eni vrsti.

Po nekem zgodovinske orisu, ki mi ga

je posredoval č. g. Vinko Flek, naj bi že v 12. stoletju na tem mestu sezidali templarji tri cerkve in še samostan zra-ven. Leta 1236 naj bi templarje zame- njal nemški viteški red. Poročilo ni prav verjetno, ker samostan s cerkvami naj- brž ne bi bil dodeljen kot podružnica novi črnomaljski fari. Lavtižarju se vidi najbolj verjetna razlaga, da so si posta- vili Slovenci, Hrvatje in uniati na po- kopališču v Rosalnicah — v to vas spa- dajo Tri fare — vsaki svojo cerkev. Kdaj naj bi se to zgodilo, ne pove, pač pa ugotavlja pravilno, da imajo vse tri cerkve gotoske ostanke iz 15. ali 1. pol. 16. stoletja, toda to so lahko ostanki že prezidanih stavb.

Verjetno je, da je imela črnomaljska fara tu že ob ustanovitvi svojega vi- karja, ki je oskrboval duše v okolici. Tu- di Metlika je pripadala semkaj, vse do leta 1461, ko je postala samostojna fara. Smatrajo, da je bila vikariatska in po-

**Žeželj, hrib pol ure od Vinice pri Črnom-
lju z romarsko, cerkvijo, posvečeno
Mariji**

znejše morda župnijska cerkev južna ali spodnja, ker je v njej ohranjen zidni ta- bernakelj (ali omarica za sv. olja?).

Bela krajina je bila v turških časih stalno izpostavljena napadom neverni- kov. Pravijo, da so zato prestavili žup- nijo v utrjeno Metliko, k Trem faram pa da so se za nekaj časa preselili iz Bosne pobegli frančiškani, dokler Turki tudi le-tih niso prepodili, vse tri cerkve pa požgali. Da so cerkve pod Turki trpele, je gotovo in skoraj gotovo je tudi da izvirajo gotski deli stavb iz časov, ko so jih po minuli turški nevarnosti spet pozidali.

Največja je zgornja, severna cerkev, posvečena Žalostni Materi božji. Njen kip stoji v velikem oltarju: Mati božja drži v naročju mrtvega Sina, srce ji prebada sedmero mečev (Pietà); kadar ni službe božje, pokriva kip slika ena- kega prizora. — V srednji cerkvi častijo podobo zvezanega Kristusa: Ecce Ho- mo! in sredi cerkve spet kip Žalostne Matere božje. Obe ti dve cerkvi je pre- novil pred kakšnimi 100 leti župnik Vin- cencij Vovk in dal odstraniti mnogo got- skega rebrovoja, da je dobil več prostora za poslikanje stropov. Srednja cerkev ima okroglasto ladjo, vendar ne morem reči, če je to tudi napravil Vovk, ali je bila že prej barokizirana. In ker stoji v sredi, ima prav ta srednja cerkev stolp, ki ga ostali dve nimata. — Naj- bolj temeljito je prenovljena spodnja ali južna cerkev, ki je v začetku tega sto- letja že razpadala. Metliški kaplan Ivan Štrajhar se je zavzel za njeno ohranitev. Da je razbremenil že majave stene, je spremenil sicer ne veliko ladjo s slopi kar v tri ladje. Menda to kar dobro učinkuje. Pod to cerkvijo je tudi še ohranjena grobnica. Kakor je ta cerkev najbolj spremenjena izmed vseh treh, tako so v njej vendar še vidni ostanki freske, ki je po Veiderju delo Jerneja iz Loke iz 1. pol. 16. stol. — Vse tri cerkve so ograjene z enotnim zidom.

Najsi so prezidave odvzele Trem fa- ram mnogo nekdanje mikavnosti, vendar še vedno učinkujejo zelo prikupno. S svo- jo preproščino se sijajno podajo v belo- kranjski svet, kar dobi še poseben čar ob

romarskih dnevih. Vsaj pred to vojno še so se Belokranjci za cerkvene slovesnosti radi oblekli v svoje stare noše. Prav tako Hrvatje, ki so prihajali semkaj najrajši v nedeljo pa sv. Jerneju. Gostoljubni Belokranjci so ta shod kar nekako odstopili bratom Hrvatom, naslednjo nedeljo potem pa napravijo žegnanje bolj zase.

V isto prvotno črnomaljsko faro kot Tri fare je spadal tudi trg Vinica, ki leži ob vznožju hriba

ŽEŽELJ

kjer so neznankodaj Viničani postavili Marijino cerkev, ki se je razvila v drugo veliko belokranjsko božjo pot v čast Materi božji. Baje je bilo to še pred turškimi časi. Po Lavtižarju so bile tam enkrat v srednjem veku več let zapovrstjo zelo slabe letine in je sneg celo poleti pokončal sadeže. Viniška grofica se je zaobljubila postaviti cerkev, če bo teh nadlog konec. In ko so potem nastopila spet dobra leta, je obljubo izpolnila. Ljudje so se nove cerkve takoj oklenili in radi romali na Žeželj. Viničanom in okoličanom so se kmalu pridružili še romarji iz oddaljenejših krajev. In nič čudnega, če je ob turških napadih prav ta Marijina cerkev na griču postala pri-

Veliki oltar Matere božje na Žežlju, eden najlepših baročnih oltarjev v Sloveniji

Tri fare pri Metliki, znana belokranjska božja pot

Viniška (belokranjska) narodna moša

bežališče preizkušanim Belokranjcem. Žeželjsko svetišče so obdali z zidovjem in ga spremenili v tabor. Pri nekem turškem napadu — tako pripoveduje zgodba — so se Viničani spet zatekli na hrib pod Marijino varstvo. Bilo je to ponoči in so hodili s prižganimi svečami pri enih cerkvenih vratih ven in nato pri drugih zopet noter. Turki se niso domislili, da so to vedno isti ljudje in so si predstavljali velikansko procesijo, katere jim ni kazalo napadati. Rajši so se umaknili in šli drugam. V zahvalo za rešitev so obljubili Viničani Mariji, da jo bodo na ta dan vsako leto počastili s svojim romanjem.

Žeželjska cerkev je brez dvoma iz gotske dobe. Stavba je precej velika, ima pa pred vhodom še zajetno pokrito lopo. Pozneje je bila barokizirana. Posebno lep je veliki oltar iz konca 17. stoletja, ki je podobno kot oni na Svetih gorah zgrajen v tri nadstropja. Lavtižar ga imenuje „dom svetnikov“, sredi med svetniki pa kraljuje v zlatem tronu Marija, z Detetom Jezusom v eni in kraljevskim

žezlom v drugi roki. Podoben kip, bogato oblečen, stoji sredi ladje — pod steklom.

Kakor Tri fare, tako vabi tudi hrib nad Vinico sosednje Hrvate, da skupno s slovenskimi Belokranjci hodijo častit žeželjsko Marijo. Prihajajo Hrvatje od Karlovca in Gorskega Kotarja. Glavna shoda sta tukaj na križevno nedeljo po Vnebohodu in potem na praznik Marijinega imena, v nedeljo po Malem šmaru. Temu shodu pravijo posvetališče in prav ta drugi letni shod je Hrvatom posebno pri srcu. Romarski dnevi pri obeh belokranjskih božjih poteh so tako precej vsak sebi in verni Belokranjci radi obiščejo vsako leto obe svetišči, najsi imajo nekateri k eni ali drugi cerkvi dolgo pot od svojih domov.

Izseljenec mali

Marija, Ti veš:
za morjem nekje
domači je svet...
Tam spušča raz okna
se nagelnov cvet,
tam vonj roženkravta
razliva se z gred
in tam zelené
rožmarinovi grmi —
za morjem nekje...

Marija, Ti veš,
kako me solzé
peko čez obraz,
kako mi na tujem
v srcé je mraz,
kako tu počasi
umira čas —
Marija, Ti veš...

Vse misli, vsi upi
k Tebi hité,
rotijo utrujene Te roke:
Marija,
ozdravi, ozdravi srcé!

Ljubka šorli

VELIKE ŽENE STARE ZAVEZE

Prof. PAVEL SLAPAR, Avstrija

JUDITA

V Betuliji je živila žena, Judita po imenu. O njej je šel glas, da je resnično sveta žena. Svetopisemski pisatelj jo v kratkih potezah označi. Bila je vdova že nekaj nad tri leta. Dasi je bila bogata in izredno lepa, se ni hotela vnovič poročiti. Njeno veselje je bila molitev. V zgornjih prostorih svoje hiše si je urenila samotno stanovanje. Tam je s svojimi deklami živela nekako po samostansko. Nosila je spokorno obleko in se veliko postila. Pri vseh ljudeh je bila na najboljšem glasu, ker je bila tako boga-boječa. Nihče ni o njej govoril kaj slabega.

Ko je Judita slišala, da se je Ozija odločil mesto predati, če v petih dneh ne pride pomoč, njegovega sklepa ni odobraval. Premišljevala je, kaj bi bilo mogoče storiti. Začela je iskati izhoda. Marsikaj je bilo pri tem iskanju zgolj naravno. Saj je Bog človeku zato dal razum, da se vprašuje in išče rešitve. A razum prejema razsvetljenje tudi iz razodetja. Na ta način je razum na svojevrsten način okrepljen. Rešitve so zanesljivejše. Če je premišljanje s pomočjo razodetja prepojeno še z molitvijo v svetosti poduhovljenega človeka, pridejo na pomoč tudi dejanske milosti, nadnaravne kreposti in darovi Svetega Duha.

Kot molitvena, sveta in bogonadahnjena žena je Judita iskala odgovorov na štiri vprašanja:

1. Ali je predaja trdnjave res božja volja? To Judita odločno zanika. Celo to meni, da tako mišljenje Bogu dela krivico. Izraelsko ljudstvo ima dosti razlogov, da zaupa v Boga. Predvsem sta odločilna dva: Kolikokrat je Bog v preteklosti že pomagal! In kadar je Bog Izraelce prepustil sovražnikom, je bilo to redno zato, ker so se mu izneverili. Te

krivde pa zdaj ni. Zato ni povoda za malovernost. Ne podtikajmo torej božji volji lastnih mnenj! — Judita ima povsem drugačno mnenje o božji volji kot prej zborovalci.

2. Kaj premorejo sovražniki? Njihova vojna moč je zelo velika. A tudi njihova lažnivost, napuh in brezbožnost. Posmehujejo se vernikom in Bogu. To je Judita za trdno verovala, da se morata tak napuh in nadutost zrušiti. Tako je nemogoče nadaljevati. Asirci ponižanje naravnost izživajo. Le to je vprašanje, če si bodo ravno ob Betuliji razklali svoje domišljave butice. Da je Judita tudi to pričakovala, ni dvoma. A zato je bila potrebna bogonadahnjena.

3. V kakšnem razmerju do Boga so trenutno Izraelci? Ali zaslužijo kazni ali božje varstvo? Lahko je dati splošen odgovor. Ta se navadno glasi: Če so Izraelci vredni pomoči in božjega varstva, ga bodo tudi imeli. A težek, da ne rečem naravnost nemogoč je odgovor, kaj bo prav v tem trenutku konkretno Bog storil. Za tak odgovor je potrebna bogonadahnjena.

4. Kaj naj Betulija stori? Judita bi lahko rekla: Zaupajte! Bog vam bo pomagal. Ostanite mirni! Nato bi Betulija verjetno padla. A Judita bi mogla tudi drugače reči: Na boj! Vsak vojak naj izpolni svojo dolžnost in zmagali bomo. — Tudi po teh besedah bi verjetno Betulija padla. — Judita se odloči za poseben načrt, ki je nevaren in tvegav. Da je prav to pot našla in se za njo odločila, je bila spet potrebna bogonadahnjena.

Ko je Judita pred starešinami zagovarjala svoje misli in načrte, so ji odgovorili: „Vse, kar pripoveduješ, je res. Na tvojih besedah ni nič graje vrednega. Moli za nas! Ti si pobožna in boga-

boječa žena!“ Po tudi Judita sama je prepričana, da jo je Bog izbral za posebno orodje. Rekla je starešinam: „Kakor samj uvidite, prihaja res od Boga, kar sem vam doslej mogla povedati. Molite, da se mi posreči, kar nameravam! Pridite to noč k mestnim vratom, da bom mogla s svojo deklo oditi. Nočem, da poizvedujete, kaj nameravam. Dokler ne sporočim, kako je z menoj, molite zame!“

Judita je nato odšla na svoj dom, si nadela spokorno oblačilo in potresla glavo s pepelom ter se zatopila v molitev.

Kakor vidimo, je bila Judita prav tako bogomiselna kot delavna. Skrbj za samoposvečenje in se obenem žrtvuje za svoje sorojake, za narod in za občestvo. Kaj pomeni to za naš čas? Imamo dekleta in žene, ki so delavne, a kaj malo bogomiselne. In na drugi strani imamo dekleta in žene, ki so bogomiselne, a kaj malo občestvene, socialno in apostolsko delavne. Poplava brezboštva se tudi danes valj preko sveta. Ali ne bi smeli reči, da potrebujemo ne samo eno, ampak kar več sodobnih Judit?

Po molitvi je Judita poklicala deklo, šla v spodnjo hišo, slekla spokorno oblačilo in vdovska oblačila. Nato se je umila in nadišavila, uredila lase in si nadela praznična oblačila. Tudi ves nakit si je nadela. Njene oči so sijale nepopisno ljubko. Dekli je naložila meh z vinom, posodo z oljem, nekaj pražene moke, smokvine kolače, kruh in sir ter se odpravila na pot.

Pri mestnih vratih so čakali starešine. Občudovalj so njeno lepoto. Nihče je ni ničesar vprašal, le srečo so ji vsi voščili. Judita je z deklo prekoračila prag mestnih vrat in molila.

Ko je ob jutranjem svitu stopala z gore navzdol, ji je prišla nasproti asirska predstraža in jo ustavila z vprašanjem: „Odkod prihajaš in kam hočeš?“ Judita je odgovorila nekaj, kar je bilo deloma res, deloma vojna zvijača, deloma laž. Ali je to smela? Če bi bila o desetih božjih zapovedih toliko poučena kot povprečni izobraženi katoliki, ne bi smela. Tako pa je bila prepričana, da spada laž enostavno k vojni zvijači in ker je ravnala v dobri veri, ji Bog tega

ni prišteval v greh. A bodi, kakor že! Rekla je, da bi rada pred Holoferna, ker je iz trdnjave pobegnila. Po njenem mnenju bodo Asirci zmagali. Zato bi rada do poveljnika, da izda tajnosti in da poruži pot, kako je mogoče zmagati, ne da bi padel le en mož.

Straža je peljala Judito k Holofernu in jo najavila. Komaj je vstopila, je bil Holofernes že očaran. Njegovi služabniki pa so govorili: „Kako more kdo Izraelce zaničevati, ko imajo take lepe ženske.“ Kako naj se to razume, ve lahko vsak sam. Zanimivo je, da je vedno ista pesem. Mars, Bakhus in Venera so porvosd na svetu skoro redno skupaj. Malo je izjem. Zato bomo toliko bolj razumeli, v kako nevarnost se je Judita podala.

Ako gre kdo prostovoljno v veliko nevarnost za greh, smrtno greši. Le v dvojnem primeru je možna izjema: Ako ima primerno velik razlog za dejanje in ako se primerno pripravi, da nevarnost ni tako neposredna. To velja seveda tudi za Judito. Imela je zelo tehten razlog. Saj gre za rešitev naroda in ne samo Betulije, ki je le važen ključ do Jeruzalema. Pripravila se je pa tudi. Molila je in se postila. Njeni rojaki v Betuliji molijo prav tako nenehno zanjo.

Holofernes je Judito res prijazno sprejel. Predvsem bi rad vedel, zakaj je iz Betulije šla in kaj jo je privedlo k Asircem. Njen odgovor je zelo premeteno sestavljen. Najprej pohvali kralja in za njim Holoferna. „Modrost tvojega duha je znana vsem narodom in ves svet ve, da si ti edini vrli in sposobni mož v kraljestvu. Po vseh deželah slovi tvoja vojna umetnost.“

Nato pridejo na vrsto Izraelci: „Ti so grešniki. Sami to vedo. Bog ni z nami. Lahko bi rekla, da so odpisani. Ker sem to spoznala, sem jih zapustila. Bog je z menoj. On mi je naročil, naj grem k tebi. Kadar bom šla iz taborišča, bom to storila le zaradi tega, da bi molila. Pri tem mi bo Bog razodel, kako bo kaznoval Izraelce. Jaz ti bom nato takoj povedala. Glej, na ta način te bom lahko povedla skozi Jeruzalem. Ves narod bo v tvoji oblasti kot čreda ovac, ki nima pastirja. Niti pes te ne bo obljajal.“

Zanimivo je, kako Judita plete vojno zvijačo in jo veže deloma z resnico, deloma z lažjo, a tako, da na Boga in njeno vero ne more pasti nobena senca.

Holofernes je Juditi odgovoril: „Tvoja napoved je sijajna. Če bo tvoj Bog držal besedo, naj postane tudi moj Bog in tvoje ime se bo imenovalo po vsem svetu.“

Nato jo je peljal v notranje prostore in jo hotel pogostiti. Judita pa odkloni vse s pripombo, da hoče jesti za enkrat samo od tega, kar je s seboj prinesla. Do takrat, ko bi ji utegnili zmanjkati, bo Bog po njeni roki že dosegel, kar namerava. Nato prosi za dovoljenje, da bi smela ponoči in v jutranjem svitu za-
nuščati taborišče, da bo lahko molila. Holofernes ji dovoli, da sme tri dni poljubno hoditi ven in noter, da bo molila k svojemu Bogu. Nato so jo dvorjani odvedli v odkazani šotor.

Četrty dan je pripravil Holofernes svojim služabnikom gostijo. Svojemu dvorjanu pa je naročil: „Pojdi in pregovori Hebrejko, da se bo prostovoljno oddala biti moja. Zakaj pri Asirskih je sramota, če ženska moža tako vleče, da odide nazadnje nedotaknjena od njega.“

Dvorjan je šel k Juditi in ji govoril: „Lepa gospodična naj se ne boji iti k mojemu gospodu, da ji izkaže čast ter da z njim veselo je in pije vino.“ In Judita je šla! Ko jo je Holofernes zagledal, mu je začelo srce hitreje biti. Poželenje se je vnelo. Judita se je delala, kot da je nad vse srečna. Tudi jedla in pila je, kar ji je dekla pripravila. Holofernes je bil tega tako vesel, da je pil zelo veliko, toliko kakor v svojem življenju še nikoli ni pil.

Ko se je znočilo, so šli vsi radi k počitku, ker so bili vinjeni. Tako je Judita sama ostala v Holofernovi spalnici. Dekla je čakala zunaj pri vratih. Holofernes je v pijanosti trdno zasmrčal. Judita pa je molila, naj dá Bog njenim rokam moč, Jeruzalemu pa rešitev. Nato se je stegnila po meču, ki je visel nad posteljo. Ko je rezilo potegnila iz nožnice, je prijala Holoferna za lase in molila: „Gospod, daj mi moč v tej uri!“

Judita pokaže svojemu ljudstvu glavo asirskega povljinika Holofernesa

Dvakrat je zamahnila po tilniku, odsekala glavo in zavalila truplo po tleh. Nato je odšla ven in izročila Holofernov glavo svoji deklí veleč, naj jo dene v potno torbo.

Nato sta šli skozi taborišče kakor sicer, kadar sta hoteli moliti. Prekoračili sta dolino in prišli do mestnih vrat. Že od daleč je Judita klicala mestnim stražarjem na obzidju: „Odprite vrata! Gospod je z nami!“ Možje so poklicali starešine. Vse se je stekalo, veliko in malo. Nihče ni več računal z njeno vrnitvijo. Prižgali so bakle in jo obkolili. Judita pa je spregovorila: „Po moji roki ga je Bog ubil. Gospod ni dopustil, da bi se bila omadeževala. Neomadeževana in brez greha se vračam, da se veselim Gospodove zmage, svoje rešitve in vaše svobode. Zahvalite se z menoj vsi, zakaj On je dober in njegovo usmiljenje traja vekomaj.“

Nato so vsi molili. Končno je Ozija

spregovoril: „Naj te Gospod, vzvišeni Bog, blagoslovi bolj kot vse žene na zemlji. Slavljen bodi Gospod, ki je ustvaril nebo in zemljo in ki te je vodil, da si poveljniku naših sovražnikov odsekala glavo. Zakaj danes je tvoje ime tako poveljalo, da se tvoja hvala ne bo več porazgubila iz ust ljudi, ki se spominjajo Gospodove moči na veke.“

Nato so poklicali Ahiorja. Ko je zagledal Holoferново glavo, ga je prevzela taka groza, da se je onesvestil. Ko se je spet zavedel, je padel pred Judito in rekel: „Naj te Bog blagoslovi na vse čase! Zakaj pri vseh narodih, ki bodo tvoje ime slišali, bo zaradi tebe poveljevan Gospod Izraelov.“

Ozirove in Ahiorjeve besede lahko nespremenjene obrnemo na Marijo. Zato ni čudno, da je Cerkev od nekdaj v Juditi gledala Marijino predpodobo. V marsičem sta si na las podobni. Pomislimo na molitvenost, svetost, čistost in bogonadahnjenost! In končno na prerokbo iz davnine: Ti boš njeno peto zalezovala, Ona pa bo tebi glavo strla...

Judita je nato rekla: „Obesite glavo na zid. Zjutraj se delajte, kot da hočete napraviti izpad. Stotniki bodo zato tekli k poveljniku, da bi ga zbudili in opozorili na boj. Ko bodo videli njegovo truplo ležati v krvi, jih bo obšla groza. Začeli bodo bežati. Tedaj brez pomisleka navalite nanje. Gospod jih bo poteptal pod vašimi nogami.“

Vse se je tako zgodilo kot je Judita napovedala. Svetopisemski pisatelj popisuje posebno dramatično, kako so v jutru Holoferna budili. Služabniki in dvorjani so delali ropot in šunder, da bi se Holofernes sam od sebe zbudil. Potrkati ali poklicati ga namreč nihče ni upal. Končno se je njegov telesni sluga opogumil in stopil v spalnico. Ko se je vrnil, je sporočil: „Hebrejska žena je kraljevski hiši napravila sramoto. Glejte, Holofernes leži na tleh brez glave!“

Nastala je splošna zmešnjava. Vojška je bila popolnoma brez glave. Vse je tekalo sem in tja. Vse je iskalo v begu rešitve. Ker so se umikali razkropljeni, so jih Izraelci lahko zelo veliko pobili. Plen je bil pa tako velik, da ga ni bilo mogoče prešteti.

Po zmagi je tudi velik duhovnik prišel iz Jeruzalema, da bi videl Judito. Veliki duhovnik in starešine so jo poveljevali rekoč: „Ti si slava Jeruzalema, veselje Izraela in ponos našega ljudstva. Ti si junaško ravnala in tvoje srce je bilo pogumno, ker si ljubila čistost... Zato te je roka Gospodova krepila in zato boš poveljevana na vekomaj.“

Vse ljudstvo se je veselilo in prepevalo. Takrat je tudi Judita zapela hvalospev, v katerem poziva, da naj slave Gospoda. Nato opeva prihod Asircev in svojo zmago. Končno opisuje, kako so bili uničeni sovražniki in zaključil s slavošpevom o božji moči, ki stre z lahkoto vse Izraelove sovražnike.

Po zmagoslavju so vsi odšli v Jeruzalem, da bi molili in darovali ter izpolnili dane obljube. Judita je darovala vso Holoferново bojno opravo in tudi mrežo zoper komarje, ki jo je takrat, ko je bila Holofernu odsekala glavo, vzela s seboj.

Poslej je bila Judita v Betuliji v še večjih časteh. Dan njene zmage so Hebrejci proslavljali kot praznik. Ko je umrla, je ves narod žaloval sedem dni.

Če se zdaj na koncu še enkrat ozremo na Judito, lahko z občudovanjem priznamo, da je bila res posebna in velika žena. Vzemimo najprej njeno krepkost! Ne lepota ne bogastvo in ne njeno vdovstvo brez otrok je ne morejo premakniti v sklepu, da se hoče samo Bogu posvetiti. Takih žena je malo! Nato njena molitvenost, svetost in čistost! Končno požrtvovalnost, pogum in tvegavost, ko sklene rešiti svoj narod. Tu je šla pač do skrajnih mej možnosti. In še njena globoka bogonadahnjenost! Nehote se vsiljuje misel: Ko bi vsak narod imel od časa do časa kako podobno osebnost! Kakšen vpliv na narod bi imela! In kakšnega zastopnika ali zagovornika bi imel narod pred Bogom!

Ni čuda, da je Cerkev v Juditi takoj videla predpodobo Matere božje. Judita — Mariji predpodoba — ostalim pa vzor! Res je, da se je takemu visokemu vzoru težko priličiti. A že v tem samem je vrednost in pomen, ako se mu začnemo vsaj bližati. Kako daleč je komu mogoče priti, naj Bog presodi!

V VRTICEK

GREGOR HRIBAR

Pred praznikom vseh svetih se zbudi na Slemenici poletje starih ženic (Altenweibersommer). Za nekaj dni se jesen umakne poletju, da se dokončno poslovi. Sonce greje v slovo topleje in prijazneje kot ob drugih jesenskih dnevih, kakor da bi prosilo odpusčenja, ker poleti ni grela tako močno kakor v dolini. Nato pa zakrije Slemenico jesenska megla, da človek ne vidi en korak predse.

Tudi to leto so se starke že veselile svojih dni, da se zadnjič pred zimo in morda tudi poslednjikrat v življenju snidejo na pokopališču in tam ob popravljanju in lepšanju grobov poklepečejo o lepih, starih časih in spravijo v red mladi rod. Saj so si imele to leto še posebno veliko povedati. Njihov pogovor se je sukal zlasti okrog župnika in njegovih priprav za birmo. Od blizu so mogle čuti zvon in si ogledovati na novo urejeno pokopališče.

Gospod Simon se je namreč v svoji vnemi, da čim lepše pripravi faro za birmo, spravil tudi nad pokopališče. Stare, polomljene križe je pričel kar sam odstranjati, z zemljo je izenačil nekaj starih, zapuščenih grobov, napravil po sredi pokopališča širši pot in dal odstraniti iz kotov pokopališča kupe kamenja in gnijočih, odvrženih vencev in rož. Nato je pričel kmete nagovarjati, naj bi dali na novo prebarvati nagrobne križe. Ker je v fari umrlo tako malo ljudi, so nekatere družine na pokopališču, narejenem za faro s trikrat večjim številom župljanov, vzdrževale grobove pokojnih sorodnikov, ki so umrli pred trideset in več leti. Sam je dal s cerkvenim denarjem prenoviti pokopališki križ. Posebno lepo je dal dušebrižnik urediti

grob pokojnega župnika Wagnerja, ki je bil od vseh nekdanjih slemenških dušnih pastirjev edini pokopan med svojimi ovčicami.

Ko so videli ljudje prve nagrobne križe prebarvane s črno in srebrno barvo in na njih lepo blesteče se nove napise, so se drug za drugim odločili za obnovo svojih križev. Do vseh svetih so bili skoraj vsi križi prenovljeni.

„Naš gospod župnik se res veliko trudi za faro,“ je stara Tratnica na dan pred vsemi svetimi popoldne na pokopališču pred zastopnicami skoraj vseh pohvalno govorila o gospodu Simonu. A brž jo je zavrnila Zoppernigbäuerin, ki je hotela imeti povsod zadnjo besedo: „Saj ni on zvona kupil, ga je vaša hiša kupila in križe so tudi dali ljudje prebarvati na svoje stroške, ne na župnikove.“

„Reci, kar hočeš,“ je ugovarjala kajžarici stara Klančarica (Glanzerin) s Klanca. „Če se on ne bi toliko trudil in okrog kmetov hodil, vsega tega ne bi bilo.“

Zadnje besede je še s posebnim poudarkom povedala, ker je opazila dušebrižnika na pokopaliških vratih.

„Veliko bolj v miru bi živeli, ko bi ne bilo tega župnika tu gori,“ je vztrajala pri svojem Uršula Sršen, ki ni opazila gospoda Simona, dokler ni prišel smeje se do groba, ki ga je ona popravljala.

„Zdaj te je vendar enkrat slišal gospod župnik, kak jezik imaš, da te bo bolje poznal,“ ji je dala Klančarica brž pod nos. Bilo bi boljše, ko bi molčala, kajti Zoppernigbäuerin ji ni ostala dolžna:

„Za svojega starega se brigaj, mesto da bi hodila delat zdrahe na Slemenico.“

Dušebrižnik ni mogel doumeti smisla, kaj bi šel z njo v župnišče, da bi Klančarico silno potrla. Malo pozneje se mu je Klančarica približala in ga prosila, da bi šel z njo v župnišče, da bi naročila nekaj maš.

Odkar so imeli Slemeničani nov zvon, so radi naročali maše in zlasti obletnice za svoje ranjke, saj se je ob taki priliki veliko zvonilo, tako da je vsa fara vedela in govorila za koga se je maša brala. Stara Klančarica je že preje, ko ni bilo velik ga zvona, večkrat dala za mašo za duše v vicah in tudi prišla je k maši, čeprav je Klanec najbolj oddaljen od cerkve.

Malopred vojsko je stari Klančar izročil posestvo sinu, ki se je kmalu nato poročil. Mladji kmet se je veliko družil z nacisti. Pridobili so ga, da je vstopil v nacistično stranko in čez čas je celo izstopil iz katoliške Cerkve. Žena mu na srečo ni sledila, čeprav se je tudi precej nalezla njegovega duha. Med vojsko je stari Klančar umrl, sin, ki se je pozneje prostovoljno javil za fronto, pa je imel čast dati življenje za zgradbo tisočletnega rajha.

Redkokdaj je začel gospod Simon v tisti kot fare, a vselej, ko je zavil proti hiši, mu je vzbujal pozornost kake štiri metre dolgi in nekoliko ožji vrtiček z železno ograjo, nedaleč od hiše.

„Ali bi smel vprašati, zakaj tako pogosto naročate maše za duše v vicah? Imate pri tem morda kak poseben namen?“ je v pisarni vprašal dušebrižnik stari Klančarico bolj iz vljudnosti kot iz radovednosti.

„Oh, gospod župnik,“ je vzkliknila Klančarica, „ko že berete mašo, lahko veste za koga berete. Za mojega sina, ki je padel v vojski, so v prvi vrsti te maše, ker se zanj maša ne more označiti, ker je izstopil iz Cerkve — tako vsaj mi je povedal bistriški župnik, ko

sem svoj čas hotela pri njem naročiti mašo za sina — jo naročam za duše v vicah. Bog že ve, za koga jo berete, in ljudje tudi več, ker poveste v cerkvi, da se bere maša po namenu družine Klančarjeve.“

Gospod Simon je občudoval materinsko ljubezen, ki je tako iznajdljiva, da zna obiti tudi cerkvene predpise. Čisto prav je dal Klančarici, da tako dela. Še obljubil ji je, da se bo sina tudi on spominjal pri maši.

„Če se prav spominjam, je blizu vaše hiše lep vrtiček, poln rož. Škoda, da ni večji,“ je še želel razgovora dušebrižnik.

Klančarica je postala žalostna, kakor malo popreje na pokopališču: „Ali res ne veste, kaj imamo v tistem vrtičku?“

Gospodu Simonu res še nihče ni kaj več povedal o njem, Morda niso hoteli, morda so ljudje mislili, da že ve, morda se niso spomnili. Ker je hiša stala na samem, se o njenih prebivalcih ni veliko govorilo. Zdaj mu je Klančarica sama s težavo povedala:

„Tam notri so nacisti pokopali mojega moža.“

Več ni mogla spraviti iz sebe. Jo je prej stisnilo v grlo, da je zajokala.

Dušebrižnik je postal pozoren. Nad dve leti je že v fari, pa še ne ve, koliko pokopališč ima. Počakal je, da si je Klančarica obrisala solze, nato jo je prosil, da bi mu kaj več povedala o svojem možu.

Starka je v presledkih pripovedovala: „Prav zato nisem zanj nikoli maše naročila, da bi me ne vprašali, kje je pokopan, čeprav sem mislila, da že vse veste. Tisti dve duši v vicah, za kateri berete maše, sta duši mojega sina in mojega moža. Z možem sva vsak večer molila rožni venec. Sinu, ki je iz Cerkve izstopil, to ni bilo prav. Sva veliko pretrpela radi tega. Ko je bil mož bolan, sem polžicala duhovnika na dan, ko sta bila sin in snaha z doma. Mož je lepo umrl, še sanjalo se mu ni, da ne bo pokopan na pokopališču. Jaz sem ho-

tela iti govorit s kapelskim župnikom, ki je tedaj hodil maševat na Slemenico, a sin mi je vsak korak prepovedal. Dejal mi je, da bo napravil pogreb brez duhovnov. Grob je dal izkopati tam, kjer je vrtiček, kot vi pravite. Na dan pogreba je prišlo veliko ljudi od blizu in daleč, povečini sami nacisti. Kar brez duhovna so moža spustili v jamo. Od tedaj me je vsako noč strah. Sem že več ljudem naročila, da me ne smejo tim zraven pokopati. Jaz hočem ležati v blagoslovljeni zemlji. Boli me tudi to, da nekateri ljudje govorijo, kakor da bi bila jaz kaj kriva. Sami ste slišali, kako me je Zoppernigkäuscherin zbadla s svojim jezikom.“

Kadar so bili ljudje na Uršulo Sršenovo hudi, so ji rekli kajžarica, kar je v resnici bila. Gospod Simon je Klančarico tolažil, češ naj se ne briga za to, kar pravi Zoppernigbäuerin, ker na nje ne besede itak noben resen človek nič ne da.

Klančarica se je pomirila in pripomnila: „Zdaj, ko že veste, bom za moža še posebej naročala.“

„Ali vaš mož res ni nič vedel, da ne bo cerkveno pokopan,“ je hotel preje vedeti dušni pastir.

Klančarica mu je sveto zagotovila, da ne. Gospod Simon ni našel razloga, da se ne bi za pokojnega Klančarja javno brale maše. Tudi ljudem se je tako prav zdelo.

Pozneje je dušebrižnik povpraševal ljudi, kako je bilo pri Klančarjevem pogrebu, da bi si ustvaril boljše sliko, kako so nacisti pokopavali. Po vsem tem, kar so mu pripovedovali, je bilo n- kako takole:

Prišlo je več nacističnih veličin, vse vrste führerji, celo iz Celovca je prišel odlični zastopnik stranke. Tudi nekaj zastav so pripravili skupaj in veliko uniform seveda. Hitlerjeva mladina je držala častno stražo. Vse to z namenom, da bi se ljudem zdelo novo pokopavanje lepše kot cerkveno. Šlo je zato, da se

uvede po Hitlerjevi želji staronemški običaj pokopavanja rajnih blizu domov. Bilo je tudi več govorov raznih führerjev. Nekaterih stavkov so se ljudje še spominjali. Kažejo na propagandistični značaj pogreba.

Prvi führer je med drugim dejal: „Danes je ta sveta nemška zemlja oživila. Kakor v davni preteklosti, se na njej mrtvi zopet pokopava blizu doma, da ga bo mogla neutolažljiva družina vsak hip obiskati. Ob grobu svojega prednika bo črpala moči za največje žrtve, ki bi jih od nas naš Führer zahteval. Lahko zagotovim vas vse, da bo Führer neizmerno vesel, ko bo zvedel, da koroški gav spoštuje staronemške običaje in pokopava svoje mrtve kakor pred stoletji.“

Hitler je namreč državo razdelil na gave (Gau). Koroški gav je poleg Koroške in Vzhodne Tirolske obsegal od pomladi leta 1941, ko so si Nemci, Lahi in Ogri razdelili slovensko zemljo, še Mežiško dolino, Gorenjsko in del Dolenjske in Notranjske. Ostala Dolenjska, kolikor je ni pripadlo štajerskemu gavu, in Notranjska, kolikor je ni pripadalo Julijski Benečiji, sta tvorili pod Lahi Ljubljansko pokrajino.

Drugi führer je govoril: „Pred več kot tisočpetsto leti se je tod naselil nemški rod. Naši predniki so bili miroljubni in prvotnih prebivalcev ilirskega rodu niso docela iztrebili. Od njih so prevzeli celo nekatera krajevna imena, postavim, Slemenitzen, Flat, Ölschnitz, Feistriz, ki so vsa ilirskega izvora. Vendar ta imena prav nič ne spremenijo na nemškem značaju te dežele.“

Ali so tudi imena Krassnitz, Wogataj, Wuzella in toliko drugih hišnih in družinskih imen ilirskega ali morda staronemškega izvora, mož ni povedal, ker je hitel k jedru stvari:

„Šele več stoletij pozneje je pričelo v to nemško zemljo od juga vdirati windisch ali slovensko govoreče divje ljudstvo, ki mu je celo uspelo obdržati

se na spodnjem in južnem Koroškem (= Gorenjskem) in štajerskem. Toda naš veliki Führer je že dal ukaz, da napravimo to deželo spet nemško in se tako slovensko ime dokončno izbriše z obličja zemlje. Sedaj smo ravno na tem, da njegov ukaz do kraja izvršimo in s tem postavimo nov kamen v zgradbo nemškega rajha, ki mu ne bo konca. Pri tej vzvišeni nalogi nas mora voditi geslo: —

Ob teh besedah je govornik ukazujoče zabodel oči v Hitlerjevo mladino, ki je zaželeno geslo zatulila:

„Kärntner spricht nur deutsch.“

Prevzet najglobljih domovinskih čustev je možak nadaljeval: „Da, tovariši in tovarišice, prav imate, Korošec govori in bo govoril vedno le nemško. Zanj, ki tega noče razumeti, v tem gavu ni prostora. Končno mislim, da ne izdam nobene skrivnosti, ako vam povem, da je zmaga nad našimi sovražniki le še vprašanje časa. Življenjski prostor nam je s tem zagotovljen in nam v bodoče ne bo treba nikoli več stradati.“

Zadnje besede govornika so pri nekaterih pogrebcih izzvale pritajen nasmeš, kajti mož, ki se jih je iznebil, je bil debel kot pujsek. Čudnega nič, saj so nacisti v tistih časih v svrhu ojačenja nemškega življenja pridno praznili hleve po Gorenjskem in hodili, dokler nova meja ni bila jasna, celo v Ljubljansko pokrajino izmikati gnjati izpred oči preplašenih Kalabrijcev.

Tretji Führer je enako kot drugi odličniki vrgel v grob nekaj nemške prsti in pričel svoj govor:

„Tovariši! Tovarišice! Kot vidite, za pogreb niso potrebni duhovni. Zato je naš ljubljani Führer, ki nam ga vsi narodi zavidajo, trdno odločen, da očisti nemštvo krščanske rje, da bo spet za blestelo v svoji naravni čistosti. In zato želi, da se naše preprosto ljudstvo končno že oprostí zastarelih krščanskih predsodkov in razen vere v višje bitje vse drugo odkloni (kot izmišljotino ju-

dov in krščanskih duhovnov in zavrže kot nemškemu duhu nekaj tujega in vsiljenega, kot nekaj, kar nasprotuje svobodi nemškega naroda.“

Za slovo je zastopnica Hitlerjevega ženstva razvijala posebno globoko misli: „Bratje! Sestre! Lepa je naša zgodovina, a še neprimerno lepša bi bila, ako nemški narod skozi stoletja ne bi bil usuznjen katoliški Cerkvi. Le-ta je s pridiganjem o ljubezni do sovražnikov jemala nemškemu borbenemu duhu zalet in zakrivila, da je bila Nemčija do svojih sosedov premila in od njih ni zahtevala ozemelj, ki ji od nkdaj pripadajo. Toda Cerkvi po štete ure. Führer bi jo lahko uničil v nekaj letih. Tako puhlo in skozinskoz strohnelo in zlagano je vse to verovanje. Vendar naš genijalni Führer iz farjev ne mara delati mučencev. On bo le razkrinkal njihove zločine, razkril bo pred vsem svetom njihovo umazano zasebno življenje, potrgal jim bo masko z obraza, da bo ogorčeno ljudstvo bežalo pred njimi, in mi vsi bomo priče, ko se bo ta gnila, dvatisočletna zgradba katoliške Cerkve sama sesula v prah.“

Vsakemu govoru je sledilo v pozdrav dviganje rok in bučen vzklik: Heil Hitler! Ko so vsi govorniki odkokodajšali svoje naučene in od stranke predložene nagrobne govore slovenskemu narodu in katoliški Cerkvi, so nacisti strumno odkorakali s pozorišča. Na poti skozi Oljšnjo so v zboru še posebno izzivajoče kričali:

„Ein Volk, ein Reich, ein Führer!“

Nacistične veličine so usmerile svoj korak v slemeniško gostilno, da tamkaj zaključijo veliki dan. Ker je bila Hitlerjeva zmaga le še vprašanje časa, je bilo nujno potrebno pogovoriti se med zaupniki o tem, kdo se bo žrtvoval in šel v Ukrajino nadzirat Čeha, Poljake in Slovence, ki bodo v novi nemški žitnici delali tlako pod knuto Hitlerjevih biričev. Več Slemeničanov se je porostovoljno javilo, da zapuste Slemenico in gredo na tako važne položaje. Le najbolj odlični

BORCEV JE TREBA

ZDRAVKO REVEN, Belgija

Ko so začeli govoriti o krizi duhovnikov-delavcev, mi je rekel eden pariških žosističnih asistentov: „Mislim, da je to bolj notranja francoska zadeva.“ Vprašanje se je sedaj pomirilo in vidi-mo, da je bilo to res bolj francoska za-deva. Zamisel duhovnikov-delavcev je pokazala svoje šibke točke tam, kjer se je začela, v Franciji. Belgijski duhov-niki-delavci, ki so sicer manj številni, delajo naprej kot doslej. Znali so se izogniti nevarnim težnjam in oblikam, zaradi katerih je morala na Francoskem poseči vmes cerkvena oblast.

NEVARNA GLEDANJA

Že knjiga „Svetniki gredo v pekel“ je povzročila mnogo govorjenja. Avtor je

nacisti so smatrali svojo navzočnost še za nenadomestljivo, ker so računali, da jim Bled, Kranj ali Škofja Loka ne uidejo. Nekaj od njih se jih je že poti-kalo po Gorenjskem, kjer so si izbirali hiše in posestva.

Slemenica naj bi bila po tem načrtu prepuščena srnam in jelenom.

V naslednjih tednih so na slemeniški župnijski urad kar deževale naredbe okrajnega glavarstva, da se v krstno knjigo vpiše, da je ta in ta, rojen na Slemenici, izstopil iz katoliške Cerkve in postal bogoverec. Klančarjev pogreb je dal lepe sadove.

Šele po ruski ofenzivi so pričeli Slemeničani spet treznejše misliti in ceniti svojo zemljo in vero. Vedno več naci-stov in bogovercev je moralo iti na voj-sko. Veliko od njih jih je res kar za zmerom ostalo v ukrajinski zemlji.

Med njimi tudi mladi Klančar. Bil je pokopan kot je on pokopal očeta:

V neblagoslovljeni zemlji und ohne Pfaffen (in brez farjev).

obdelal življenje duhovnika-delavca pre-cej enostransko. Ko so potem ob neki stavki zaprli nekaj duhovnikov-delavcev, je postajala zadeva še bolj senzacional-na. Vrsta časopisov je v lovu za zanimi-vostmi tisočem in tisočem bralcev pred-stavljala tip duhovnika-delavca kot naj-boljši tip duhovniškega življenja. Iz tega je sledilo samo po sebi nekakšno neza-upanje do običajnega duhovniškega delo-vanja. Slika delavca-duhovnika je vrgla senco na duhovnika razlagalca božjega razodetja in duhovnika delilca zakram-entov.

Duhovniki-delavci so bili solidarni s svojimi delavskimi tovariši v boju za dosego delavskih pravic. To je blago-dejno vplivalo na odnos delavstva do Cerkve. Pri tem pa je nastajala nevar-nost, da bi duhovniki prevzemali na svo-ja ramena razna vodstvena opravila v delavskih obrambnih organizacijah. To bi kaj lahko povzročilo miselnost, da je duhovnikova lastna naloga boriti se za rešitev časnih vprašanj. Še težja zmeta bi bila misliti, da je treba najprej doseči izvedbo socialnih izboljšanj in nov dru-žabni ustroj, potem pa se bo oznanjal evangelij.

CARDIJNOVO MNENJE

Ustanovitelj žosistov, mons. Cardijn, je tudi zavračal preveliko poudarjanje pomena duhovnikov-delavcev. Morda je prav njegovo temeljito poznanje delav-skega vprašanja odločilno vplivalo v to gibanje.

„Občudujem duhovnike-delavce,“ je rekel. „To so junaki, so svetniki. Toda lažje je postati delavec sam, kot obliko-vati delavce-apostole. Brez delavcev-apo-stolov pa delavskih množic ne bo mogoče pridobiti za Kristusa. Pretirano poudar-janje in govorjenje o delu duhovnikov-delavcev je zapostavljalo v obeh ljudi pomen laških apostolov. Zdelo se je, da

bo delo duhovnikov po tovarnah sposobno rešiti razkristjanjene delavske množice.“

Cardijn je prepričan, da duhovniki-delavci ne morejo rešiti tega za bodočnost Cerkve tako važnega vprašanja. Duhovniki-delavci imajo svoj smisel sem in tja, zlasti v določene misijonske cilje in v študijske namene. Vendar je nasproti njim izvedba organiziranega delovanja delavcev-apostolov veliko pomembnejša in odločilne važnosti za Cerkev.

BORCEV!

„Cerkev potrebuje borce, Kristus potrebuje borce!“ pravi Cardijn. „Če tega danes ne bomo razumeli — z ozirom na ves svet — je Cerkev izgubljena. Lahko ima toliko duhovnikov, toliko redovnikov in redovnic, kolikor hoče, če tega ne razumemo, da je treba oblikovati borce, ki jih Cerkev potrebuje, je Cerkev izgubljena...“

„Nekega večera sem šel v Anderlues,“ pravi Cardijn. „Borec je odkril dva mlada delavca, stara od 18 do 20 let in nista še bila krščena. Delal je v rudniku. Vsak večer je hodil k njima in z njima govoril. Nekega dne je mogel priti na dan z vprašanjem: „Zakaj nista krščena? Krstita se! Dajta se krstiti!“ Razložil jima je, kaj je to krst, kaj je to življenje v Kristusu. Šel sem torej tja nekega večera, da krstim ta dva fanta pred 40 drugimi mladimi delavci, rudarji, kovinarji. S fantoma so prišli v cerkev asistent in borec. En sam mladi delavec je manjkal: borec, ki ju je spreobrnul. Ta borec je pri tem žrtvoval svoje zdravje. Tisti večer je ležal v sanatoriju v Tombeeku. V cerkvi je bila pa njegova mama, objokana, ponosna na to, kar je njen sin storil...“

Takih borcev je treba. Delavcev-apostolov, ki bodo priče Kristusove, priče Cerkve, ne le z besedo, ampak predvsem z življenjem, nosilci Ljubezni, polni nadnaravnega gledanja...

Ti borci bodo sposobni prevzeti nase tudi odgovorne naloge v boju za delavske pravice. Poskrbeli bodo za reformo ustanov in družabnega ustroja, ki bo ščitil dostojanstvo delavčeve osebe in delavčeve družine.

S svojim življenjem morajo pokazati

svoji okolici, kaj je to kristjan v skrbeh, kristjan v preizkušnjah, pa tudi, kaj je to, kristjan v veselju, kristjan v sreči.

DELAJSKI DUHOVNICI

Ob tem delu apostolov-laikov se šele pokazeta pravi pomen in važnost duhovniškega delovanja med delavci. Posebna okrožnica francoske žosistovske organizacije svojim odsekom ob aferi duhovnikov-delavcev prosi, naj se borci zamislijo v svojsko duhovnikovo delo pri pokristjanjenju delavskega sveta.

Oboje je potrebno: delo duhovnikov in delo neduhovnikov. Ne eden ne drugi ne moreta drugega nadomestiti. Vsak ima svoje področje, ki je povezano s področjem drugih.

V službi Boga duhovnik vsak dan obnavlja Kristusovo daritev na križu. Vsak dan, vsak hip iz te daritve, ki šrom zemeljske oble nikdar ne preneha, iztekajo milosti na vse ljudi. V imenu Cerkve, v imenu ljudstva, v imenu vseh tisočev in tisočev po tovarnah, delavnicah časti Boga v uradni molitvi, ga zahvaljuje, ga prosi. S Kristusovim trpljenjem združuje vse težave, vse trpljenje, vse delo vseh milijonov in milijonov, ki se vsak dan sklanjajo nad svojim vsakdanjim delom.

V službi ljudstva pa posreduje ljudem božjo besedo, božjo zamisel o vsem na svetu, božje želje in božje dostojanstvo. Množicam posreduje božje življenje po svetih zakramentih. Vse njegovo delo, vse njegovo življenje ima zato, ker je duhovnik, posebno apostolsko rodovitnost.

To je njegovo lastno delo, ki edino lahko zagotovi naporom delavcev-apostolov resničen in blagoslovljen uspeh.

MNOŽICA SE MI SMILI...

Duhovniki-delavci so začutili in občutili v sebi Jezusovo bolečino, ko je rekel: „Množica se mi smili...“ Če je sedaj cerkvena avtoriteta njih ljubezen uredila, to nič ne zmanjša veličine njih pripravljenosti delati za Boga in duše. Je naša pripravljenost tudi tako velika? Posebno ko vemo za odločilni pomen laikov apostolov, delavcev-apostolov za bodočnost Cerkve.

ZDRAVJE -- NAŠ NAJVEČJI ZAKLAD

(PREDAVANJE NA TRETJEM SLOVENSKEM SOCIALNEM DNEVU,
DNE 27. JUNIJA 1954 V BUENOS AIRESU — KONEC)

Dr. med. IVAN KAČAR, Buenos Aires

KAKO SE OBVARUJEMO BOLEZNI

Rekel sem, da si zdravje ohranimo najboljše, če se varujemo vsega, kar povzroča bolezen. Res je, da mnoge bolezni dobi človek brez lastne krivde, res je pa tudi, da mnogo bolezni dobi človek po lastni krivdi, ker ne živi tako, kot bi po pameti moral živeti.

BOLEZNI POVZROČENE PO ZUNANJIH VPLIVIH

So gotove bolezni, ki se jih popolnoma (absolutno) lahko obvarujemo in jih človek dobi izključno po lastni krivdi.

a) Spolne bolezni, sifilis, mehki čan-ker, kapavica, limfogranulomatoza in tu v Buenos Airesu tudi frambezija, ki je udomačena med zamorci. Torej pamet! Te bolezni se dobijo izključno potom osebnega dotika. Vsa opravičevanja in govorjenja o nezrelem pivu, stranščin, umazanih kozarcih itd. so prazne pravljice. Edino izjemo dela podedovana sifilis, ki jo po krivdi staršev otrok nalezne že v materinem telesu, vendar ta poteka drugače, kot z nečistim življenjem pridobljena in se pokaže že v detinski dobi. Tudi intimne uške, to so tiste, ki neprijetno grizejo v koži intimnih delov telesa in puščajo modre madeže, se v 90% preselijo direktno iz moškega na žensko in obratno. Če pa ima kdo smolo in se okuži, naj se ne packa sam, ampak naj se pravočasno pusti pravilno zdraviti od zdravnika, kajti te bolezni so z zdravili, ki jih danes poznamo, popolnoma ozdravljive. Sicer traja zdravljenje pri sifilidi 7 let do popolne in sigurne ozdravitve, kakor pravi srbska pesem za jedan časak radosti sedam

godina žalosti, vendar je bolj pametno se ozdraviti, kakor pa nositi posledice neozdravljive sifilide, ki so zelo žalostne. 60% vseh norcev v norišnicah trpi na progresivni paralizi, ki je 100% sifilitična. Tudi sušenje hrbtne mozga (tabes dorsalis), ki je tudi posledica neozdravljive sifilide ni nič kaj prijetna bolezen. Povrh vsega se pa sifilis še podeduje, tako, da ne greši človek samo nad sabo ampak tudi na svojih potomcih in prapotomcih. Kapavica je pri moških lahko ozdravljiva, pri ženskah težje, ker često preide v kronično stanje. Marsikatera ženska je okužila kakšnega moškega, misleč da je ozdravljena in to često že po letih spolnega občevanja. Marsikdo je že krel, ko je dobil kapavico v zakonskem trikotu pri navidezno popolnoma zdravi poročeni ženi, misleč da je na ta način bolj siguran. Ni pa kapavica tako nedolžna bolezen, kakor nekateri mislijo. Videl sem že težka vnetja mehurja, ledvic, kolenskih sklepov, srčnih zaklopk, da celo vnetje notranjosti očesa kot posledico prepoznega in nepravilnega zdravljenja kapavice. Milijonska mesta kot Buenos Aires nudijo mlademu neizkušenemu človeku neprimerno več priložnosti za padce in tudi verjetnosti okužbe, kot kaka mala domača vas. Na zunaj lepa, mikavna, elegantno oblečena dekleta, ki z nedolžnim zapeljivim pogledom vabijo moškega, niso vedno tudi tako zdrava, kakor so mikavna. Zavedati se mora vsak, ki ga vleče sla k takim ženskam, da ta bitja, ki se prodajajo za denar, niso posebno izbirična pri izbiri moških, in se nikoli ne ve, če se tako bitje ni morda par ur prej okužilo, če že prej ni bilo okuženo. Zatorej je bolj pametno nekoliko samozatajeva-

nja, kakor pa za jedan časak radosti, sedam godina žalosti. Isto, kar sem omenil o kapavici in sifilidi, velja tudi za ostale spolne bolezni.

b) Alkoholizem in njegove posledice. Pri kroničnem in prevelikem uživanju alkohola, ta zastruplja ledvice, ki se prično sušiti (degenerirati), kar ima za posledico, da se strupene snovi ne morejo izločati v zadostni množini iz krvi, kar povzroča dvig krvnega pritiska, zastrupljenje notranjih organov in često kap. Zastruplja jetra, ki se tudi prično sušiti, posledico vidimo v zlaténici, trebušni vodenici ter splošnem propadu telesa, ki vodi do smrti. Zamašči srce, ki izgubi na pogonski sili, posledice so težke motnje krvnega obtoka, srčna naduha, često srčna kap. Draži in zastruplja možganske stanice, kadar je kronično zastrupljanje teh stanic doseglo gotovo višino, se pojavi tresoča norost (delirium tremens) ali kórsakova psihosa (tak človek popolnoma izgubi spomin). Marsikdo se je v pijanem stanju spolno okužil ali dobil nezakonskega otroka, ker je pod vplivom alkohola izgubil trezno presojo in moralčne pomisleke. Kaj pa ima človek od tega, če se ga pošteno nalezhe? Drugi dan telesnega in moralnega mačka, brez ozira na bedasto zapravljeni denar, ki bi ga bil lahko na tisoč bolj pametnih načinov uporabil. Nešteto ubojev, telesnih poškodb, avtomobilskih in drugih nesreč, razbitih zakonov, nesrečnih nedolžnih otrok itd. ima na vesti alkohol. Tudi slika pijanca sama ne vzbuja ravno estetičnih občutkov. Vse to pa po popolnoma lastni krivdi človeka, ki trdi o sebi, da je pametno bitje, pa se poniža pod gladino (niveau) živali.

c) Posledice nepopolnega zakonskega življenja in nečistovanje s samim seboj marsikoga živčno popolnoma upropasti-jo. Kriminalni splavi pa so že mnogo žena spravili v prezgodnji grob. Druge pa celo življenje trpijo na posledicah takih nemoralnih dejanj. Videl sem pljučnega raka pri 20-letni deklici, ki je skrival splavila, pa je košček posteljice ostal v telesu in se rakasto izpremenil. Druge trpe vse življenje na kroničnih katarjih plodilnih organov, tretje na slabokrvnosti, živčnih pretresih itd., itd. Ne vse, ta ali ona se enkrat ali večkrat srečno izog-

ne komplikacijam ali nikoli ne ve, če ne bo prihodnjič drago plačala svoje zločinsko delo, kajti kriminalni splav je umor nedolžnega bitja, ki se ne more braniti. Vsegamogočni Bog pa bo nekoč zahteval odgovor in On je strog, pa pravičen sodnik.

d) Mamila, opium, hašiš, morfium, kokain, heroin, telesno, duševno in moralno popolnoma uničijo človeka, ki zapade uživanju teh strupov. Najhujše pri vseh teh strupih je silno poželenje, ki ga občuti tem strupom zapadli človek, tako, da se 95% teh revežev ne more odvaditi uživanju teh strupov, kadar se nanje navadi. Poželenje je tako močno, da marsikdo žrtvuje zadnji centav, samo da dobi mamilo. Konec takega izgubljenega življenja je ali samoumor, ali smrt vsled popolnega telesnega in duševnega propada, mnogi umrjejo v norišnicah. Marsikdo je zapadel tej pogubni strasti iz gole radovednosti, češ enkrat bom poizkusil, kako prijetne občutke ima tak človek, pa ga je prijala strast in ni mogel več nazaj.

e) Omenil sem že preje, da se pasja trakulja prenese na človeka iz pasjega gobca pri poljubovanju istih. Jaz gotovo ne bom umrl za pasjo trakuljo, ker mi niti na misel ne pride, da bi kakega „cucka“ poljuboval. Če pa kdo kljub temu umre, umre popolnoma po lastni krivdi. Isto velja za papagajsko bolezen, neko vrsto kronične pljučnice, ki poteka smrtno. Nalezhe se od bolnih papagajev na ta način, da papagajev kljun pride v dotiko s človeškimi ustmi ali nosom in tako vdiha bacil papagajske bolezni. Nekateri ljudje imajo grdo navado, da puste, da jim papagaji iz ustnice potegnejo semenska zrna in se lahko okužijo, ker noben papagaj nima na kljunu napisano, če ima bacil papagajske bolezni v sebi ali ne.

2. Bolezni, ki se jih z veliko verjetnostjo obvarujemo, če nekoliko pazimo.

Sem spadajo trebušni tifus, paratifus, griza, kolera, ki se prenašajo potom okuženih žene vode ali okuženih jedil. Bacil trebušnega tifusa pogine v par minutah, če pride na suho, more torej živeti in okužiti človeka samo v vodi. Ravnotako bacil paratifusa. Griza in kolera se prenašata poleg vode tudi z neumitim neč-

stim sadjem in drugimi jedili. Če človek pazi, da vedno pije vodo iz čistih virov ne pa iz kakih napol razpadlih vodnjakov ali če v bližini razsaja kaka epidemija teh bolezni, je in pije vedno samo prekuhane jedi in pijače, je težko, skoro nemogoče, da bi se okužil in obolel. *Bacillus botulinus*, ki povzroča težko, koleri podobno bolezen se nahaja v pokvarjenih konzervah, salamiah in v posušenem razpadajočem mesu. On tudi povzroča, da se živila pokvarijo. Če človek ne uživa teh jedil, kadar vidi, da so pokvarjena, ne more oboleti za botulizmom. *Aktinomikoza*, do danes zelo težko ozdravljiva bolezen, ki napravi na spodnji in zgornji čeljusti kot les trde bule, ki se gnojijo do smrti in požre tudi kost samo, se prenaša potom biljk trave in žitaric. Marsikdo ima navado, da odrga, kadar gre po polju travino ali žitno bilko in jo vtakne v usta. Bacil aktinomikoze se nahaja na teh bilkah, na srečo ne na vseh. Če pa ima človek smolo, da vtakne v usta ravno okuženo biljko, težko oboli. Zato ne vtikajte travnih in žitnih biljk v usta. Pegasti legar prenašajo uši, ki so se preje napile krvi kakega za pegastim legarjem obolelega človeka. Če se varujemo uši, je nemogoče oboleti za pegastim legarjem. Naj zadostujejo ti primeri, nekaj sem jih pa že preje omenil.

3. Bolezni, ki jih lahko preprečimo, preden izbruhnejo, če smo pravočasno dobili injekcijo protistrupa. Sem spada krčevita odrevenelost (tetanus), ki se prenaša z zemljo in pocestnim prahom, ki pride v odprte rane. Če v teku prvih 48 ur dobimo zadostno množino antitetaničnega seruma, bolezen kljub okužbi sploh ne izbruhne. Isto velja za kačje pike in pasjo steklino. Tudi za črnimi kozami ne moremo oboleti, če smo bili pravočasno cepljeni proti kozam.

BOLEZNI VSLED NEPRAVILNEGA IN NEREDNEGA ŽIVLJENJA

Mnoge bolezni se pojavijo radi nepravilnega nerednega življenja, bodisi radi nezmernosti v jedi in pijači, bodisi radi preveč enolične hrane, bodisi radi stradanja. Nekateri mislijo, da morajo ne prestando jesti. Velika pomota. Odraslemu zdravemu človeku popolnoma zado-

Doma jesen in mraz, v Argentini sonce in pomlad — kdo bolj vesel je cvetja kot naša otročad?

stuje, če je trikrat dnevno; zjutraj, popoldne in zvečer, kajti tudi želodec, črevo in jetra morajo imeti nekoliko oddiha. Množino hrane, ki jo zdravnik merimo v kalorijah, kar pa posamezen človek ne more, odmerimo najboljše tako, da pri duševnem in telesnem delu telesna teža ostane približno vedno ista. Teža človeka naj bo približno toliko kg, kolikor cm meri čez 1 meter. Tudi še ni nič hudega, če človek posebno v zrelih letih prekorači to mero za par kg. Najbolj zdravo je prenehati jesti tedaj, ko bi se še en košček kake jedi prilegel. Nespačetno in preje škodljivo kot koristno je preobilo hranjenje, kajti ona množina hrane, ki se užije čez nujno potrebno množino, ki jo človek potrebuje, se izpremeni v maščobo. Maščoba pa se ne na-

bira samo na trebuhu ampak tudi na srecu in drugih notranjih organih in zmanjšuje njih delazmožnost. Srce mora delovati močneje, ker telo v istem času rabi večjo množino krvi in se preje izrabi. Človek je neokreten, težko hodi in diha, se hitreje utruja, se močno poti in postane tudi telesno in duševno len. Znan je pregovor: Plenus venter non studet libenter — sit želodec ne študira rad. Vzrok mnogih bolezni je v preobilni hrani, tako putika, ledvična in jetrna obolenja, žolčni kamni, sladkorna bolezen itd. Ravnotako škodljivo je nepotrebno stradanje, ker človeško telo slabi in je bolj dovzetno za različne bolezni posebno za tuberkulozo. Ravno tako mora biti hrana zelo raznolika, da telo dobi vse za delovanje organizma potrebne snovi; vitamine, anorganske snovi, maščobe, beljakovine in sladkorje. O tem sem že preje govoril in tudi navedel kake bolezni nastopajo pri pomanjkanju posameznih vitaminov in v katerih živilih se nahajajo. Tudi o sladkorjih, maščobah in beljakovinah sem že govoril. Rekel sem, da se sladkorji, maščobe in beljakovine, v kolikor jih uživamo več, kot jih človeško telo rabi za delo in toploto izpremene v maščobe, vendar je količnik različen. Če jemo veliko beljakovin, to je jajc, mesa, sirov itd. se te snovi ne nastavijo v istem sorazmerju kot sladkorji in maščobe, ampak v veliko manjši množini, to se pravi, če ješ naenkrat preveč mesa, se gorenje v telesu po nepotrebem zviša sorazmerno s preveč zaužito množino. Pri tem naraste pa tudi množina strupenih kislin in dušikovih proizvodov v krvi, ki nastajajo pri gorenju beljakovin, kar ovira delazmožnost telesa in po nepotrebem draži ledvico, ki te snovi filtrira iz krvi. Če se ta proces stalno ponavlja, se strupene snovi kopičijo in odlagajo v telesu in povzročajo razne bolezni, kot putiko, ledvična obolenja, dvig krvnega pritiska itd. Iz tega vidite, da ni pametno jesti preveč mesa, posebno ne delikates, kot salame, sardine, ostre sire itd., ker ti vsebujejo še različne začimbe, ki dražijo telo in so močno slane. Prevelika množina soli v telesu povzroča, da se voda nabira v tkivu posebno v maščobi, kar zopet umetno zviša težo telesa in

otežkočuje delovanje srca. Radi tega je človek močno žejen, kadar je veliko delikates. Nekateri mislijo, da je bogve kako zdravo jesti na pol krvavo meso in surova jajca. To mnenje je popolnoma napačno. Hrano uživamo kuhano zato, da telesu olajšamo prebavo, ker s kuhanjem in pečenjem spremenimo potomo toplote beljakovine v strnjeno stanje, kar mora drugače najprej napraviti naše telo s kislinami, preden jih more prebaviti. Zakaj torej po nepotrebem otežkočevati prebavo in dražiti telo, da mora proizvajati več prebavnih sokov, kakor bi jih pri kuhani hrani proizvajalo.

Tudi glede uživanja sadja vlada često zelo zmotno naziranje. Nekateri mislijo, da je jesti velike množine sadja prav posebno zdravo. Res je, da je uživanje sadja potrebno in zdravo, vendar v pametnih količinah, ker sadje vsebuje mnogo vitaminov in anorganskih snovi, v velikih množinah pa je bolj škodljivo kakor koristno, ker je hranilna vrednost sadja zelo majhna. Kakor sem že preje omenil, da 1 kg hrušk, jabolk ali pomaranč 600 kalorij, to je toliko kot 8 dkg surovega masla ali posušene slanine, 15 dkg sladkorja, 24 dkg belega pšeničnega kruha, ali 15 dkg mastne svinjetine. Sedaj pa pomislite, koliko več dela ima želodec in črevo, da prebavi 1 kg sadja, kakor pa 24 dkg kruha. Poleg tega se želodec napolni in da isti občutek sitosti, kakor pri drugih jedilih, telo pa dobi nesorazmerno manj hranilnih snovi. Posebno pri otrocih se tako hranjenje često zelo maščuje. Otrok se naje sadja, in noče jesti drugih jedi in jih tudi ne more, ker je želodeček poln, telo pa ne dobi zadosti hranil, in otrok kljub občutku sitosti dejansko strada. ¼ kg karterikoli sadja dnevno popolnoma zadostuje odraslemu človeku in če kak dan ne je sadja, ni še nobena katastrofa.

Hrana raj bo kolikor mogoče mešana; nekaj mesa in jajc, nekoliko močnatih jedi in sadja, druge zelenjave, krompir, fižol, kruh, kava, čaj, mlečna kava, malo surovega masla, marmelade, semtertja kak kozarec vina ali piva. Ni važno, da je hrana prav fino pripravljena v obliki potic, krofov itd., kajti narava napravi iz dobro zabeljenih žganecv isto kakor iz najfineše torte ali po

tice. Napačno je tudi mnenje, da je uživanje same zelenjave ali surove hrane prav zdravo in pametno. Zelenjava ima sicer vitamine in anorganske snovi, ima pa zelo majhno hranilno vrednost in človeka v prevelikih množinah napihne ter povzroča prebavne motnje. Živali, ki se hranijo z rastlinsko hrano imajo nemerno večji želodec in bolj dolgo črevo kot človek, da lahko prebavijo velike množine rastlinske hrane, kar pa človek nima. Kruh uživajte ohlajen in najboljše en dan star. Svež, topel kruh napenja človeka, povzroča želodčne katarje, zvišanje kisline in zaprtje. Isto velja za sveže potice in močnate jedi kot krofe, flancate. Marsikateri človek se ima za hvaliti preobilnemu uživanju takih jedil za želodčne in črevesne rane (Ulcera). Nekateri ljudje preganjajo resnično ali domnevno poapnjen žil s češnjami in surovo čebulo. Nesmisel, kajti ti dve snovi nimata nobenega zdravilnega vpliva na imenovano bolezen, pač pa povzročata pri mnogih ljudeh želodčne katarje in preveč kisline, napetost, pritisk želodca na srce in često srčne napade, da človek misli, da ga bo zadela kapa. Tudi karfiola, zeljnata solata, ohrovt, kumare povzročajo pri nekaterih ljudeh iste pojave. Važno za zdravje je tudi, da se stavo hrane večkrat menjamo. Enolična hrana, pa naj bo še tako fina, se človeku sčasoma zagnusi, ker čvo poleni, kar povzroča katarje in zaprtje. Variatio delectat, izprememba razveseljuje in ohrani človeka svežega tako v splošnem življenju, kakor tudi telo pri prehrani.

STANOVANJE IN OBLEKA

Važen činitelj pri ohranitvi zdravja je tudi higienično stanovanje. Temna, zatohla, neprezračena, vlažna stanovanja, kjer po kotih in stenah raste plesen, so ognjišča različnih bolezni predvsem tuberkuloze, revmatičnih obolenj, škrofuloze, slabokrvnosti, obolenj oči, rahitisa in živčnih vnetij. Pri tukajšnji stanovanjski krizi ni mogoče zahtevati, da bi imel vsak vsem higienskimi zahtevam odgovarjajoče stanovanje, ker mora biti vsak zadovoljen s tem, kar ima, vendar naj si bo stanovanje kakršnokoli, vedno se da marsikaj izboljšati s pametnim postopkom. Stanovanje je treba redno do-

bro prezračevati, da se vlaga posuši, posebno važno je, da pride v stanovanje dosti sončne svetlobe, ker imajo sončni ultravioletni žarki silno moč za uničevanje bakterij. Če je mogoče, naj bodo tla lesena, ne betonska posebno v kuhinjah, ker stalna hoja in stanje na betonu povzroča zelo mnogokrat vnetja živcev in revmatična obolenja. Včasih je treba tudi malo zakuriti, da se vlaga posuši, važno je tudi, da se ne zaredi mrčes in golazen v stanovanju. Miši in podgane, ki glodajo živila prenašajo marsikatero bolezen, ravnotako muhe in drugi mrčes, ki obleze vsakovrstno blato. Zato jedila pokrivajte, oziroma naj bodo zaprta v shrambah, mrčes sam pa pobijajte. Varujte se prepiha in hitrega ohlajevanja tudi v stanovanju. Zadnje čase so zelo moderni ventilatorji, ki delajo umeten preprih. Niso sicer tako potrebni, kakor si nekateri domišljujejo, ker malo vročine se z dobro voljo že prenese, pač pa povzročajo mnogo glavobolov, vnetij živcev, nahodov, pljučnih katarjev, revmatičnih obolenj, včasih še kaj hujšega kot kako pljučnico.

Glede obleke je škoda izgubljati besede, kajti ženske so se in se bodo oblečile, kakor ukaže kak modni diktator, pa najsibo pametno ali nespametno za zdravje, kajti to modo ne zanima. Tudi so nekateri ljudje manj občutljivi za mraz in toploto kakor drugi. Splošno načelo bi bilo: vsak naj se obleče tako, da ga ne bo zeblo pozimi in da ne bo preveč razgret poleti. Če pa je razgret, naj se ne ohlaja prehitro, da se ne prehladi in si ne nakopije kake bolezni. Čevlji naj ne bodo preozki, da ne bodiš kurjih oces in otiščancev ter ozeblin, tudi naj bodo topli in nepremočljivi, kajti največkrat se človek prehladi, če ima mrzle in mokre noge.

PRETIRAVANJE V ŠPORTU IN RAZVESELJEVANJU

Zelo važen za ohranitev zdravja je tudi način našega življenja. Kako živimo, kaj in kako delamo, koliko spimo, koliko časa porabimo za oddih. Važno je, kako varujemo naše živce pred razburjenji. Kolikokrat pretiravamo bodisi pri delu, zabavi, športu! Nekateri ljudje si kvirijo zdravje z različnimi utrjevanji

po receptih naravnih zdravnikov (padarjev) kot Kneipp itd. Sploh je človek neverjetno iznajdljiv, kadar si kvari zdravje in to največkrat v dobri veri misleč, da si zdravje utrjuje. Dobro se spominjam predavanja univerzitetnega profesorja dr. Bayerja, ki sem ga poslušal še kot medicinec o takozvanem utrjevanju. Rekel je med drugim sledeče: V našem mestu obstoja klub „prehladi se dnevno“, to so ljudje, ki se dnevno kopljejo v mrzli vodi in si po njihovem mnenju tako utrjujejo zdravje. Jaz pa pravim, je rekel, da je to klub norcev. Nedavno smo preiskali stotim teh utrjevalcev sečnino (urin). Izbrali smo take, ki so imeli popolnoma negativen urin, to je prost vsakih bolezenskih snovi. Po kopanju smo istim ljudem zopet preiskali sečnino in 68 od 100 je imelo v sečnini beljakovino. Kaj to pomeni? Vsi ti ljudje so se prehladili ne na zunaj, ker imajo kožo utrjeno, prehladili so si ledvice in dobili lahko vnetje istih. Dokaz temu je prisotnost beljakovine v seči. Kakor se kopanje ponavlja, tako se ponavlja tudi vnetje ledvic in ledvica se košček za koščkom dosledno suši, končno ne more več zadostno delovati in čisti kri strupenih snovi, ki se nabirajo v krvi, kar povzroča dvig krvnega pritiska, poapnenje žil, krče srčnih žil, zastrupljenje možgan in često možgansko ali srčno kap. Ljudje pa se čudijo, kako je kaj takega mogoče, saj se je vse življenje utrjeval, ne vedo pa, da je celo življenje sistematično delal na tem, da ga je zadela kap. To kar je rekel prof. Bayer velja za vse one, ki si utrjujejo zdravje z mrzlimi tuši, mrzlimi kopelji, kopanjem v mrzlih rekah, Kneippianem itd. Poleti, pa raj bo še tako vroče ni pametno razgret skočiti v vodo, ker ni važna toplota vode sama, ampak toplotna razlika med temperaturo telesa in vode. Marsikoga je pri tem že zadela srčna kap in se je potopil, ljudje pa mislijo, da je dobil krč in utonil.

Drug tak način utrjevanja zdravja je pretiran šport in rekorderstvo. Živimo v dobi, ki polaga važnost na telesno moč in surovo silo, duševne vrednote in kultura srca pa propadata. Vedno beremo o rekordih: X je stal 25 ur na eni nogi. Miss Y, ali kdo drugi, je

preplavala kanal La Manche v toliko in toliko urah, Nurmi ali kdo drugi je pretekel 50 km v rekordnem času toliko in toliko minut. A je skočil toliko metrov v višino, v Planici je bil najdaljši skok 120 m itd. Sedaj pa povejte ljudje božji, kaj ima človeštvo od vsega tega? Ali je kaka krava zato dala kako kapljico mleka več, kaka kura zlegla kako jajce več, ali je krompir zato bolje obrodil? Nič tega! Človeštvo nima od vseh teh rekordov nič, kvečjemu kak tovarnaršpotnih predmetov. Vendar, ti ljudje so slavni, so češčeni. Uboga kmečka ali delavska mati, ki je rodila 12 otrok in garala od zore do mraka, pa umre pozabljena, često uboga, ker je to za človeštvo samo ob sebi umljivo, pa je naredila več za človeštvo, kot vsi rekorderji skupaj.

Podobno je s športom, ki je v modi. Imamo nešteto pametnih in še več neumnih panog športa. Nekateri priporočajo šport mladini, češ na ta način se mlad človek obvaruje moralnega padca. V tej točki bi precej dvomil in ugovarjal. Že športne obleke same, kratke short hlače, sviterji, dresi, ki se na tesno prilegajo telesu, kratka športna krila poleg nagote, ki jo taka športna oblačila pripuščajo, preje draži pogled in vzbujajo slo pri mladem človeku kakor obratno. Tudi mislim, da dobra verskomoralna družinska vzgoja in zavest, da greh žali Boga, preje obvaruje mladega človeka moralnega padca kot pa šport. Rekel bi raj, da je pri športnem udejstvovanju veliko več prilike in možnosti, da se različni spoli približajo, kot kje drugje. Tudi ni vsak šport za vsakega. Posebno ženski spol ni ustvarjen za šport. Ne morem si predstavljati, da bi bila odbojka, tisto noro poskakovanje in odbiranje žoge z rokami in glavo za mlade deklice, bodoče matere, posebno zdravilo; kajti ženska ima gotove organe, ki ji služijo kot bodoči materi. Pri skakanju se ti organi pretresajo in često nastopa motnje v normalni legi delovanja. Tudi ne vidim koristi za zdravje, če žoga, ki pade na tla in blato prileti na glavo in stresa v lasišče prah in nesnago. Tako skakanje zahteva tudi od srca velikega napora. Srce namreč deluje z neko gotovo silo, ki odgovarja po-

trebi krvi, ki jo človeško telo potrebuje v minuti v normalnem življenju. Če človek rabi v minuti več krvi, kar nastopi pri napornem delu, pri športnem udejstvovanju, mora tudi srce povečati silo, da more v minuti poslati telesu večjo množino krvi. To delo opravlja s tako zvano rezervno silo, ki je pri vsakem srcu določene velikosti. Če človek pretirava bodisi pri delu, bodisi pri športu ali v razburjenju mora srce uporabljati rezervno silo, ki se počasi izrabi. Človek tega sam ne čuti in misli, da je silno zdrav, ker srce močnejše deluje izrabljajoč rezervno silo. Končno se ta tudi enkrat izrabi in človek naenkrat opazi motnje v krvotoku, otekanje nog, srčno naduho, težave pri delu itd. Ako pride kaka bolezen, srce rabi večjo silo, da žene hitreje kri po telesu. V tem slučaju uporablja rezervno silo in če je rezervne sile ni, ker jo je človek preje po nepotrebnem porabil pri utrjevanju s športom so posledice kaj žalostne. Zapomnite si, da človek umre, kadar odpove srce in v krvotok. Pri športnem skakanju se človek tudi razgreje in je nevarnost prehlada zelo velika, ker se mladi ljudje počnejo hitro ohladiti, prehlad pa povečuje razpoloženje za različne bolezni. Še v večji meri velja to, kar sem omenil, za nogomet, ki je sam po sebi nekaj surovega, zgolj na telesni sili slonečega, brez vsakega duševnega dodatka. So še druge vrste športa kot tenis, namizni tenis, polo igra itd. Te vrste so bolj umirjene in so privilegij boljših krogov, vendar velja isto načelo za nje, kot za druge vrste športa, če se pretirava. Najbolj zdrava vrsta športa je pametno, umerjeno, nepretirano delo. Pameten šport je potreben presitim, spočitim ljudem, ki jim ni potreba delati, da na ta način ubijejo odvišni čas in polenelo telo malo prezračijo. Če pa kdo misli, da mu delo ne zadostuje in mora malo več gibati, naj gre na izprehod, naj cepi drva, naj telovadi najbolj proste vaje brez orodja, poleti naj se koplje in zmerno sonči, pametno brez napora plava ali vesla, tudi malo namiznega tenisa mu ne bo škodovalo. Opustite pa vsako pretiravanje posebnost, rekorderstvo. Delajte 8 ur, spite 8 ur, 8 ur pa porabite za oddih. Če večših malo prekoračite te mere, še ni no-

bena nesreča, nespametno in zdravju škodljivo pa je pretirano garanje.

Kakor sem že omenil se pri delu nabira v telesu več strupenih snovi, radi tega rabi telo tudi oddih, to je doba, ko človek ne rabi toliko energije in telo v tistem času lahko izloči strupene snovi, ki so se nabrale v telesu pri delu. Nespočit izgaran človek neprimerno lažje oboli, kot telesno spočit, ker se pri pretiranem delu zmanjšajo v telesu obrambne sile proti boleznim. Prosti čas porabite za pametno zabavo, za bivanje na prostem zraku, v naravi, posebno ljudje, ki delajo v tovarnah v slabem zraku, sopari in prahu, naj si v prostem času dobro prezračijo pljuča na čistem svežem zraku. Ogibajte se takozvanih veselice, ki niso nič drugega, kakor gotov način, kako človeku na hiter in lahek način izprazniti denarnico. Običajno se za drag denar prodaja manjvredna pijača in dostikrat pokvarjene jestvine, da si človek pokvari želodec, če ne še kaj hujšega, pije se navadno čez mero, ker tako zahteva dobro razpoloženje, ki ga brez pijače sicer ni. Preobilna in povrh še slaba pijača škoduje zdravju, kar človeško telo samo pokaže naslednji dan, ko ima človek „mačka“ v obliki glavobola, občutka bruhanja, vrtoglavice, splošne utrujenosti in pokvarjenega apetita.

Navadno so veselice združene s plesom ali se prirejajo plesne zabave same. Ne morem si predstavljati, da bi noro vrtenje, nesmiselne plesne kretnje in gibi, ki zahtevajo od plesa silen napor, podedovane od primitivnih narodov kot ljudožrcev, ki pečejo in uživajo človeško meso ob spremljevanju plesa ali zamorcev, ki jim služi kot nekaj obrednik pri malikovanju in drugih slavnostnih prireditvah, služi pa pravzaprav draženju spolnega nagona, bilo za zdravje koristno. Ples, sam kot tak, telo po nepotrebnem silno utruji, poleg tega draži živčni sistem, vzbuja fantazijo, draženje poltenosti, brez ozira na dejstvo, da se ob takih prilikah ljudje močno razgrejejo, potijo, požirajo ogromno z bakterijami pomešanega prahu, ki ga s plesom dvignejo od tal, pijejo razgreti mrzle pijače, vdihavajo slab s potom, dimom, parfemi prenasičen zrak, vse, prav vse,

kar samo kvari naše ljubo zdravje. Žalostne pojave so tisti fantje in dekleta, ki hodijo na ples, da bi dobili tam dekleta ali fanta in obratno, ker s tem sami pokažejo, da jim manjka drugih sposobnosti ali vrlin, ki bi vzbujale ljubezen in spoštovanje drugega spola. Običajno tudi čistota in higienske prilike na veselicah niso prav na višku. Ne rečem pa, da morate živeti kot samotarci, vsak človek čuti včasih potrebo, da se malo razveseli in pozabava v dobri družbi. Napravite zabavo doma ali v gostilni v zaključeni družbi s prijatelji, kjer veste, kaj jeste in pijete in lahko pazite na čistoto. Pa tudi ob takih prilikah bodite zmerni v jedi in pijači, kar bo koristilo tako vašemu zdravju kakor žepu.

KAJENJE

Kajenje samo po sebi ni zdravju škodljivo, če se ne preтира. Cigareta je pri kadilcu nekako merilo zdravstvenega stanja. Če kadilcu cigareta ne diši, gotovo z njim nekaj ni v redu. Vendar bi omenil, da tukajšnji tobak vsebuje trikrat toliko nikotina, kot naš domač evropski, zato je treba število cigaret v primeri s tem, koliko je kdo preje kadil, znižati. 10—15 cigaret popolnoma zadoštuje zdravemu, krepkemu človeku. Na prazen želodec ne kadite, ker nikotin zvišuje želodčno kislino, iz istega razloga ki bolujejo na srčni naduhi, poapnenju žil, visokem krvnem pritisku, želodčnih in črevesnih ranah, ne smejo kaditi. Stalno pretirano kajenje povzroča kronično zastrupljenje z nikotinom, kar ima za posledico motnje v vidu, kronične katere želodca, padec oziroma nezmožnost oplojevanja, pospešeno bitje srca, omotico, bruhanje, razburljivost, nervoznost, tresenje udov, često celo zmanjšanje duševnih zmognosti. Kakor pri vsaki stvari, tako je tudi pri tobaku občutljivost pri različnih ljudeh različna. Eden prenese več, drugi manj, zato kadí, če in kadar ti cigareta diši in povzroča kajenje telesno ugodje, če pa opaziš po cigareti neugodje ali kakke preje našteje znake, zmanjšaj kajenje ali ga popolnoma opusti.

VARUJTE ŽIVCE

Delovanje prav vsakega telesnega organa vodi v živčevje, ki ima vrhovni sc-

dež v možganih. Ločimo hotno, naši volji podrejeno živčevje in avtonomno, od naše volje v gotovi meri neodvisno živčevje, ki vodi delovanje notranjih organov. Vsak organ živčevjeta dva avtonomna živca, ki delujeta v nasprotnem smislu. Eden pospešuje, drugi ovira delovanje istega organa, vendar je produkt delovanja vedno isti, to se pravi, če se eden živec razdraži, popusti drugi. Najidealnejše je takozvano stanje ravnovesja, kjer oba živca delujeta tako, da dotični organ vrši nemoteno njemu določeno delo. Ima pa živčevje to slabo lastnost, da vsaki dobi vzburjenja in povečanega delovanja sledi prav tako dolga doba utrujenosti in zmanjšanega delovanja. Avtonomno živčevje, ki je sicer od naše volje neodvisno pod vplivom razburjenja, togote, jeze, žalosti in različnih strupov, reagira z enostranskim povečanjem delovanja tako, da se ravnovesno stanje, ki je edino pravilno in zdravo, poruši. So ljudje, ki pri močnem razburjenju dobe zlatenico ali napad žolčnih kamnov, drugi želodčne krče, tretji bruhaajo, nekateri poblede in se tresejo, drugi ne spijo in ne morejo jesti, marsikoga je radi prevelikega razburjenja že zadela možganska ali srčna kap.

Posebno paznjo moramo posvečati našemu čutnemu živčevju, to je tistemu, s katerim sprejemamo vtise iz zunanjega sveta, kajti to živčevje usmerja naše misli, želje, strasti, odnose do drugih ljudi, sploh naše duševno življenje. Duševno življenje pa ima silen vpliv na delovanje celotnega organizma. N. pr. slišiš ali bereš kako za tebe neugodno novico. Vse telo hipno reagira, človek se ustraši, razburi, postane blede, se trese, izgubi tek, ne more spati itd. Obratno si vesel, dobro razpoložen, dobro spiš, imaš dober tek, si miren, če zveš kako dobro novico. Kakor se nam ena in ista hrana, ki jo predolgo uživamo, zagnusi, ravno tako se človeku zagnusijo vtisi iz zunanjega sveta, če so vedno isti ali premočni. Čutno živčevje ima to čutno lastnost, da ga isti pojavi v gotovi jakosti pomirijo, v povečani jakosti pa razdražijo. Lepa umirjena glasba povzroča človeku občutek ugodja, preglasna, kričeča, razbijajoča glasba, kot na primer od zame morev pridobljeni jazz, pa človeka utru-

di, ko je pri obeh isti fiziološki proces vplivanja na dušni živec in možgansko slušno polje, samo ritem in jakost sta različna. Enako vpliva lepo ubrano petje v nasprotju s tulenju podobnim petjem pijancev. Kako prijetno je uživati primerno sladke jedi, če so pa presladke, se človeku zagnusijo. V velikih mestih kot Buenos Aires je počestni hrup vsled silnega prometa, velike gostote ljudi, hupanja avtomobilov, radiozvočnikov itd. silen in stalno udarja na naše živčevje ter ga drži v stalni napetosti. Zato je dobro, če se moremo od časa do časa umakniti hrupu in si poiščemo kak miren kraj, da se glava malo ohladi. Nespametno je ravnanje gotovih ljudi, ki od zore do mraka navijajo gramofon ali kakor se sedaj imenuje radiokombinado in s tem uničujejo lastne živce ter živce sosedov, ki morajo nehotе poslušati to noro glasbo.

NE ZAMUDI PRAVOČASNEGA IN PRAVILNEGA ZDRAVLJENJA

Zdravje in življenje si ohranimo tudi, če se pravočasno in pravilno zdravimo, kadar smo oboleli. Veliko bolezni se da lahko in popolnoma ozdraviti, če se ob pravem času prične pravilno zdravljenje. N. pr. rak je operativnim potom popolnoma ozdravljiv, če se operacija izvrši v času, ko še ni tvoril metastaz. Umrljivost otrok pri davici je 0.5%, če otrok dobi prvi dan bolezni antidifterični serum, 35% pri otrocih, ki ga dobe šele peti dan. Že preje sem omenil, da gotove bolezni kljub okužbi sploh ne izbrahnejo, če se pravočasno uporabijo odgovarjajoča zdravila, tako tetanus, pasja steklina itd. Ne poslušajte ljudi, ki vam pripovedujejo, da so bili ravno tako bolni, kot ste vi, pa jih je to in ono zdravilo popolnoma ozdravilo. Prvič ljudje po navadi več govore, kot je resnica, posebno kadar mislijo, da so poklicani pomagati, drugič laik dostikrat zamenja znake bolezni. Še zdravniki, ki leta in leta zdravijo, dostikrat prvi trenutek ne vedo, kaj človeku manjka in morajo človeka opazovati več dni, da postavijo pravilno diagnozo, kaj šele laik, ki nima pojma o življenjskih procesih.

Zapomnite si dobro, da bi marsikateri človek še lahko živel, če bi se

pravočasno zdravil in da zdravniki ne zaslužijo dosti pri ljudeh, ki pridejo pravočasno v zdravljenje ampak pri tistih, ki pridejo prepozno.

GLEJ, GOSPOD, JAZ NISEM NIČ POKVARIL

Ko sem bil še medicinec, sem šel nekoč zvečer na sprehod, mislim, da je bilo v Innsbrucku na Tirolskem. Ko sem šel mimo neke vile, sem zaslišal, kako neka deklica igra na klavir in poje zraven neko pesem v nemškem jeziku. Pesem mi je tako ugajala, da sem si jo zapomnil vse do danes. Ta pesem mi je prišla na um, ko sem končaval to predavanje, ker se tako čudovito ujema z njim in z njo hočem to predavanje tudi končati. Vsebinsko te pesmi bom v slovenščino predstavljeno povedal vam, le prvo in zadnjo kitico bom v originalu citiral in nato predstavil v slovenščino. Glasila se je: Ich trage wo ich gehe, stets eine Uhr bei mir, wieviel sie geschlagen habe, das sieht man gleich an ihr. Kjerkoli hodim, vedno nosim s sabo neko uro, koliko je bila, takoj se vidi na njej. Potem pravi: Velik mojster je tisti, ki je to uro ustvaril, čeravno njen tek često ne odgovarja našim neumnim željam. Šla in bila je ta ura ob krsti očeta, na grobu prijatelja, ob zori ljubezni, pred poročnim oltarjem, ob zibelki otroka in Bog daj, da bi še dolgo bila, posebno če pridejo boljši časi, po čemer moja duša tako vroče hrepeni. Prišel bo čas, ko se bo ta ura ustavila in nihče razen Njega, ki je to uro ustvaril, jo ne bo mogel popraviti. Tedaj bom moral potovati k mojstru, ta pa živi tako daleč onstran zemlje, tam v večnosti. Nato sledi zadnja kitica: Dann geb' ich sie ihm zurücke mit dankbar kindlichem Flehn: Siehe Herr ich hab' nichts verdorben, sie blieb von selber steh'n. In dal mu jo bom nazaj z otroško vdanostjo vzdihom: Glej, Gospod, jaz nisem ničesar pokvaril, sama od sebe se je ustavila,

Končavam z iskreno željo, da bi vi vsi, kakor tudi jaz, kadar pride tisti odločilni trenutek, mogli reči: Glej, Gospod, ničesar nisem pokvaril, po Tvoji sveti volji se je moje življenje ustavilo samo od sebe. Amen.

VSA POTA VODIJO K TEBI, O GOSPOD!

ZORA PIŠČANČEVA, Gorica

Pokojni mir nastajajočega jutra je predramil rezki ropot cestne železnice, ki je mimo meglenih polj in delavskih hiš drdrala proti velikemu mestu.

Na pločniku zadnjega voza je stala gruča deklet, namenjenih v tovarno. Njihov razposajeni smeh je bil v živem nasprotju z oglušujočim škripanjem zarjavelih koles. Julij, ki je na vogalu čakal na cestno železnico, je živo občutil to nasprotje, ki je kot težka svinčena teža padlo nanj. Že nešteto juter se je srečal s temi dekleti na poti v mesto.

Mlada lepa dekleta, a v njih sama posvetnost, sam materializem. Uboga mladost, tvornica ti ne pije samo krvi, kapljo za kapljo, ampak ubija v tebi tudi vse najlepše in najžlahtnejše... Vsako jutro isti pogovori, isti prešerni smeh in odobravanje, če je katera povedala kaj posebno nizkotnega. Tudi tisto jutro je bilo tako.

„Kaj mi mar, kaj ljudje o meni govorijo, jaz delam, kar hočem, in se za mnenje drugih ne brigam.“ je prešerno ugovarjala ena, ko ji je druga očitala, kaj vse ljudje o njej govorijo.

Spet druga je zaničljivo govorila o mami, češ da je stara in da so starokopitni tudi njeni nazori. Ona se plesu ne bo odpovedala, saj ni nič slabega v njem. Samo tercijalke mislijo tako, ker ne vedo, da so si vse te prepovedi le farji izmislili.

„Eno je vera, drugo pa so duhovniki,“ je kar se da modro zaključila svoj zagovor.

Lavra, najlepša vseh deklet, ki je že večkrat izzivalno uprla svoje oči v Julija, se je zaničljivo zasmejala in povedala:

„Kar mene tiče, vam zagotavljam, da ne verujem več v vero, ne v duhovnike. Že davno sem zavrгла to nepotrebno prtljago vraž in verskih bajk, ki sem jih podedovala od svojih staršev.“

Zaman je Lavra pričakovala, da bi se ji Julij pritrdilno nasmehnil. Njegov obraz je ostal resen, le njegove oči so jo pomilovalno gledale.

Lavro ni to njegovo pomilovanje niti najmanj razorožilo. Bil je blizu tovarne, ko je mimo njih po cesti naglo hitel star duhovnik v spremstvu mladeniča. Veter, ki ga je povzročila dirajoča cestna železnica, je dvignil njegov plašč tako, da se je pokazal rob belega roketa, ki ga je nosil spodaj. Lavra se je med prvimi prešerno zasmejala:

„Verjemite mi,“ je brez premisleka bruhnila v smehu, „da sem videla kos njegove srajce.“ Zopet je izzivalno pogledala Julija. On ji je tedaj mirno in resno rekel:

„Gospodična, ne zasmehujte duhovnika! On je naša edina vez z Bogom. Tudi iz njegovih oblacij se ne morčujete! Pomnite, da so posvečena.“

*

Pred vrati velike tovarne je stala gruča ljudi, sklepala roke, mrzlično izpraševala na vse strani in dobila le rezke in negotove odgovore. Očividno se je v tvornici zepet pripetila kakšna nesreča.

Dekleta so naglo planila na cesto in se spustile v tek do glavnih vrat. Sledile jim je še mnogo potnikov, med njimi tudi Julij. Njihov prihod so hitro zapazile nekatere ženske, ki so v takih primerih vedno pripravljene, da novodošlim takoj povedo zadnjo novico, tudi če jih nihče

po njej ne vpraša. Zato je Lavra v hipu, ko je pristopila h gruči pretresujoče zavpila, zakrilila z rokami in se kot brez uma pognala v tovarno:

„Očka, očka moj!“

Ob njenem kriu je zastala kri po žilah vseh pričujočih. Žena, ki ji je povedala, da je pred četrto ure kolo velikega stroja zagrabilo nočnega čuvaja in ga zmečkalo, niti od daleč ni slutila, da je bil nočni čuvaj njen oče.

Prispej je duhovnik, ki ga je umirajoči sam želel. Podelil mu je svete zakramente in kmalu nato je ubogi ponesrečenec umrl. Lavra je vsa obupana pretresljivo jokala ob mrtvem očetu. Stari duhovnik se je z neskončno ljubeznijo in sočutjem sklonil do nje in ji je tiho govoril besede tolažbe, ki jih v najbridkejši uri more dati le tisti, ki je tako tesno združen z Bogom, kot je le duhovnik. Lavra je vdano poslušala in končno dvignila k njemu svoj solzni, hvaležni

pogled. Prepoznala ga je in se je zdržnila. Bil je duhovnik, nad katerim je malo prej zbijala svoje neumestne šale.

*

Pred oltarjem Srca Jezusovega so že čakali ljudje na prvo zgodnjo mašo. Bil je ravno prvi petek. Tudi Julij je bil med njimi kakor vsako jutro. Brez Jezusa bi ne mogel premagati vseh neštetičnih nevarnosti, ki so grozile njegovi čisti mladosti v pokvarjenem ozračju velike tovarne. Pobožno je pokleknil na klečalnik, da prejme sv. obhajilo. Ko je pateno ponudil naprej, je ugotovil, da kleči zraven njega mlado dekle v črni obleki. Prejela je pateno iz njegovih rok in se za hip srečala z njegovimi očmi. Bila je Lavra.

Kljub vsej žalosti je žarela sedaj v njeni duši velika svetla luč, Bog jo je skozi trpljenje vodil k sebi. Julij je potem našel v njej najboljšo ženo in mater svojih otrok.

ZAKAJ RAVNAMO TAKO?

VINKO BRUMEN

ŽIVLJENJSKI PROBLEMI

Življenje nas vsak dan znova postavlja pred naloge, ki jih moramo rešiti. Navadno jim pravimo življenjski problemi. Ti so najrazličnejših vrst: zadostiti osnovnim življenjskim potrebam, dobiti delo ali službo, povečati dohodek, doseči večjo moč, oblast, ugled, postati popolnejši in življenjsko bolj zreli. Toda včasih rešimo take probleme pravilno, često pa nepravilno. Pravilna rešitev ni le tista, ki na pravi način doseže uspeh, ki je dober, marveč do neke mere tudi taka, ki vsaj pripravi pravilno rešitev problema za drugič, če prvič uspeha nismo dosegli.

Poglejmo si to na primeru! Dijak stoji pred izpitom iz matematike, ki ga mora napraviti, da si odpre pot do poklica. To je njegov življenjski problem. Če izpit napravi, je ta problem rešen. Če ne uspe, pa rodi drug, še težji problem. Najprej je treba ugotoviti vzroke neuspeha in nato začrtati ravnanje za prihodnost.

Glede na prvo more dijak pravilno rešiti svoj problem, če ugotovi iskreno, da se je premalo učil, ali da se je učil na malo pameten način: morda le v naglici zadnje dni pred izpitom; morda se je le drgnil na pamet, namesto da bi v delo zapregel tudi svoj razum; morda ni znal pravilno razporediti dela in odmor; morda se ni dovolj pripravil na študij, ker ni hotel razumeti, da se n. pr. tudi za uspešen študij matematike človek pripravi, če dobro prebere nekaj romanov, ker s tem postane duševno prožnejši; morda ni dovolj veroval v uspeh, itd. Če je tako odkril vzroke neuspeha, je mogel nato narediti potreben trden sklep, da bo v prihodnje ravnal pametneje in zato bolje uspel. V tem primeru je pravilno rešil nastali problem.

Toda isti dijak more iskati drugih razlogov in se, recimo, opravičevati pred samim seboj. Tako se more tolažiti, češ da nima „daru za matematiko“, ali da „ga mrzi profesor“, ki ga je izpraševal, ali da je šel k izpitu le bolj za šalo, ker da ga niti ne mika tisti poklic, za katerega bi mu bil izpit iz matematike potreben, itd. Te „rešitve“ so napačne, ker ne ugotavljajo pravega vzroka neuspeha ter zato ne dajejo možnosti, da bi bilo v drugo mogoče problem bolje rešiti. Razen tega slabijo voljo do prizadevanja, ker mečejo krivdo za neuspeh na druge ljudi, oziroma na okoliščine ali na kake skrivnostne činitelje, kakor je dar za matematiko, ali celo izpodkopujejo namen doseči iskani poklic.

VRSTE REŠITEV, KI SO LAHKO NAPAČNE

Tudi drugi ljudje pridemo često v položaje, ki so podobni dijakovemu. In le preradi, zlasti po porazih, s katerimi življenje nikomur ne prizanaša, rešujemo napačno nastale probleme. Nekatere od takih rešitev, ki so lahko napačne, dasi niso to vseh, si bomo v naslednjem ogledali.

1. Izravnave in nadomestki

Kadar smo doživeli kak neuspeh, se čutimo ponižane, mučiti nas prične grenka zavest, da smo manj vredni kot drugi ljudje, ali da vsaj nismo dozoreli svojim nalogam in vzorom. To se godi vsakemu človeku, ker vsakdo doživlja poraz, in toliko raje, kadar se bori za uspeh v težjih okoliščinah: ob duševnih ali telesnih napakah, v posebno težkih razmerah, po celi vrsti neuspehov in podobno. Tedaj človek začuti potrebo, da svoj ugled reši pred samim seboj in pred ljudmi. Ena izmed možnih rešitev je, da se obrne k drugemu podjetju, kjer

bo laže uspel in se uveljavil. Dijak, ki mu „ne gre“ matematika, pa „ima roko“ za risanje, se more bolj posvetiti temu poslednjemu, postati najboljši risar v razredu in si tako rešiti ugled in pridobiti veljavo. Taka rešitev je pravilna in včasih celo pomore, da človek odkrije svoj pravi poklic, kar je najvažnejše odkritje v življenju. Pravilno pa reši problem isti dijak tudi, kadar hoče za vsako ceno doseči uspeh v matematiki, zato še posebno pazi pri profesorjevih razlagah, skrbno izdeluje domače naloge, poprosi za pomoč kakega sošolca in končno uspe; morda celo prekosi vse ostale.

Napačno pa bi rešil položaj isti dijak, če bi hotel utrditi svoj ugled s tem, da bi postal največji pretepač v razredu, ker s tem ne bi rešil svojega glavnega življenjskega problema, ki je doseči poklic. Tako je napačno rešil svoj ugled tisti Grk, ki je sežgal tempelj, da bi zgodovina pisala o njem; ki drugi, ki je svojemu krasnemu in dragemu psu odsekal rep, da bi ljudje o njem govorili. Tako ga rešujemo mi, kadar rušimo skupnost in obnergamo vsako podjetje, ker zmeraj iščemo sebe in še to napak.

Pri boleznih naravah zavzamejo lahko izravnave izredno vidno obliko. Tako menijo nekateri, da se marsikaj iz Hitlerjevega življenja da razložiti kot izravnava sredi treh hudih porazov, ki jih je doživel: niso ga sprejeli v umetniško šolo, poražena je bila voska, v kateri se je boril in spodletel mu je poizkus prevzeti oblast; ker ni mogel postati arhitekt, je hotel urediti ves svet; ker je doživel poraz nemške vojske, je naglašal večjo vrednost nordijske rase; ker ni prišel prvič na oblast, jo je trdo držal in upravljal, ko jo je dosegel. Da rešitve niso bile pravilne, so dokazali dogodki.

Posebne in hujše vrste izravnave so tiste, ko naložimo komu drugemu nalogo, da reši ugled in veljavo. Marsikdaj oče, ki ni mogel doseči zaželenega poklica, sili s'na, da se mu posveti, da si tega privlači kaj drugega. Mati, ki je razočarana nad skromnostjo in neuglednostjo moža, stavi vse upe v sina, kateremu prav s takim pritiskom onemogoči, da bi se zares uveljavil in dosegel uspeh v življenju. Marsikatera žena s svojo

častihlepnostjo, ki je ne more utešiti, biča moža, da naj stori to in ono, kar je storil mož te ali one prijateljice. Te rešitve so napačne, ker marsikdaj onemogočijo uspeh, ker napačno usmerjajo dejavnost ali silijo k prehitri odločitvi, še bolj pa zato, ker po nepotrebnem grenijo življenje in sožitje.

2. Napačno umstvovanje

Da si rešimo ugled, za svoje poraze ali opustitve iščemo vzrokov in razlogov, ki so le stranski činitelji v položaju ali celo z njim nimajo nikakega opravka. Tako dijak, ki hitro ugotovi, da „nima daru“ za matematiko in opusti nadaljnji študij. Tako vsak delavec, ki za napake svojega dela dolži orodje: „slab mizar obdolžuje svoj oblič“. Sem spada izgovor na pomanjkanje denarja, kdor se nobenega podjetja ne loteva. Sem spada izgovor, da „smo sami revni“, da „imamo dovolj svojih revežev“, kadar se hočemo izogniti dolžnosti, da damo miloščino in hočemo utešiti vest, ki nas za to obsoja. Sem spada tudi izgovor, da je premalo slovenskih deklet v Argentini, pri tistem, ki nima poguma poročiti se ali ni toliko dospel, da bi se upal ločiti od materinskega krila in ustanoviti svojo družino.

Za vse te izgovore je namreč značilno, da je v njih nekaj resnice, ne ugotavljajo pa glavnega vzroka neuspeha ali opustitve. Pomanjkanje „daru za matematiko“ (ki ga sploh ni po mnenju mnogih sodobnih dušeslovcev in ga torej vsakomur manjka!), bo duševno zdravega dijaka gnalo le k večjemu naporu in delu. Če manjka denarja za kako podjetje, je rešitev v iskanju denarja, ne v opustitvi podjetja. Če imamo mnogo svojih revežev, pač najboljše poskrbimo zanje, če z dobrotelstvom nalagamo kapital v božjo banko, da bodo tega in stoterh obresti deležni naši reveži, a tudi mi sami. Če je deklet manj kot fantov, si je treba toliko prej zagotoviti kako, ki je še prosta in ne čakati, da se čudežno pomnožijo, ali pa izgubljati leta v jalovem stokanju.

Tudi pri tej vrsti napačnih rešitev, poznamo neko skupino, ki obsega hujše primere te vrste. Te zagrešimo, kadar

komu drugemu pripisujemo krivdo za naš neuspeh. Dijak se opravičuje, da je padel pri izpitu, ker ga profesor mrzi. Mnogi so mnenja, da smo zato izgubili domove, ker so nas Angleži prodali, in da tukaj zato ne uspemo zmeraj, ker domačini niso zadosti inteligentni in kulturni, da bi nas mogli pravilno oceniti in bi nam ponudili službo ali mesto, ki jih zaslužimo. Niti na misel jim ne pride, da je v vsem tem v igri nepregledna množica činiteljev in vzrokov, ki jih res ne moremo obvladati mi, pa tudi Anglija in Argentina ne. In koliko izgovorov na saboterje, izdajalce in ne vem koga še, ki smo jih slišali in brali doma in se še ponavljajo, spada v to vrsto: naprtiti krivdo drugim za lastne neuspehe, iskati krivce, ki naj zadostijo za tuje grehe.

3. Umiki

Naslednja vrsta napačnih rešitev življenjskih problemov so takozvani umiki. Tega zagreši dijak, ki se ne misli resno pripraviti na izpit, temveč sanja o tem, da bo šel v gledališče in postal slaven igralec. Umakne se neposredni življenjski nalogi z izgovorom na neko drugo nalogo, ki obstoja le v domišljiji. Sanjarjenje je najobičajnejša vrsta takega umika pred neposrednimi nalogami in na žalost se ne omejuje le na zgodnjo mladost, ko je povsem naravno, če le ni pretirano. Zatekanje v preteklost, v bodočnost, v daljne kraje ali v čisto sanjski svet pa je lahko celo mnogo bolj nevarna reč, kakor se to misli. Prvič odvrta pozornost od resničnega življenja, ki ga naj živimo in čigar naloge naj izvršujemo. Drugič nudi prelahke uspehe, kajti ni težko biti kralj v deveti deželi in pobiti vse nasprotnike v nekaj trenutkih; toda težko je najti primerno delo, v njem napredovati in se uveljaviti: to terja napor, ki se ga boji, kdor se navadi brez truda dosegati bleščeče uspehe v sanjarjenju. Tretjič se lahko razvije tako daleč, da človek začenja verjeti v svoje zasajano življenje, kakor bi bilo resnično in tedaj je že prestopil mejo med zdravim, dasi motnim, in bolnim duševnim življenjem ter prešel v svet duševnih bolezni, o katerih ne mislimo tukaj razpravljati.

Naše sedanje življenje terja od

nas toliko naše pozornosti in dejavnosti, da ne moremo in ne smemo trošiti sil s takim sanjarjenjem. Podobno je s prihodnostjo. To moramo graditi, toda na temeljih resničnosti in s sanjarjenjem (načrti), ki mu bodo sledila dejanja. Sv. Miklavž, na žalost, prinaša darila le otrokom, odrasli si jih moramo sami pridobiti.

Posebne vrste umik iz resničnega življenja je samotarjenje. Samota je lahko vir največje sile, kadar kdo gre v samoto zato, da iz razdalje bolje presodi resničen položaj in se tako zbere in usposobi za nov boj, ki ga nato podvzame. Napačno pa je samotarjenje, kadar je umikanje pred resničnostjo in nalogami, ki jih nalaga. Ne samo, da človek slabi, če živi izven življenjskega boja in postane tako vedno manj sposoben za življenje, ampak tudi težko ostane duševno povsem zdrav, kdor se za daljšo dobo izogiblje družbe in družine, stika s sočludmi in njihovimi problemi. Prehitro začne verjeti, da so njegovi problemi posebno težki, da ima v življenju posebno smolo, da mu vsi ljudje nagajajo, ker ga nihče ne mara; v resnici pa, če je zanj položaj posebno težak in če še ne uspe ter ne dobi zadosti opore v drugih ljudeh, je vse to izzval sam s svojim umikom iz resničnosti življenja in sožitja z drugimi. Prejema samo, kdor daje, in uspeva samo, kdor veruje v uspeh, in srečo najde, kdor je vreden. Pogoje zato pa si ustvarimo le ob strani drugih ljudi, s katerimi izmenjavamo misli in pomoč.

Samotarjenju lahko sledi tretja, še hujša oblika umika iz življenja; to je zakrknjenost vase. Človek, ki zapade tej, ima oči obrnjene le vase in v svoje probleme in vidi le reve in težave, ker ga ne dvigajo in opogumljajo vzgledi drugih ljudi, ki uspevajo v svojem prizadevanju. Njihove uspehe pripisuje le sreči, saj zaradi zagledanosti samo vase, ne more ne videti ne prav presoditi truda in žrtev, ki so jih položili v prizadevanje, da so uspeli. In ker sam ne uspe in ne more uspeti, ker beži od delovnega torišča, je vsak dan bolj zagrenel, se vsak dan bolj smili sam sebi in postane v resnici revež. Težko bi ga šteli med duševno še čisto zdrave ljudi.

TEŽA TAKIH NAPAČNIH REŠITEV

Omenili smo že, da tako ravnanje, in lahko bi našli še druge vrste, more biti kdaj kaj nedolžno ali celo služiti za doseg nadaljnega uspeha. V drugih primerih more voditi do prave duševne bolezni. Toda nas ne zanimata ti dve skrajnosti.

Na splošno se meni, da so to sicer nerodnosti, ali posebnosti, a še dovolj nedolžne. Toda poleg tega, da kdaj privedejo človeka do pravega obolenja, imajo lahko še druge slabe posledice, ki vendar niso tako nedolžne, kakor se dozeva.

Prvo je, da človeka odmika od resničnosti, v kateri mora živeti in delati. Zlasti pa ga ovirajo v spoznanju samega sebe, kar je prvi znak duševno zdravega človeka. Kdor najde izgovor za vsak neuspeh, in zlasti še če ga naprti drugim ljudem in okoliščinam, izgubi merilo za to, kaj sam zmore; kako naj potem dela stvarne načrte za življenje! Razen tega napravi samega sebe za sužnja razmer in soljudi, katerim pripisuje mnogo več vpliva na lastno življenje, kakor pa ga v resnici imajo.

S tem pa, drugič, postavi nove ovire za uspeh pri svojih podjetjih. Kajti na ovire trči vsakdo in vsakdo se mora kdaj pa kdaj umakniti poražen. Toda kdor stvarno presoja sebe in razmere, bo pravilno presodil vzroke poraza in se ponovno bolj modro lotil boja. Če bi ovire spoznal na samem sebi, v svojih slabostih, jih bo skušal odpraviti ali omiliti. Kdor pa poleg resničnih vzrokov za poraze, ki jih s tajitvijo ne odpravi, išče še drugih, te šele ustvari. Kajti namišljene ovire in slabosti so tako učinkovite, kakor so resnične. Kdor veruje, da „nima daru“ za matematiko, ne uspe v matematiki kakor da bi v resnici bil brez daru. Kdor je prepričan, da je za vsako dejanje treba denarja, ki ga nima, ne more istega izvršiti, četudi je samo po sebi izvršljivo brez vsakega denarja in marsikdo drugi tudi to zmore. Kdor misli, da mu bližnji nagaja, bo čutil to nagajanje, čeprav onemu še na misel ne hodi, da bi mu nagajal. Najhujše in največje težave za naše delo so v nas samih,

resnične ali namišljene, toda v vsakem primeru učinkovite. Zato je skrajno ne-spametno gojiti v sebi vero, da nas nekaj ovira pri našem delu, ker s tem poleg že danih ovir, ki jih nikoli ne manjka, ustvarimo nove, nič manj učinkovite.

Tretje pa je, da v neuspehih, ki si jih tako po lastni nespametj naberemo lepo zbirko in ki nanje preveč in napačno mislimo, postanemo zagreneli in jedki in podiramo srečo sebi in vsem, ki nas obdajajo. Tako v resnici postanemo največji vzrok neuspeha in to ne le svoje, marveč tudi neuspeha svojih najbližjih, tistih, ki jim uspeh iz vsega srca želimo in zaradi njihovega neuspeha trpimo.

VZROKI TAKEGA RAVNANJA

Zakaj tedaj delamo tako, če je tako ravnanje v škodo nam samim in našim najbližjim? Zato, ker premalo ljubimo resnico, da bi jo priznali tudi, kadar nam je manj všeč, ker bi morali priznati kako svojo napako. Tega pa ne zmoremo, ker nismo duševno dovolj zreli in življenju dorasli in ker je v nas preveč samoljubja, da bi vsaj sami sebi priznali svoje neuspehe. Ne vemo pa, da je vsaka napaka najmanj nevarna, kadar jo poznamo in z njo računamo. Slepec, ki ve, da je slep, zmore marsikaj, ker izostri mnogo bolj svoj sluh in tip, česar ne bi dosegel, če bi se imel za videčega in bi za svoje padce dolžil cesto ali mimoideče. Ko se zavemo prave napake, jo moremo včasih odpraviti, včasih omiliti, zelo čisto pa pravilno izravnati s kako drugo vrlino. Prvi pogoj tega in torej tudi vsega uspeha v življenju pa je, da napako spoznamo. Ne ovirajmo se torej pri tem in ne iščimo napačnih izhodov v težkih položajih, ne naprtujemo drugim krivde za naše neuspehe in ne dolžimo zanje razmer in tvarnih pomagal. Pomnimo, da je pravilno presojanje samega sebe začetek modrosti, prvi pogoj uspeha v življenju in pa najvažnejši razpoznavni znak duševno zdravega človeka! Najvarnejša pot do pravilnega spoznanja samega sebe pa je vzgoja in te smo vsi potrebni, tudi odrasli. Morda slednji bolj kot otroci, ker moremo druge pravilno vzgajati le, če smo najprej sami vsaj za silo vzgojeni.

ARGENTINA

Lepa verska slovesnost Slovencev v Miramaru. V nedeljo, dne 22. avgusta, so imeli Slovenci, živeči v Miramaru, lepo versko slovesnost. Tega dne popoldne jim je namreč preč. g. Boris Koman, iz bližnje Mar del Plate, blagoslovil podobo brezjanske Marije Pomagaj, ki je z odobrenjem pristojnih cerkvenih oblasti dobila svoj prostor v tamkajšnji župni cerkvi sv. Andreja. Ob tej priliki so se miramarski Slovenci, ki so se v lepem številu udeležili tega slavlja, pred omenjeno podobo tudi posvetili Njenemu brezmadežnemu Srcu. Tako so v Miramaru živeči Slovenci, katerim so se za to priliko pridružili tudi nekateri rojaki iz bližnjega Chapadmalala in Mar del Plate, kar najbolj dostojno obhajali praznik brezmadežnega Srca Marijinega. Posobno so pri tej lepi slovesnosti sodelovali tudi Slovenci iz sosednjega Mar del Suda, saj je okvir za Marijino podobo delo njihovih rok. — Naj bi brezjanska Marija Pomagaj, ki prebiva sedaj tudi v miramarski župni cerkvi, varovala in čuvala tamkajšnje in v bližnji okolici živeče Slovence in jim pri svojem ljubem Sinu posredovala milost, da bi vsi po Njej ostali zvesti Bogu in domovini!

Tridnevne duhovne vaje so opravile v San Miguelu pri Buenos Airesu naše žene in matere v dneh od 3. do 5. septembra 1954. Prišlo jih je 29. Govoril jim je nad vse prisrčno in prepričljivo č. g. duhovni svetnik Alojzij Košmerlj. V decembru bo še en tečaj duhovnih vaj za žene v samem mestu Buenos Airesu.

Lep prosvetni večer je priredila 12. septembra rojakom v Buenos Airesu Slovenska fantovska zveza. Prikazanih je

bilo večje število pokrajinskih slik iz Slovenije, projiciranih na platno, slike pa so spremljale recitacije in narodne in porodele pesmi. Le škoda, da so bile nekatere pokrajine zelo pičlo zastopane. Bela krajina in Prekmurska nič; Goriška, Dolenjska in Notranjska malo. Le Gorenjska in Ljubljana sta bili dovoljno prikazani. Upajmo, da bo sledil še kakšen prosvetni večer te vrste in bodo prišle tudi omenjene pokrajine do izraza.

Naslednjo nedeljo pa je odsek Slovenske fantovske zveze v Lanusu ob zelo lepem spomladanskem vremenu pripravil svojo družabno prireditev, združeno s telovadnim nastopom in srečolovom. Čisti dobiček bo šel v namen prosvetnega doma, ki ga marljivi slovenski rojaki v Lanusu želé čim preje postaviti. Prireditve se je udeležilo 450 rojakov.

Po opravljeni skupni posvetitvi vseh slovenskih naseljencev v Buenos Airesu in okolici Marijinemu brezmadežnemu Srcu dne 22. avgusta so dušni pastirji nadaljevali s posvečevanjem družin in organiziranih skupin skozi ves mesec september. Tako se je na svojem sestanku 12. septembra posvetila Slovenska dekliška organizacija; dne 26. septembra pa je isto storil tudi odbor „Društva Slovencev“. Najprej je predsednik društva ing. Albin Mozetič izrazil svoje veselje nad posvetitvijo, nato pa je direktor slovenskih dušnih pastirjev č. g. Anton Orhar utemljal pomen posvetitve in povdaryl, da mora Bogu dajati čast ne le posameznik, temveč tudi skupnost. Zato je „Društvo Slovencev“ storilo prav, da se je postavilo pod varstvo Matere božje. — Istega dne so se posvetile tudi vse štiri vaje slovenske KA na svoji mesečni duhovni obnovi. Dne 10. oktobra

pa so se omenjenim skupinam pridružili še fantje organizirani v Slovenski fantovski zvezi.

KANADA

Smrt je prišla tudi med kanadske slovenske izseljence. Dne 17. avgusta je pretrgala smrt nit življenja g. Francu Košir, bivšemu županu v Črnem vrhu nad Polhovim Gradcem. Bil je pokojni eden od tistih, ki so vse svoje življenje posvetili Bogu in narodu. Vneto je deloval v Katoliški akciji, pomagal v odboru za zidavo nove slovenske cerkve v Torontu, širil naš tisk in utrjeval politično zamisel Slovenske ljudske stranke med svojimi rojaki. Kot družinski oče je vzgledno vršil svoje dolžnosti in z ljubeznijo sprejel iz božje roke osem otrok, ki mu jih je Bog zaupal. Zato je tudi umrl tako, kot umira le pravični: s smehljajem na obrazu in okrepcan z vsemi tolažili svete vere. Njegovo življenje, njegovo požrtvovalno delo in globoka vera naj bi bili neprestan vzgled mlademu rodu v izseljenstvu.

Na Veliki Šmaren so Slovenci pod vodstvom svojega župnika dr. Jakoba Kolariča CM poromali k Mariji milostni v Marylake. Istega dne so katoliški kanadčani zaključili svoj veliki marijanski kongres, ki je trajal 11 dni in se ga je udeležil tudi papežev legat kardinal Valeri. Vseh udeležencev je bilo nad milijon.

Preteklo poletje je prcvzvišen škof dr. Rožman dvakrat obiskal slovenske rojake v Kanadi. 20. junija je vodil romanje na grob kanadskih mučencev v spomin na pomorjene brate in sestre v Sloveniji. Po romanju je ostal teden dni v tistem in lepem Midlandu. V nedeljo 27. je govoril na „Baragovem dnevu“, ki ga je priredil Misijonski krožek v Torontu. Čez mesec dni se je vrnil in vodil duhovne vaje za žene in dekleta (od 30. julija do 2. avgusta). Udeležba je bila lepa: 30 oseb. Malo pred njim pa so bile tudi duhovne vaje za može in fante pod vodstvom misijonarja g. Karla Wolbanga CM.

NEMČIJA

Kevelaer je Marijina božja pot na nemško-holandski meji. Slovenski izseljenci iz obeh dežel tja zelo radi poro-

majo, saj jim v tujini nadomešča priljubljeno svetišče na Brezjah. Pred 20 leti je to svetišče obiskalo nad 1500 Slovencev pod vodstvom mariborskega škofa dr. Ivana Tomažiča. Letos so se zbrali pri Mariji Kavelaerski na praznik Njenega presladkega imena 12. septembra. Ena skupina je prišla v dveh avtobusih iz Vestfalske, druga pa iz Holandske. Sv. mašo je opravil č. g. Nande Babnik, dušni pastir slovenskih izseljencev na Holandskem, pridigal je pa č. g. Tensundern, Nemec po rodu, ki pa sijajno govori slovensko in ves čas očetovsko skrbi za slovenske ljudi po Vestfalskem. Popoldne so bile pete litanije Matere božje, nato pa so se naši rojaki, dasi neradi morali vrniti vsak v svoj kraj.

ČILE

Izvirno poročilo o obisku komunista Jakoba Blaževića v Čileju.

Že pred prihodom Jakoba Blaževića v Čile, so se pričele v Santiago demonstracije proti njemu v znak protesta, da mu je vlada dovolila vstop v deželo.

V soboto, 3. julija, je šlo v sprevedu po glavnih ulicah prestolice okrog 500 dijakov. Nosili so veliko sliko kardinala Stepinca z napisom: Danes Stepinac, jutri kard. Caro, i. p. Zašli so v cono, kjer je prepovedan vsak hrup (zona de silencio) pred predsednikovo palačo. Poslali so zastopnike k zunanjemu ministru, ki jim je dejal, da imajo pravico na ta način protestirati, a da Blaževiću ni več mogoče prepovedati vstopa v deželo. Med tem so karabinerji nepričakovano srdito napadli dijake in metali iz neposredne bližine prednje solzilne bombe in jih pretepali, tudi dijakinje, kar ni navada, kadar demonstirajo komunisti. Prisoten je bil katoliški senator Coloma, ki je peljal najtežje ranjence v svojem avtu v bolnišnico. Eden od dijakov, študent prava, je izgubil radj solzilne bombe vid. Katoliški poslanci in senatorji so zahtevali za oficirja karabinerjev, ki je napad ukazal, najstrožjo preiskavo.

V ponedeljek, 12. 7., so sežgali manifestanti sredi mesta sovjetsko zastavo. Zvečer se je velika množica zbrala z dovoljenjem vlade na večjem trgu. Šest govorikov je govorila proti Blaževiću in zahtevalo, da mu prepovejo vstop, ali da

ga izženejo, ko pride, in da prekinejo diplomatske stike z Jugoslavijo. Povdarjali so, da so doslej premalo delali proti komunizmu in da bo odslej drugače. Omenjali so trpečo Cerkev in protestirali proti sobotnemu napadu karabinerjev.

V sredo, 14. 7., je Blažević prišel s 4 tovariši. 8 avtomobilov je prišlo tik do avijona in jih brž odpeljalo v mesto. Čakalo ga je več manifestantov. Na vsakega so prišli dva do trije karabinerji. Neposredno pred pristankom je dal komandant ukaz, da vsakega aretirajo, ki bi kričal proti Manifestanti so dvignili le napise: Ven komunist Blažević. —

Isti dan zvečer so bile v stolnici javne molitve in maša za preganjane katoličane in za preganjalce. Govornik je med drugim dejal: Ako so umrli preganjalci ogrskega kardinala nespokorjeni in ako bodo enako končali Stepinčevi, je tudi naša krivda, ker ne živimo tako, da bi v nas videli Kristusa.

V četrtek, 15. 7., so mu časnikarji po obisku pri zunanjem ministrstvu stavili razna vprašanja. Glede Stepinčevega procesa je odgovoril, da je sprejel mesto tožitelja, ker so ga za to določili. Tisti, ki ga zanima, zakaj je bil kardinal obsojen, naj gre gledat akte v Zagreb. Kardinal lahko bere svoje maše in bi lahko odšel v tujino, a noče.

Spraševali so ga tudi o Trstu, jugoslovanskem režimu, njegovem svetovnem nazoru itd. Izjavil je, da je svobodomislec, a njegovi strici in nečaki so katoličani in jim nihče nič ne prizadene. V Jugoslaviji vlada socialistična demokracija.

V petek, 16. 7., je ob 11 položil venec na spomenik očeta domovine O'Higginsa. Malo pre njegovim prihodom sta dva dijaka izstopila iz avta in šla mimo številnih karabinerjev do spomenika. Položila sta na vznožje spomenika križ iz belih rož in pojasnila pričakujočemu ljudstvu, da sta položila križ z namenom, da „očistita madež, ki pomeni za čast dežele dejstvo, da javno daje čast narodnemu junaku O'Higginsu glavnemu tožitelju kardinala Stepinca in da sta ga položila „v počastitev padlim za obrambo svobode za železnim zastorom“. Križ so karabinerji takoj odstranili. Ko je prišel

Blažević, je bilo mirno do konca igranja obeh državnih himen. Med polaganjem venca so kričali kasteljansko in francosko proti Blaževiću. Pred odhodom so študentje obkolili avto, da je moral Blažević dalje časa poslušati sovražne vzklize. Tudi kamen je priletel v avto. Katoliški dijaki so izjavili, da so to storili drugi elementi. Križ so skušali položiti nazaj, a niso uspeli. Položili so ga na nasprotni strani spomenika. Blaževićev venec je bil polt s tinto. Karabinerji so imeli s pretepanjem in razganjanjem manifestantov dosti dela. Venec so čuvali do 6 zvečer.

Isti dan popoldne je priredil Blažević zunanji minister banket. Finančni minister Prat in severnoameriški poslanik sta povabilo odklonila, češ da sta katoličana. Šla sta le dva ministra in mestna županja. Šef protokola bi bil kmalu tepen. Študentje so ga zamenjali s Blaževićem in kričali: Že gre morilec.

Naslednji teden je bil deležen še ene hujše demonstracije v Santiago. Pred hišo, kjer je Blažević priredil banket, so se zbrali katoliški manifestanti in socialisti. Slednji so bili za Blaževića. Obmetavali so se z jajci in kamni. Končno so jih razgnali. Koncem meseca je Blažević tiho odšel iz Čile.

Časniki so ob tej priliki veliko pisali o Jugoslaviji in o preganjanju. Predsednik Katoliške akcije za Santiago je v odgovor trem titoističnim jugoslovanskim udruženjem, ki so javno obsodila demonstracije, češ da so posledica pomanjkljivih informacij o položaju v Jugoslaviji, nanizal v „El Diario Ilustrado“ cel kup informacij o preganjanju Cerkve. Med drugim omenja okrožnico, ki sta jo podpisala Kardelj in Kidrič leta 1952. Omenja ukinitve listov, ki so še izhajali v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu. Višje semenišče v Ljubljani ima vlada delno zasedeno. Nižji semenišči v Ljubljani in Mariboru sta zaprti in v Sloveniji ni niti enega malega semenišča. Nasilje so trpeli prelati kakor ljubljanski škof mors. Rožman, ki je bil obsojen na 18 let ječe. Mons. Vovk je bil težko ranjen v atentatu, čigar krivci so ostali nekar novani.

List „La Voz“, ki izhaja v Santiagu de Chile, je dne 25. 7. 1954 priobčilo

M A R I J I

(Slovenska pesem Brezmadežni)

V septemberski številki je dr. Debeljak vedel,* da je Jeremija Kalin dokončal pesniško zbirko Mariji — danes že moremo o knjigi poročati (Mariji. Rap-sodije za prvo Marijino sveto leto 1954. Jeremija Kalin, Buenos Aires. Oprema in linorezi Bara Remec. Izdala in založila Svobodna Slovenija, 76 strani).

Zbirka ima tri dele. Prvi del — Mariji — prinaša 8 podob iz Njenega življenja in himno Njenemu brezmadežnemu spočetju. Slede Prošnje pesmi in hvalnice in Romarske pesmi. Knjigo uvajajo besede prevzvišenega škofa Rožmana in posvetilna pesem „Edina med ljudmi“.

Nedvomno bo novi knjigi pripadlo ugledno mesto v naši religiozni poeziji. In vendar je v pričujočih pesmih malo

del članek o škofu dr. Rožmanu pod naslovom:

Srebrni škofovski jubilej obsojenega škofa. Mons. Gregorij Rožman je prvi škof iz Jugoslavije, ki so ga komunisti obsodili. — Njegovo delo v korist Slovencev. — Semenišče (za boljše čase).

Istega dne, ko so katoličani mesta Santiaga molili v katedrali za preganjano Cerkev, je praznoval srebrni jubilej svojega posvečenja dr. Gregorij Rožman, škof iz Ljubljane, ki je bil prvi od jugoslovanskih škofov obsojen v odsotnosti na 18 let zapora. Zapustil je domovino, da se je lahko posvetil številnim rojakom, ki so bežali pred komunisti. Šel je z njimi, da jih krepi in tolaži. Mons. Rožman ima sedaj 71 let in neumorno deluje med Slovenci v Severni Ameriki. V Argentini vzdržuje semenišče, kjer se vzgaja nov slovenski duhovniški rod, da ponese evangelij v Slovenijo, ko se bodo časi zboljšali. Delovanje mons. Rožmana pričā, da samo smrt lahko katoliškemu škofu prepreči delo za zaupane mu duše.

lirike. Lirika je v Barinih lesorezih, med tem ko je pesnik spet nagrmadil vprašanja svoje dobe, izmed katerih je zanj prvo usoda lastnega naroda. Drugi in tretji del bi mogli imenovati kar malo Črno mašo. Tudi tu je borba s snovjo trda; pesem za pesmijo te zaprede v nič vprašanj; misli vrtajo v čas, v svet, v človeka, a se nikjer ne umirijo; pode jih asociacije in kontrasti. Čez zemljo leži težka noč in sredi nje zdirjajo podzem-ske sile. Pesnikov duh se potaplja v grozo dogajanj; trenje dognanj, intuicije in sklepov mu kreše lučko za lučko. A vedno znova uvidi: brez Luči iz Marije je izgubljen on, njegov narod, človeštvo. Iz tega spoznanja plane krik: „Naj vidim, naj čutim, naj pojem, naj vpijem, kar struna bo dala, čez svet in čez vso Domovino: Poklekni človek pred Bogom, pred Sinom solzne Marije, poljubi Mu črne Rane.“

Knjiga je polna, prepolna vsebine, vsaka pesem gradivo in pobuda za meditacije, „Mala Črna maša“ (2. in 3. del ti nasuje dogmatičnih, filozofskih, zgodovinskih, socialnih in psiholoških problemov od stvarjenja sveta (Prošnja pesem za vero) do videnj bodočnosti. Gledamo zmagoviti pohod Antikrista, Huna, Judeža, Besa; „svet v sebi je kotel vrenj“, „razbitja dim sega na drugi planet“ že; Marijin Sin je znova razpet na Golgoti. „Svet kostnica spet bo... gniloba...“

A je „up v brezupu edini“ — Marija („o rožmarin zeleni!“). Sem kliče Kalin svoj ljubljani narod. Vse, kar je nadenj prišlo, je bilo z Njenim blagoslovom spremenjeno: „Brez cvetja vrt bil moje Domovine“ pred daritvijo naših mož in fantov. Zdaj — „v zemlji naši polno plodnih semen. — Trden je Hram na mučeniških skladih! V krvavem cvetju duša rodi sad.“

V tretjem delu prikaže pesnik Kraljici vse naše izseljensko gorje. Ona — Gospa Sveta — je premenila naših krvnikov in naše namere: ob zvonjenju Ave Maria! so stopala „pred Njen tron trume zmagovalne vetrinskih vojakov

* V lepem in zaslužnem članku „Marija v slovenski književnosti“, str. 508.

— iz rok krvnikov.“ Ves narod, „vsi v snopih žarkov so Njenih“ in na vseh postajah begunstva je bila Ona z nami. Kako je danes jasno: „Pri Tebi (v Loretu) so duše varne!“, pa je bilo treba „v svet... med hlode... v prah mest milijonskih... v tovarne... v rove rud... v pampe... v pogubo...“ Odtod prošnja: „Tvoj dom nazareški naj z nami gre — kamorkoli —“. A ta prošnja se v Pompejih dvigne do sebe darujočega klica: „Ti ostani v Domovini!“ čez njo „divji čas dirja“, Marija, „Slovenijo iz pepela dvigni v novo poslanstvo!“ nam izgnancem pa ne prizanašaj „Kot stigme naše rane naj goré nam v Tujini Tebi darovane!“ Tedaj pa — brezjanskemu romarju — odrešilno znamenje: „V nas Si, mi ob Tebi, Brezjanski!“ Zato Ji v Lujanu razkaže vse naše reve. Za vse je pri njej moč tudi za uresničitev najlepšega sna — vrnitve.

Tako zaide človek v obnavljanje in pri tem vedno ne more navajati najlepših verzov, marveč pač tiste, ki najbolj strnjeno prikazujejo novo stopnico na pesnikovi poti. Sicer pa itak bralca čakajo stih, ob katerih ne bo zaposljena samo misel; ko ne bodo samo vabili k občudovanju avtorjeve spretnosti, ampak bodo tudi posvetili v globino bralčeve duše. Prim. začetek pesmi Marijina smrti, („Zaspala je, kot da ni prišla smrt: zaprla oči in Roke so pale ji bele“) in zadnje verze iste pesmi („Kamenje cvet je poglalo. Ptice zapele osuplo: z neba roj čebel angelov!...“) Sploh je nekaj najlepših verzov ali pa vsaj najlepše priostrenih miselnih sklepov ali najlepše oblikovanih podob v zaključnih pesmih prvega dela.

Kalin ljubi domislice, je virtuoz iz raznih sredstev, se bori s skušnjavami umetničenja in jim podlega, rad kopiči vznesena rekla, se zveže z vsemi mogočimi oblikovnimi obrazci, da se takoj nato sprosti v preprosto vrstico iz navdiha ali v melodijo ljudske pesmi; razmahnjem govornoško zvenečim predelom sledi do skrajnosti (Pregelj bi rekel: do bolečine), zgoščena misel in verzi polni pesniškega poleta omahujejo lahko v vsakdanjo govorico, v suho prozo. Goto-

vo je, da se te značilnosti čisto drugače prilagajo širokemu, včasih brezbrezemu toku Črne maše kot na zbirki pesmi. Tudi nekatere jezikovne posebnosti, ki tam niso motile, so tu večkrat neprijetne. Omer nim dve najbolj pogosti: samovoljni premik padajočega naglasa na začetek besede (Dúha, méša, lási, dlánjo, néba) in zgolj optične rime (širok samoglasnik se ne more rimati z ozkim: Góre — móre, prijemlje — zémlje, Slovencev — mučencev itd.). Na žalost je še precej tiskovnih napak in vsaj polovica naglasnih znamenj je napačno postavljenih (n. pr. Bógu, pôgrada, mórj, trdnost góre, kómu, kót(!) itd.).

Po tem kratkem pregledu moram samo ponoviti uvodno trditev: Kalinovi „Mariji“ bo nedvomno pripadlo ugledno mesto v našem religioznem pesništvu. Miselno bogastvo, pestrost podob, iznajdljivost v oblikovnih možnostih in pristno čustvo do slovenskega naroda in njegove kraljice — to je Kalinov novi dar. Pesnik je na svoj način „zapel, kakor da prihaja iz src vseh Slovencev“ (Prevzvišeni).

Nova velika vrednota so podobe in oprema Bare Remec. Zadošča, da podčrtam dvoje — napis na platnicah in izraznost linorezov. Ustavi se ob težkih debelih črtah raslova in njih prepletanju z drobnimi, ravnimi — telo in duh, pritisk izvirnega greha in brezmadežnost Edine, pesnik in Mati božja (tako nekako kot v najbolj močni stvaritvi te zbirke, v Prošnji pesmi k Brezmadežni), a vse v harmoniji umetnosti in milosti. V knjigi pa tri nove slovenske Marije. Prva — milina sama, Jezusček in Mati sta eno; tako je, kot je izmudroval starčina v Kani: „Po Materi do Marije!“ Druga — usmiljenje. Dete se daje v dar vsemu človeštvu, vsakemu narodu in Mariji je radost bivanje med ljudmi. Tretja — vsemogočna priprošnja, slovenska Kraljica.

Mislím, da bo marsikdo vzkliknil: „Res, Bara zna, če hoče!“ Nai enkrat trditvi sledi: Kdaj pa noče? Nato pa vprašanje, ki od tebe tirja odgovora: Zakaj pa ti tolikokrat nočeš?

Alojzij Geržinič

Kaj pa doma

SLOVENIJA

Duhovniški jubileji. Pred nekaj meseci je mons. Mihael Toroš, apostolski administrator za jugoslovanski del gorjske nadškofije, proslavil na Kostanjevici pri Gorici 70-letnico svojega življenja. Ob tej prijki se je zbralo šestdeset duhovnikov, ki so svojemu višjemu dušnemu pastirju čestitali in voščili. Zanimivo je dejstvo, da je mons. Toroš zadnje čase začel nastopati proti Ciriľ-metodijevskemu društvu slov. duhovnikov. Zato ga oblast ne ceni več tako kot včasih. — V nedeljo 7. avgusta pa je praznoval zlato mašo č. g. Štolfa Ivan, župnik v Vogrskem na Vipavskem. Zlato mašo je imel tudi č. g. Lenarčič, župnik v Brdih. Tudi njemu so Brici pripravili lepo slavlje. — V Srpenici na Tolminskem so imeli pa novo mašo, ki jo je daroval srpeniški rojak Vlado Rutar dne 8. avgusta. To lepo število duhovniških jubilejev v Sloveniji je sicer razveseljivo, a obenem tudi žalost vzbujajoče, če pomislimo, da ne bo nikogar, ki bi jih nadomestoval, ko ti obnemorejo.

Za kaj vse si lahko v Titovi Jugoslaviji zaprt? Ponovno so zaprli dva duhovnika, ki delujeta v tistem delu Primorske, ki je prišlo pod Jugoslavijo. Eden je Anton Cesarmi, župnik v Drežnici (vas leži pod Krnom pri Kobaridu), drugi pa Karl Klinkon, župnik na Liubušnjem. G. Cesarmi je moral v ječo, ker je pri krščanskem nauku potegnil za uho nekega dečka, g. Klinkon pa, ker je rekel, naj ljudje cerkovniku ne zmanjšajo bere. Občudovalci Tita bodo seveda tudi take ukrepe krivičnih policijskih oblasti znali opravičiti. Je pač tako, da je duhovnik v Jugoslaviji edini, ki ni pravno zaščiten in s katerim oblasti lahko postopajo, kakor jim hodi prav.

Nadaljuje se borba proti družini. Komunistične oblasti se zavedajo, da je krščanska družina temelj krščanske morale in jez proti komunističnemu zapeľjevanju. Zato se že ves čas, odkar so na oblasti, trudijo, da bi družino spravile pod nadzorstvo in zaščito države. V ta namen povdarjajo svobodno ljubezen in pozivajo ženo, naj se osamosvoji. Samo civilna poroka je priznana. Pa se kljub temu večina mladih ljudi še v cerkvi poroči. Zakon oblasti proglašajo zgolj za gospodarsko in spolno zvezo. Tudi razveza zakona je rdečim oblastnikom po godu. Splav je dovoljen vedno, kadar ga zdravnik predpiše. Uradne statistike govore o 100.000 splavih na leto. Posledica vseh teh nekrščanskih načel so v prvi vrsti pokvarjeni otroci. „Borba“, list komunistične partije ugotavlja, da se v mestih loči vsak četrti zakon. Matere navajajo hčerke k prostituciji, očetje pa sirove h kraji. Komunisti teh žalostnih dejstev ne morejo tajiti, pač pa zvrčajo krivdo na krščanstvo. „Marksistična vzgoja je še zmeraj pod vplivom stare katoliške miselnosti, zato kaže razpoke,“ je dejal predsednik hrvaške ljudske republike Bakarić. Toda resnica je, da predvojna Jugoslavija ni poznala niti otrok-zločincev, niti postopačev; družina je bila zdrava in šola je bila priljubljena in spoštovana, ker je starše pri vzgoji podpirala. Danes je drugače. Šola otroke kvari in odteguje vplivu staršev, zato zlasti kmeti šolo bojkotirajo. Raje vidi, da ostanejo otroci nepismeni, kot da bi se pokvarili. Samo v Srbiji, tako poroča „Borba“, se je zadnja leta odtegnilo vsakemu pouku nad 300.000 otrok. To je nagnilo oblasti, da so pod krinko borbe proti nepismenosti začele širiti svoje ideje tudi po deželi. Povdarja se ponen

svobodne ljubezni, prednost razporoke, osamosvojitve žene, smešijo se „verski predsodki“ kot sta krst in cerkvena poroka. Vendar na deželi ves boj ne rodi pravih sadov. Kmet se drži krčevito svojih verskih in narodnih izročil. Po mestih je stvar druga. Uničevanje družine je tam zajelo že velik razmah. Veliko so k temu pripomogle težke gospodarske razmere. Mož in žena delata in dostikrat celo živita ločeno. Zato narašča nemoralnost in vezi med možem in ženo ter starši in otroci se trgajo. (Po „Pregledu“, št. 6—7, 1954)

PRIMORSKE VESTI

Romanja Primorcev v Marijinem letu.

V tem Marijinem letu slovenski Primorci pridno romajo. V dne 8. in 9. avgusta je priredilo SKPD iz Gorice skupno romanje pevskih zborov na Višarje. Udeležili so se ga pevski zbori iz Gorice, Števerjana, Jamelj, Rupe, Pevme in Štandreža. Poklonili so se najprej milostni Materi v Vidmu, nato so imeli blagoslov v Žabnicah in zvečer so priromali na Višarje. Po procesiji okrog hriba in slovenskih večernicah sa se vsi zbrali pri kresu in pozno v noč prepevali. Naslednje jutro so vsi pristopili k svetim zakramentom in na ta način najlepše pokazali, da so res priromali na božjo pot. Slovesno sv. mašo in govor je imel č. g. Mirko Mazora, ki je s pesniško besedo opisal žalostne in vesele dni višarske zgodovine. — Isti dan, kot na Višarje so se odpravili romarji iz Sovodenj, Gaberij, Rupe in Štandreža na božjo pot Weissenstein nad Boznom, skoro 2000 metrov visoko. Tu je prvič zadonela slovenska pesem in marsikdo ji je z zanimanjem prisluhnul. Romarji so bili lepe božje poti zelo veseli, saj so imeli priliko ogledati si med potjo vso lepoto tirolskih hribov. — Dne 11. avgusta so goriški Slovenci priredili skupno romanje na Barbaño. Romanja se je udeležilo nad 700 slovenskih vernikov iz vseh goriških župnij. Lepo je odmevala slovenska pesem v prostrani cerkvi. Popoldne so bili po raznih dvorah lep stanovski govori in po slovesnem blagoslovu v cerkvi in zahvalni pesmi smo se zopet z ladjami odpeljali

do Gradeža in od tu s korijerami do Ogleja, kjer smo si še ogledali to znamenito prastaro cerkev. — V sredo 26. avgusta so pa odšli Tržačani na štirnedenovno romanje v Turin, nakar so obiskali še Oropo, 1200 m visoko svetišče v Alpah. Nazaj grede so si ogledali Milan.

Duhovne vaje v Gorici. Od 16. do 20. avgusta so se vršile v Gorici pri uršulinkah duhovne vaje za dekleta in žene. Udeležilo se jih je 64 deklet in žen. Duhovne vaje je vodil č. g. dr. Alojz Škerl iz Trsta, ki je s svojo jasno in prijetno besedo pokrepčal vsa srca za nadaljnje življenjske boje. — V nedeljo 29. avgusta pa so slovesno zaključili možje in fantje njihov vzorni teden, ki je nad vse pričakovanje lepo uspel. V mali cerkvi sv. Ivana je imel misijonar L. Šavelj C. M. zjutraj in zvečer krasne govore, ki so naše može in fante navdušile za zgledejšje versko življenje. Ta vzorni teden je organiziral č. g. M. Mazora, voditelj fantovske kongregacije, predvsem za kongreganiste, a udeležilo se ga je lepo število tudi drugih fantov in mož. Prekrbljeno je bilo tudi za lepo petje pod vodstvom prof. M. Fileja.

Misijonska prireditve v Gorici. V nedeljo 29. avgusta smo imeli Goričani izredno čast, da smo prvi pozdravili na slovenskih tleh misijonarja Stanka Pavlina, ki je iz daljne Kitajske prišel na obisk v svoje rodne kraje. Zjutraj ob šestih je imel v stolnici slovesno sv. mašo, pri kateri mu je stolniški pevski zbor zapel pozdravno novomašniško pesem, saj je v daljni Kitajski, kjer je pred dvema letoma zapel svojo prvo sv. mašo, ni slišal. Slavnostni govor je imel stolniški vikar č. g. dr. Humar. Gani je vsa srca in prav gotovo še najbolj misijonarja-novomašnika. — Popoldne pa je bila v Marijinem domu na Placuti napovedana misijonska prireditve. Po pozdravnem govoru članice Marijine družbe je dekliski zbor zapel tri pesmi, nakar so sledile deklamacije in za tem glavni del akademije. V tem delu smo spoznali g. misijonarja ne samo kot umetnika v pridobivanju duš, ampak tudi kot umetnika pete besede. Z veliko

dovršenostjo nam je odpel vrsto čudovito lepih japonskih pesmi ob spremljavi pianistke Bratuževe. Sledilo je predavanje g. misijonarja s skioptičnimi slikami, kjer smo videli in slišali o šegah in navadah japonske dežele in se tako vsaj nekoliko seznanili z življenjem enega najštevilnejših narodov sveta.

Žabnice. V nedeljo 29. avgusta smo obhajali vsakoletni „žegen“, farni praznik sv. Egidija, žabniškega patrona. Za to priliko so slovesno zaigrale naše orgle v veselje vsem požrtvovalnim faranom, ki so jih z lastnimi prispevki in velikimi žrtvami kupili, v veselje tudi vsem obilnim letoviščarjem, ki tako radi prihajajo na oddih v ta prelepi svet pod Višarjami. Po sv. maši so vaški fantje po stari navadi zapeli pod lipo pesem „rožmarin“ in alpsko jodlarijo.

Rojan. V nedeljo 15. avgusta so v rojanski fari pri Lajnarih, visoko v hribu, slovesno blagoslovili Marijino kapelico. Marijin kip so najprej blagoslovili v župni cerkvi, na kar so ga domači fantje nesli v procesiji v novo kapelico, kjer je imel mons. Kramarič lep in pomenljiv govor, nakar je sledila večerna sv. maša.

Tabor slovenske prosvete v Trstu. Slovenska prosveta iz Trsta je letos priredila že svoj četrti tradicionalni tabor. Kakor vsako leto, tako je tudi letos zelo lepo uspel. Tisočglava množica iz vse Primorske se je zbrala na Opčinah, kjer je bil pripravljen prostor za slovenski tabor. Nastopili so pevski zbori, solisti, pesniki, ki so brali iz svojih del, dramske skupne in govorniki. Veliko odobravanja in navdušenja je žel govor sivolasega in tako priljubljenega mons. Ukmarja o upravičenosti narodne obrambe. Povdaril je predvsem, kako je ljubezen do naroda naravna pravica, saj vsak narod prihaja od Boga in ima v narodnem občestvu svojo posebno nalogo in vlogo, zato greši proti vsem naravnim in božjim zakonom, kdor na katerikoli način preganja in zatira drug narod. Po končanem taboru se je razvila pristrčna domača zabava na prijetnem vrtu in še dolgo v noč je odmevala slovenska pesem raz prijaznega griča vse naokrog.

Nagrobni spomenik pesnika Simona Gregorčiča pri Sv. Lovrencu na Ljubušnjem

NA GREGORČIČEVEM GROBU

Tu na malem gričku, tik ob Soči,
kakor pesem tvoja je prosila,
ti v gorà naročju je gomila.
Trdi svet od njih te več ne loči.

Ves planinski raj, tvoj raj presrečni,
tod obdaja s sladko te milino —
še v srca prodre ti globočino,
da je duhu slajši pokoj večni.

Narod tvoj nate ne bo pozabil,
vse preveč zahvale ti dolguje...
V trumah od povsod te obiskuje...

Ti si k bratski ga ljubeznj vabil...
Oh, in zdaj brat brata zaničuje...
Naj vsaj tu mu bo sovraštvo tuje!

Ljubka Šorli

SLOVENSKA KOROŠKA

Glavni oltar stolnice v Krki je bil v nevarnosti, da se zruši. Že dalj časa je tiho glodal v njem lesni črv in ga uničeval. Pri strokovnem pregledu je bilo ugotovljeno, da je lesni črv napadel zlasti kipe na oltarju in pa višji del oltarja, ki je bil radi nedostopnosti že dolgo časa nedotaknjen. Posebno razjedeni so predmeti iz lipovega lesa. Obnovitvena dela bodo trajala nad leto dni. Pri tem bodo uporabili najnovejši način restavriranja, takozvane lesne injekcije, ki lesnega črva popolnoma zatrejo. Vsak kip bo dobil skoraj sto injekcij.

Zlatomašnik č. g. Ivan Serajnik (umrl 12. junija 1954 v Kotljah) je bil zadnji iz trojice koroških duhovnikov, ki so ob plebiscitu delovali v Mežiški dolini in tako ostali v Jugoslaviji: g. Hornböcka so upepelili v Dachau, g. Hojnik je kot begunec umrl na posledicah legarja v Stični, sedaj pa je tudi g. Serajnik, ki se je leta 1945 spet mogel vrniti med svoje ovčice, zatisnil svoje trudne oči.

Z velikim veseljem je farna skupnost v Doberli vasi sprejela kip brezmadežnega Srcá Marijinega, ki ga je blagoslovil sam škof iz Fátime na Portugalskem, kjer je nebeška Mati leta 1917 razodela svojo željo, naj bi se svet posvetil Njenemu prečistemu Srcu.

V Bistrici na Zilji je v začetku meseca julija obhajal 25-letnico mašniškega jubileja č. g. Anton Kuchling. Hvaležni farani so jubilej pristrčno proslavili in se tako oddolžili svojem dušnemu pastirju, ki že mnogo let vzorno in goreče pase slovenske duše pod mogočnim Dobračem.

Tekom poletja so številne cerkve na slovenskem Koroškem prišle do svojih

zvonov. 11. julija so bili blagoslovljeni štirje novi zvonovi v Pokrčah. Sv. Ilj v Lečji gori, ki je podružnica Šmihela, ima tri nove. Blagoslov je izvršil g. prošt in dekan Anton Benetk iz Tinj. Tudi sam Šmihel ob Krki je doživel veseli dan blagoslovitve zvonov. Štirje novi pozvajajo v zvoniku in vabijo vernike k službi božji. Te zvonove je pa blagoslovil g. prošt in dekan iz Pliberka Lenart Traberbesinger. Poleg omenjenih krajev imata nove zvonove Bučinja vas (dva) in Ličja vas (tri). V Ličji vasi so letos popravili tudi pokopališče in lepo uredili grobove.

Radišani so romali v Podjuno. V nedeljo 8. avgusta je skupina 115 oseb, med katerimi je bilo 13 otrok in dva pevska zbora, moški in mešani, napravila skupno romanje po lepi Koroški. Potovali so v treh prostornih avtobusih zvezne železnice. Pot jih je vodila mimo Tinj, čez novi dravski most, skozi Škocjan, mimo Klopinjskega jezera proti Dobrli vasi. Tu jih je sprejel dekan Zechner. Nato je bila peta sv. maša. Po ogledu pred kratkim renovirane farne cerkve so se romarji odpeljali naprej k Mariji v Trnju pri Železni Kapli, nato pa k cerkvi sv. Heme in Rozalije, odkoder je najlepši razgled po Podjuni. Od tam so hiteli v Dob in obiskali cerkev sv. Lucije. Nato so prekoračili Dravo pri Labodu in na večer prišli v Velikovec, kjer so jih pozdravili velikovski zvonovi. Uvrstili so se v procesijo in v cerkvi prisostvovali večerni pobožnosti. Potem pa je bilo treba misliti na povratek.

Letošnje poletje (25. julija) je g. župnik iz Železne Kaple blagoslovil novo kočo na Obirju (2.142 m). Obir je ena najbolj obiskanih gorskih točk v Karavankah s celovške strani. Med zadnjo vojno je bila popolnoma uničena Rajnerjeva koča. Da bi Obir ostal privlačen tudi vnaprej, so planinci iz Železne Kaple z velikim idealizmom zgradili novo Kapelsko kočo. V njej je na razpored 30 ležišč.

HRVATSKA

V Veprincu nad Opatijo v Istri je 1. avgusta obhajal zlato mašo starosta istrskih duhovnikov č. g. Acim Pilat. Pred 30 leti je prišel na sedanjo faro ves bolan, tako da ga je sam škof prišel

Listopad

Višnjeve sence,
škrlatno nebo
in zlata drevesca.
Večeri — mrzli;
gozdovi v dalji:
oranžna zavesa.
Dozorele so breskve.
Veter listje otresa.

Božo

dat v sv. olje, pa je potem on vse druge pokopal. Nadutemu nemškemu oficirju je na vprašanje, zakaj ljudstvo beži pred Nemci, odgovoril: „Večjih krvolokov in razbojnikov kot ste vi ni bilo več od tatarskih časov. Vsa Evropa od Norveške do Egipta vas preklinja.“ Te besede so ga spravile v Dachau, kjer so ga skoro umirajočega položili zraven vrat, da bi bi ga imeli bolj pri rokah za v krematorij, pa se je spet čudežno ohranil pri življenju. Na zlato mašo so prišli poleg škofa Burića iz Senja in pomožnega škofa iz Reke Pavlišića, tudi njegovi slovenski duhovniški prijatelji, sotrpini iz Dachaua: prošt Matija Munda iz Dravograd, škofijski arhivar Franc Hrastelj iz Maribora, župnik Tone Piščanec iz Katinare ter Rafko Premrl iz Gorice. Ti slovenski prijatelji so mu izročili v spomin kip sv. Cirila in Metoda. — Največja ljubezen slavljenceva je bila vedno staroslovensčina, v kateri se bere sv. maša po istrskih župnijah. Ko je prejel ukaz od italijanskih oblasti, naj odstrani hrvaške napise na križevem potu, je dejal, da bo moral ljudem pojasniti, na čigavo zahtevo, in tako jih je rešil. Na

slovesnosti so bili tudi mons. Božo Milanović, ravnatelj malega semenišča v Pazinu, prof. Sironić, ravnatelj reške bogoslovnice ter opat benediktinskega samostana v Opatiji. Na koru so prepevale usmiljenke iz Voloskega in opatijski zbor.

Malo semenišče v Pazinu ima trenutno 290 gojencev. Če se bo Cerkev mogla mirno razvijati, bo po besedah jubilanta č. g. Pilata Istra v nekaj letih imela toliko domače duhovščine, da jo bodo blagrovale druge dežele in prosile pomoči. Izpolnilo se je, kar je zaklical nekoč veliki prijatelj č. g. Pilata Jože Abram, ko je s solzami v očeh poslušal na Trsatu prepevati Slava na višnjim Bogu: Pravica mora zmagati! In je zmagala! Danes se molji po vseh istrskih cerkvah v staroslovensščini, v jeziku sv. Cirila in Metoda.

CORREO ARGENTINO Suc. 6	TARIFA REDUCIDA
	Concesión No. 2560

PROŠNJA UPRAVE „DUHOVNEGA ŽIVLJENJA“

Za letošnje leto naročnine nismo povišali v prepričanju, da bodo cene za papir in za stroške tiskanja ostale nespremenjene skozi celo leto. Ker so se sedaj vsi stroški za izdajanje „Duhovnega življenja“ povišali za ca. 20%, smo prisiljeni prositi vse naročnike v Argentini, da prostovoljno prispevajo k sedanjim naročninam z dodatkom 10 pesov. Fondov nimamo. Vzdržujemo revijo le z naročninami. Zato trdno upamo, da bodo naši naročniki razumeli naš položaj in nam vsak po svojih močeh krili razliko, ki je nastala vsled podražitve stroškov. Nekateri naročniki so nam iz lastne pobude znesek 10 pesov že plačali. Hvala njim in vsem, ki jim bodo sledili.

Konzorcij in uprava „Duhovnega življenja“

„Duhovno življenje“ je slovenski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (Orchar Anton), urejuje pa uredniški odbor (dr. Francé Gnidovec in Jože Jurak). — Naslov: Víctor Martínez 50, Buenos Aires, Argentina. — Celoletna naročnina znaša za Argentino po 30. juniju 1954 60 pesov, za USA in Kanado 5 dolarjev, za Italijo 2000 lir, za Avstrijo 75 šil., drugod v protivrednosti dol. — Tiska F. Grote, Montes de Oca 320

• PRIZADEVAJTE • SI, DA •

• BOSTE • IMELI • LJUBEZEN •

I. KOR. 13, 13

V TEJ ŠTEVILKI BOSTE BRALI

LEPA SI, LEPA SI, ROŽA MARIJA .. Alojzij Košmerlj	617
EL DIA DE LOS DIFUNTOS	Joe Juck 622
ŠEGE NA DOMAČIH TLEH	Joža Kmetov 623
NEZAŽELENA	N. J. 626
JEZUS JE GOSPOD SOBOTE	Dr. Mirko Gogala 630
IZ BELE KRAJINE	Marijan Marolt 635
IZSELJENEC MOLI	Ljubka Šorli 638
VELIKE ŽENE STARE ZAVEZE ..	Prof. Pavel Slapar 639
VRTIČEK	Gregor Hribar 643
BORCEV JE TREBA	Zdravko Reven 647
ZDRAVJE — NAŠ NAJVEČJI ZAKLAD	Dr. I. Kačar 649
VSA POTA VODIJO K TEBI, O GOSPOD!	Zora Piščanc 658
ZAKAJ RAVNAMO TAKO?	Dr. Vinko Brumen 660
KAJ PA MED NAMI?	664
SLOVENSKA PESEM BREZMADEŽNI	Prof. Lojze Geržinič
Geržinič	667
KAJ PA DOMA?	669
NA GREGORČIČEVEM GROBU	Ljubka Šorli 671
LISTOPAD	Božo 672